

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ŞÜKRÜ YILMAZ

REKREASYON FAALİYETLERİNİN YÖNETİM VE ORGANİZASYONU
“ANTALYA BÖLGESİNDEKİ BEŞ YILDIZLI OTEL İŞLETMELERİNE YÖNELİK
BİR UYGULAMA”

Danışman

Yard. Doç. Dr. K. Faik KÜÇÜKTOPUZLU

SPOR YÖNETİCİLİĞİ ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2007

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ŞÜKRÜ YILMAZ

REKREASYON FAALİYETLERİNİN YÖNETİM VE ORGANİZASYONU

“ANTALYA BÖLGESİNDEKİ BEŞ YILDIZLI OTEL İŞLETMELERİNE YÖNELİK
BİR UYGULAMA”

Danışman

Yard. Doç. Dr. K. Faik KÜÇÜKTOPUZLU

SPOR YÖNETİCİLİĞİ ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2007

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Spor Yöneticiliği Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ OLARAK kabul edilmiştir.

Başkan: Yrd. Doç. Dr. Haluk ÇEREZ

Üye (Danışman): Yrd. Doç. Dr. K. Faik KÜÇÜKTOPUZLU

Üye: Yrd. Doç. Dr. Faik ARDAHAN

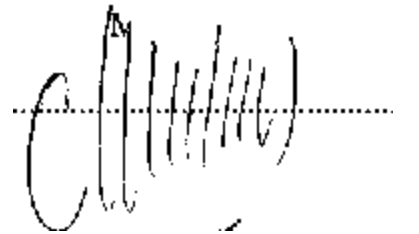

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

28 / 05 / 2007

Prof. Dr. Nevzat ÇEVİK

Müdür

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER LİSTESİ	iv
TABLolar LİSTESİ	vi
KISALTMALAR LİSTESİ	ix
ÖZET	x
ABSTRACT	xi
ÖNSÖZ	xii
GİRİŞ	1

I BÖLÜM

BOŞ ZAMAN VE REKREASYON KAVRAMLARININ TANIMLANMASI

1.1. BOŞ ZAMAN VE ZAMAN KAVRAMLARININ ANALİZİ.....	3
1.1.1 Zamanın Tanımı ve Özellikleri.....	3
1.1.2. Boş Zaman ve Zaman Kullanımındaki Yeri.....	5
1.1.3.Boş Zaman ve Değerlendirmesi.....	10
1.1.BOŞ ZAMAN – REKREASYON İLİŞKİSİ.....	12
1.2.1. Boş Zaman - Rekreasyon Kullanım Süreci.....	12
1.2.3. Rekreasyonun Tanımı Ve Özellikleri.....	14
1.2.4. Rekreasyonun Önemli Fonksiyonları.....	18
1.2.5 Rekreasyona Duyulan İhtiyacın Gelişimi.....	19
1.2.6. Rekreasyonel Faaliyetlere Katılımı Etkileyen Faktörler.....	20
1.2.REKREASYON FAALİYETLERİNİN SINIFLANDIRILMASI.....	22
1.3.1. Mekânsal Açıdan Rekreasyon Çeşitleri.....	22
1.3.2. Etkinliklere Katılma Şekline Göre Rekreasyon.....	24
1.3.3. Yerel Sınıflamaya Göre Rekreasyon Çeşitleri.....	24
1.3.4. Katılımcıların Sayısına Göre Rekreasyon Çeşitleri.....	25
1.3.5. Fonksiyonel Açıdan Rekreasyon Çeşitleri.....	26
1.4. REKREASYON UYGULAMALARINDA LİDERLİK.....	28
1.4.1. Rekreasyonda Liderlik.....	28
1.4.2. Rekreasyonda Liderlik Özellikleri ve Çeşitleri.....	32

II. BÖLÜM

REKREASYONEL FAALİYETLERİN YÖNETİMİ VE ORGANİZASYONU

2.1. TURİZM KAVRAMI VE REKREASYON TURİZM İLİŞKİSİ.....	35
2.1.1. Turizm Tanımı ve Özellikleri.....	35
2.1.2 Turizm Çeşitleri.....	38
2.1.2.1. Katılan kişi sayısına göre turizm çeşitleri.....	40
2.1.2.2. Ziyaret Edilen Yere Göre Turizm Çeşitleri.....	42
2.1.2.3. Katılanların yaşlarına göre turizm çeşitleri.....	42
2.1.2.4 Katılanların sosyo – ekonomik durumlarına göre turizm çeşitleri....	43
2.1.2.5 Katılanların amaçlarına göre turizmin çeşitleri.....	43
2.1.3. Rekreasyon – Turizm İlişkisi.....	45
2.2. REKREASYON VE TURİZM FAALİYETLERİNE OLUŞAN TALEBİN ARTIŞ NEDENLERİ.....	49
2.2.1. Ekonomik verimlilik ve çalışma koşullarındaki gelişmeler (Boş zamanların artışı).....	50
2.2.2. Harcanabilir gelirin artması.....	51
2.2.3. Şehirleşme.....	52
2.2.4. Nüfus artışı.....	52
2.2.5. Teknoloji.....	53
2.2.6. Kitle iletişim araçlarının etkisi, reklam propaganda.....	54
2.2.7. Kültürel etki düzeyi.....	55
2.2.8. Çevre Bilincinin Artması ve Eko Turizm.....	55
2.2.9 Siyasi Otorite ve Diğer Kurumların Etkisi.....	56
2.2.10. Tüketici Tercihlerinde Değişmeler ve E-Turizm.....	56
2.3. TURİZM İŞLETMELERİNDE REKREASYON FAALİYETLERİNİN UYGULANMASI VE ANİMASYON.....	57
2.3.1. Animasyon Kavramı.....	58
2.3.2. Animasyon Çeşitleri.....	59
2.3.2.1. Niteliksel Açıdan Sınıflandırma.....	59
2.3.2.2. Faaliyet Türüne Göre Sınıflandırma.....	61
2.3.3. Animasyon Hizmetlerinin Özellikleri.....	64
2.3.4. Animasyon Faaliyetlerinde Dikkat Edilmesi Gereken Unsurlar.....	65

2.4. REKREASYON VE ANİMASYON FAALİYETLERİNİN YÖNETİMİ.....	66
2.4.1. Rekreasyon ve Animasyon Faaliyetlerinin Planlanması.....	67
2.4.2. Rekreasyon ve Animasyon Faaliyetlerinin Örgütlenmesi.....	68
2.4.2.1. Animasyon Faaliyetlerindeki Personelin İstihdamı ve Özellikleri....	69
2.4.3. Rekreasyon ve Animasyon Faaliyetlerinin Koordinasyonu.....	71
2.4.4. Rekreasyon ve Animasyon Faaliyetlerinde Yönelme.....	72
2.4.5. Rekreasyon ve Animasyon Faaliyetlerinin Denetlenmesi.....	73
2.5. REKREASYON VE ANİMASYON FAALİYETLERİNİN ORGANİZASYONU.....	74
2.5.1. Rekreasyon ve Animasyon Faaliyetlerinde Organizasyon.....	74
2.5.2. Rekreasyon ve Animasyon Faaliyetlerinin Programları.....	77

III. BÖLÜM

ANTALYA BÖLGESİNDEKİ BEŞ YILDIZLI OTELLERİN REKREASYON FAALİYETLERİNİN YÖNETİM VE ORGANİZASYONUNUN ANALİZİ

3.1. ANTALYA BÖLGESİNDEKİ BEŞ YILDIZLI OTELLERİN REKREASYON FAALİYETLERİNİN YÖNETİM VE ORGANİZASYONU BELİRLEMeye YÖNELİK ANKET ÇALIŞMASININ AMACI, KAPSAMI VE YÖNTEMİ.....	79
3.1.1. Araştırmanın Amacı.....	79
3.1.2. Araştırmanın Kapsamı.....	79
3.1.3. Araştırmanın Yöntemi.....	79
3.2. ÇALIŞMANIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE ANALİZİ.....	81
3.3. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	106
KAYNAKÇA.....	110
EKLER.....	115
EK-1 Antalya Bölgesindeki Beş Yıldızlı Otellerin Rekreasyon Faaliyetlerinin Yöneticileri ile Yapılan Anket Formu.....	115
ÖZGEÇMİŞ	119

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1: Kullanım Şekillerine Göre Zaman Bölümlenmeleri.....	4
Şekil 1.2: Boş zaman Kullanımı.....	10
Şekil 2.1: Turizm Rekreasyon İlişkisi.....	46
Şekil 2.2: Turizm Rekreasyon İlişkisi ve Turizmle Rekreasyonu Birbirinden Ayıran Özellikler.....	48
Şekil 2.3: Animasyon Çeşitleri.....	61
Şekil 3.1. Anket Yapılan Tesisin Kalite Güvence Belgesine Sahip Olma Durumlarına Göre Oransal Dağılımı.....	82
Şekil 3.2. Anket Yapılan Tesisin Ağırlıklı Misafir Dağılımına Göre Oransal Dağılımı	83
Şekil 3.3. Anket Yapılan Tesisteki Rekreatif Aktivite Yöneticilerinin Eğitim Durumuna Göre Oransal Dağılımı	84
Şekil 3.4. Anket Yapılan Tesisteki Rekreatif Aktivite Yöneticisinin Rekreasyon Eğitimi Alma Duruma Göre Oransal Dağılımı.....	85
Şekil 3.5. Anket Yapılan Tesisteki Rekreasyon Aktivitelerinin Yürütülme Şekline Göre Oransal Dağılımı.....	86
Şekil 3.6. Anket Yapılan Tesiste Çalışan Rekresyonel Aktivite Ekibinin Sayısına Göre Oransal Dağılımı.....	90
Şekil 3.7. Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivitelerin Nasıl Belirlendiğine Göre Oransal Dağılımı.....	91
Şekil 3.8. Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivite Planlarının Sürelerine Göre Oransal Dağılımı.....	92
Şekil 3.9. Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivitelerin Bütçelerinin Nasıl Belirlendiğine Göre Oransal Dağılımı	93
Şekil 3.10 Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivitelerin Bütçelerinin Yeterliliğine Göre Oransal Dağılımı.....	94
Şekil 3.11 Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktiviteleri Belirlemede Etkili Olan Faktörlere Göre Oransal Dağılımı.....	95
Şekil 3.12 Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivitelerin Niteliklerine Göre Oransal Dağılımı.....	96
Şekil 3.13 Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivite Ekibine Hizmet İçi Eğitim Verilmesine Göre Oransal Dağılımı.....	97
Şekil 3.14. Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivite Ekibinin Görev Paylaşımının Nasıl Yapıldığına Göre Oransal Dağılımı.....	98

Şekil 3.15 Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivite Ekibinin İş Verimliliği Nasıl Sağlandığına Göre Oransal Dağılımı.....	99
Şekil 3.16 Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivitelerinin Başarı Ölçütüne Göre Oransal Dağılımı.....	100
Şekil 3.17 Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivite Ekibinin Koordinasyonunun Nasıl Sağlandığına Göre Oransal Dağılımı.....	101
Şekil 3.18 Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivite Ekibinin Denetiminin Nasıl Sağlandığına Göre Oransal Dağılımı.....	102
Şekil 3.19 Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivite Ekibinin Denetim Şekline Göre Dağılımı.....	103
Şekil 3.20 Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivitelerden Sonra Turistlerden Geribildirim Alma Durumuna Göre Oransal Dağılımı.....	104
Şekil 3.21 Anket Yapılan Tesiste En Fazla Katılım Sağlanan Rekresyonel Aktiviteye Göre Oransal Dağılımı.....	105

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.1: Ülkelere Göre Çalışma ve Boş Zaman Süreleri.....	6
Tablo 1.2: Boş Zaman Faaliyetlerine Katılmayı Etkileyen Faktörler.....	9
Tablo 2.1: Yıllar İtibarıyla Turist Sayısı ve Turizm Geliri.....	37
Tablo 2.2: Ziyaretçilerin Türkiye'ye Geliş nedenleri.....	40
Tablo 2.3: Turizm Çeşitleri.....	41
Tablo 2.4: Boş Zaman Tablosu.....	51
Tablo 2.5: Animasyon Faaliyetlerinin Çeşitleri.....	76
Tablo 3. 1: Anket Yapılan Tesislerin Yatak Sayısına Göre Dağılımı.....	81
Tablo 3. 2: Anket Yapılan Tesiste Yoğun Sezonda Çalışan Toplam Personel Sayısına Göre Dağılımı.....	81
Tablo 3. 3: Anket Yapılan Tesisin Kalite Güvence Belgesine Sahip Olma Durumlarına Göre Dağılımı.....	82
Tablo 3. 4: Anket Yapılan Tesisin Ağırlıklı Misafir Dağılımına Göre Dağılımı Göre Dağılımı.....	83
Tablo 3. 5: Anket Yapılan Tesisteki Rekreatif Aktivite Yöneticilerinin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı Göre Dağılımı.....	84
Tablo 3. 6: Anket Yapılan Tesisteki Rekreatif Aktivite Yöneticisinin Rekreasyon Eğitimi Alma Duruma Göre Dağılımı Göre Dağılımı.....	85
Tablo 3. 7: Anket Yapılan Tesisteki Rekreatif Aktivite Yöneticisinin Bu Alanda Çalışma Yılına Göre Dağılımı Göre Dağılımı.....	86
Tablo 3. 8: Anket Yapılan Tesisteki Rekreasyon Aktivitelerinin Yürütülme Şekline Göre Dağılımı	86
Tablo 3. 9: Anket Yapılan Tesisteki Sportif Rekreasyon Tesislerine Göre Dağılımı Göre Dağılımı.....	87
Tablo 3. 10: Anket Yapılan Tesisteki Sunulan Su Sporları Aktivitelerine Göre Dağılımı	88
Tablo 3. 11: Anket Yapılan Tesisteki Sunulan Kara Sporları Aktivitelerine Göre Dağılımı	89

Tablo 3. 12: Anket Yapılan Tesiste Çalışan Rekresyonel Aktivite Ekibinin Sayısına Göre Dağılımı	90
Tablo 3. 13: Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivitelerin Nasıl Belirlendiğine Göre Dağılımı	91
Tablo 3. 14: Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivite Planlarının Sürelerine Göre Dağılımı	92
Tablo 3. 15: Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivitelerin Bütçelerinin Nasıl Belirlendiğine Göre Dağılımı	93
Tablo 3. 16: Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivitelerin Bütçelerinin Yeterliliğine Göre Dağılımı	94
Tablo 3. 17: Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktiviteleri Belirlemede Etkili Olan Faktörlere Göre Dağılımı	95
Tablo 3. 18: Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivitelerin Niteliklerine Göre Dağılımı.....	96
Tablo 3. 19: Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivite Ekibine Hizmet İçi Eğitim Verilmesine Göre Dağılımı.....	97
Tablo 3. 20: Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivite Ekibinin Görev Bölümü ve İş Tanımının Olmasına Göre Dağılımı.....	98
Tablo 3. 21: Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivite Ekibinin Görev Paylaşımının Nasıl Yapıldığına Göre Dağılımı.....	98
Tablo 3. 22: Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivite Ekibinin İş Verimliliğinin Nasıl Sağlandığına Göre Dağılımı.....	99
Tablo 3. 23: Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivitelerinin Başarı Ölçütüne Göre Dağılımı.....	100
Tablo 3. 24: Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivite Ekibinin Koordinasyonunun Nasıl Sağlandığına Göre Dağılımı.....	101
Tablo 3. 25: Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivite Ekibinin Denetiminin Nasıl Sağlandığına Göre Dağılımı.....	102
Tablo 3. 26: Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivite Ekibinin Denetim Şekline Göre Dağılımı.....	103

Tablo 3. 27: Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivitelerden Sonra Turistlerden Geribildirim Alma Durumuna Göre Dağılımı.....	104
Tablo 3. 28: Anket Yapılan Tesiste En Fazla Katılım Sağlanan Rekresyonel Aktiviteye Göre Dağılımı.....	105

KISALTMALAR LİSTESİ

A.B.D.	Amerika Birleşik Devletleri
A.Ü	Ankara Üniversitesi
Dr.	Doktor
İ.Ü.	İstanbul Üniversitesi
Ltd	Limited
St.	Saint
v.b.	ve benzeri
TODAİE	Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü
TÜGEV	Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı
T.V.	Televizyon

ÖZET

İnsan hayatındaki hızlı değişimler, onların boş zamanlarını değerlendirme faaliyetlerine verdikleri önemi giderek arttırmaktadır. Düzenli ve artan gelire kavuşan bireyler, bir taraftan artan sosyal güvenceler sayesinde tasarruflarını bireysel ihtiyaçlarına daha çok harcar hale gelirken, diğer taraftan artan boş zaman kullanım eğilimleri turizm ve benzeri olgulara katılmayı artırmıştır.

Günümüzde rekreasyonel aktivitelere katılımın önemli bir formu olarak değerlendirilen turizm faaliyetlerinin, otel işletmeleri içerisindeki uygulaması animasyon programları şeklindedir.

Bu tez çalışmasının birinci bölümünde zaman ve boş zaman kavramlarının analizi, boş zaman ve rekreasyon ilişkisi, rekreasyonel faaliyetlerin sınıflandırılması ve rekreasyon faaliyetlerinde liderlik konuları işlenmiştir. İkinci bölümde turizm kavramı ve rekreasyon turizm ilişkisi, rekreasyon ve turizm faaliyetlerine oluşan talebin artış nedenleri, turizm işletmelerinde rekreasyon faaliyetlerinin uygulanması ve animasyon, rekreasyon ve animasyon faaliyetlerinin yönetimi, rekreasyon ve animasyon faaliyetlerinin organizasyonu konuları alt başlıkları ile birlikte derinlemesine incelenmiştir. Üçüncü bölümde ise Antalya bölgesindeki beş yıldızlı otellerin rekreasyon faaliyetlerinin yönetim ve organizasyonunu belirlemeye yönelik alan araştırması yapılmıştır.

Araştırmada veri toplama tekniği olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Araştırma Antalya bölgesindeki 60 adet beş yıldızlı otele uygulanmıştır. İstatistiksel değerlendirmeler frekans (f), yüzde dağılımları (%) teknikleri kullanılarak, SPSS 11.0 paket istatistik programında yapılmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına göre, beş yıldızlı otellerin çoğunda rekreasyon aktivitelerinin işletmesi otel dışından profesyonel şirketler tarafından yapılmaktadır. Rekreasyon aktivitelerini yönetim ve organizasyonunu sağlayan yöneticilerin çoğunun rekreasyon eğitimi aldıkları belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan işletmeler rekreasyon aktivitelerinde genel yönetim ve organizasyon ilkelerine bağlı, profesyonel olarak faaliyet göstermektedirler.

Anahtar Kelimeler : Rekreasyon, Turizm, Animasyon, Yönetim ve Organizasyon

ABSTRACT

The rapid changes in human life have made them give more importance to evaluate their leisure time activities. The individuals who get regular and increasing income are now spending their savings, by means of ever increasing social securities, on their individual needs on the one hand. On the other hand, their tendencies to evaluate their leisure time have made them participate in tourism and activities alike.

Today animation programmes are the in-hotel applications of tourism activities which are accepted as important forms of participation in recreational activities.

In the first chapter of the study, the analysis of time and leisure time concepts, the relation between time and recreation, the classification of recreational activities and the leadership in these activities are studied. In the second chapter, the concept of tourism, the relation between recreation and tourism, the reasons of the increasing demand for the recreation and tourism activities, the application of recreational activities and animation, their management and organization are researched in detail.

In the third chapter, a field study has been done on the management and organization of recreational activities at five-star hotels in Antalya region.

Data collection technique of the study is questionnaire. The questionnaire has been applied at sixty five-star hotels in Antalya region. The statistical data have been assessed at SPSS 11.0 package statistics program through the frequency (f) and percentage distribution techniques.

The results of the study have demonstrated that at most of the five-star hotels, the management of recreational activities is carried out by professional companies outside the hotel. It's been seen that managers who manage and organize most of the recreational activities have received education on recreation.

The establishments participated in the study perform their recreational activities professionally, based on general principles of management and organisation.

Key Words: Recreation, Tourism, Animation, Management and Organization.

ÖNSÖZ

Tez çalışmasının başından sonuna kadar bilgi, destek, tecrübe ve sabrını esirgemeyen; önerileriyle yol göstererek yanımda olan tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Faik KÜÇÜTOPUZLU'ya, tez çalışması boyunca beni hep destekleyen Yrd. Doç Dr. Alparslan ERMAN, Öğr. Gör. Evren AĞYAR, Okt. Hüseyin YİĞİT hocalarıma ve mesai arkadaşlarıma, son olarak çalışma boyunca benim hep yanımda olan sevgili eşim Şeri ve kızım Ceren'e çok teşekkür ediyorum.

Şükrü YILMAZ

GİRİŞ

20. yüzyılın ortalarından başlayarak günümüze kadar Dünya; sosyal, kültürel, ekonomik ve teknolojik alanda birçok değişim ve gelişim yaşamaktadır. Bu değişim ve gelişimin insanlar üzerinde olumlu veya olumsuz birçok etkisi vardır. Özellikle teknolojik gelişmeler sayesinde çalışma saatlerinin azalması, kişi başına düşen gelirin artması, ulaşım ve haberleşme sisteminin gelişmesi gibi etkenler, insanları boş zamanları değerlendirmede çeşitli arayışlara yönlendirmiştir.

İnsanlar boş zamanlarında, buldukları mekanlardan uzaklaşmak, dinlenmek, hava değişimi, gezme görme, beraber olma, heyecan duyma, farklı yaşantılar elde etme gibi değişik amaçlarla ev dışında veya içinde açık veya kapalı alanlarda, aktif ya da pasif şekilde etkinliklere katılırlar. Rekreasyon, insanların boş zamanlarında katıldıkları bu etkinlikleri ifade eden bir kavramdır.

Bugün gelişmiş ülke vatandaşlarının çoğu, günlük serbest zamanlarını ve hafta sonu tatillerini, hatta daha uzun süreli yıllık tatillerini ülkelerinde sağlanan rekreasyonel imkanlarla kısmen değerlendirebilme durumundadırlar. Bu gibi ülkelerde rekreasyon günlük hayatın bir parçası haline gelmiş ve dünya otoriteleri endüstriyel toplumlardaki modern insanın karşı karşıya bulunduğu baskı yüzünden rekreasyonun yapılması zorunlu bir faaliyet olarak benimsemişlerdir. Büyük şehirlerin günlük hayatını etkileyen çeşitli faktörlerin etkisiyle bunalan insanın ruhsal sıkıntılarında kurtulabilmesi beden ve ruhen güçlenerek hayata bağlanabilmesinin yollarından birisi de rekreasyondur.

Günümüzde ekonomik gelirleri yeterli olan insanlar, uzun süreli yıllık tatillerinde hatta kısa süreli tatillerinde bile bulunduğu çevreden tamamen uzaklaşmak, yepyeni bir çevrede bulabileceği rekreasyonel olanaklardan faydalanmak eğilimindedir.

Başka bir ifade ile 20. yüzyılın modern insanı, içinde bulunduğu fiziksel ortamın baskısından çoğu kez kurtulmak isteyen, mekan değişikliklerinden hoşlanan ve buna şiddetle ihtiyaç hisseden anlayışa sahiptir. Günümüzün mekan değiştirmelerinde, insanların serbest zamanlarını seyahat ederek, zevkli ve faydalı bir şekilde kıymetlendirme şekli olarak turizm büyük bir önem kazanmıştır.

Turizm başlı başına bir rekreatif faaliyet olmasına karşın turistik işletmelerde sunulan rekreasyonel faaliyetler ve düzenlemelerde animasyon kavramı karşımıza çıkmaktadır.

Animasyon neşeli ve ilginç tatile olanak veren her şeyi kapsamaktadır. Sakin bir atmosfer, çekici bir çevre, turistik kullanıma açık tesisler müşterinin beklentilerine uygun eğlenceler, yaratıcılığı ve kişiliği zenginleştiren olanaklar animasyon kavramı içine girmektedir.

Bu tez çalışması rekreasyon faaliyetlerinde yönetim ve organizasyonun önemini ve Antalya bölgesindeki beş yıldızlı otellerde rekreasyon faaliyetlerinin yönetim ve organizasyonunda ortaya konan çalışmaları belirlemek amacı ile yapılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde zaman ve boş zaman kavramlarının analizi, boş zaman ve rekreasyon ilişkisi, rekreasyonel faaliyetlerin sınıflandırılması ve rekreasyon faaliyetlerinde liderlik konusu işlenmiştir. İkinci bölümde turizm kavramı ve rekreasyon turizm ilişkisi, rekreasyon ve turizm faaliyetlerine oluşan talebin artış nedenleri, turizm işletmelerinde rekreasyon faaliyetlerinin uygulanması ve animasyon, rekreasyon ve animasyon faaliyetlerinin yönetimi, rekreasyon ve animasyon faaliyetlerinin organizasyonu konular alt başlıkları ile birlikte derinlemesine incelenmiştir. Üçüncü bölümde ise Antalya bölgesindeki beş yıldızlı otellerin rekreasyon faaliyetlerinin yönetim ve organizasyonunu belirlemeye yönelik alan araştırmasının sonuçları verilmiş ve değerlendirilmesi yapılmıştır.

I BÖLÜM

BOŞ ZAMAN VE REKREASYON KAVRAMLARININ TANIMLANMASI

1.1. BOŞ ZAMAN VE ZAMAN KAVRAMLARININ ANALİZİ

1.1.1. Zamanın Tanımı ve Özellikleri

Zaman en genel haliyle olayların ardışıklığını görerek aklımızda yarattığımız ve olayların bundan sonra da içinde olup gideceklerini düşündüğümüz, başı ve sonu olmayan soyut kavram olarak tanımlanmaktadır (TDK,1982:884). Canlı ve cansız varlıkların hayat ölçüsü olan zaman; tasarruf edilemeyen, ödünç alınamayan, sadece kullanılan ve kaybedilen tekrarı mümkün olmayan nesnelere uzaydaki hareketlerine göre ölçülebilen ve bölümlere ayrılabilen soyut bir kavramdır (Eren, 1991:95)

Zaman, başlangıcı ve bitişi belli olan değişimin var olduğu bir boyut olarak tanımlanabilir (Ardahan, 1999:3).

Zamanı iyi kullanabilmek, verimli ve etkili olmasını sağlamak, bir eğitim işi olmakla birlikte, insanın çalışma hayatına dinlenme ve eğlenmesine, biyolojik ve fizyolojik ihtiyaçların karşılanmasına ayırdığı zaman birimleri, zaman birimleri arasındaki dengeyi iyi kurabilmesine bağlıdır. Hayata atılan bir kişinin hayata bağlı olmasında onun zaman anlayışının büyük önemi vardır. Bu bilgi ve alışkanlıklar hayatın her anını verimli bir şekilde kullanmayı sağlayarak, kişinin başarısında birinci derece rol oynayacaktır (Canan,1997:13).

Gelişmiş ülke insanı, kazanmanın ve başarmanın, insanın gayretlerinin ve başarısının bir ürünü olduğunu düşünür. Bu yüzden varlığının gereği olarak hak ettiklerini tanzim ederek işlerini, sosyal hayatını, eğlenmesini ve dinlenmesini programlamak için zamana ihtiyaç duyar. Gelişmemiş ülke insanında ise bu gayretler yerine iş yapmak için değil, yapmamak için sağda solda, kahvehane ve benzeri yerlerde nefes alıp vermenin hazzını duymak için zaman ihtiyacı oluşur (Tezcan, 1985:117).

Günümüzde çağdaş başarıya giden yolu etkili çalışma olarak nitelendiriyoruz. Etkili çalışmak, zamanı belirlenmiş öncelikler doğrultusunda programlı olarak kullanmaktadır. Böyle bir çalışma düzeni içinde eğlenmeye, dinlenmeye ve problemlere geniş çaplı bakabilmeye her zaman imkân vardır (Batlaş, 1998,22).

İnsan hayatında bu denli önemli bir kavram olan zaman kavramının belli başlı özellikleri incelendiğinde;

- Ödünç alınamaz
- Kiralanamaz
- Satın alınamaz
- Çoğaltılamaz

- Depolanamaz
- Tasarruf edilemez

Zamanı; kullanım amacına göre; zorunlu davranışlar için gerekli zaman ve boş zaman olmak üzere iki ana grupta incelenebilir:

1. Zorunlu davranışlar için gerekli zaman

- Çalışma (iş) zamanı
- Çalışma ile ilgili etkinliklere ayrılan zaman
- Yaşamı sürdürmeye yönelik etkinlikler için kullanılan zaman

2. Boş Zaman (Hazar, 2003:5-6).

Şekil 1.1: Kullanım Şekillerine Göre Zaman Bölümlenmeleri (Hacıoğlu ve Diğ.2003:16)

Zamanın gruplandırılmasında yukarıda belirtildiği gibi faaliyet çeşitlerinin dikkate alınması yanında, sürelerde dikkate alınarak gruplandırma yapılabilmektedir. Buna göre 24 saatlik bir günün 8 saatini çalışma, 8 saatini uyku ve 8 saatini de dinlenmeye ayrılabilir.

Günümüzde artık bu sınıflamanın çok klasik kaldığı söylenebilir. Üretim tekniklerinde otomatlaşmanın iş saatlerini boş zamanlar lehine gittikçe azalttığı bir toplum düzeni oluşturulmuştur. İş saatlerinin azalması ile boş zamanların artması arasında bu nedenle gelişen ters bir orantı bulunmaktadır (Karaküçük,1997:14).

Bunların dışında genel kabul gören bir teoriye göre modern yaşamda zamanın kullanımını şu şekilde görmek mümkündür :

1. Çalışma zamanı (Working Time)

- İşte geçen zaman
- İşe gidip gelmek için harcanan zaman
- İş için iş dışında harcanan zaman

2. Çalışma Dışı Zaman (Free Time)

- Uyuma için kullanılan zaman

- Yeme – içme için kullanılan zaman
- Zorunlu ihtiyaçlar için kullanılan zaman
- 3. Boş Zaman (Leisure Time)
- Rekerasyon faaliyetleri için kullanılan zaman

1.1.2. Boş Zaman ve Zaman Kullanımındaki Yeri

Boş zaman terimi, İngilizce karşılığı olan “leisure” kelimesi fırsat tanıma veya serbest olmak manalarına gelen “loisir” salahiyyet vermek manasına gelen “license” ve izin manasına gelen “liberty” ile “licere” kelimelerinden gelmiştir (Hacıoğlu ve diğ., 2003:17).

Boş zaman, bireyin hem kendisi hem de başkaları için bu tür sorumluluk ya da bağlantılardan kurtulduğu ve kendi isteğiyle sececeği bir etkinlikle uğraşacağı zamandır (Tezcan 1993:13). Boş zaman, kişinin çalışmadığı, yaşam zorunluluklarının ve biçimsel görevinin dışında kalan ve kişinin kendi isteği yönünde harcayabileceği zamandır (Kılbaş, 2001:28). Herhangi bir zorunluluk ya da yükümlölük olmaksızın değerlendirilme potansiyeli olan zamanlar boş zaman kavramı içine girer (Shivers , 1997:93).

Başka bir tanıma göre boş zaman, kişinin çalışmadığı, yaşam zorunluluklarının ve biçimsel görevlerinin dışında kalan ve kişinin kendi isteği yönünde harcayabileceği zamandır. Boş zamanı değerlendirme ise, boş zamanda yapılan etkinliklerle ilgilidir. İnsanın öz benliğine uygun ve yapmaktan zevk aldığı toplumsal, kültürel ve sportif etkinliklere katılacak, günlük yaşamın sıkıcılığından kurtulması ve başka insanlarla etkileşecek toplumsal bir kişilik kazanması olarak açıklanan boş zamanı değerlendirme, ayrıca özüne ödöl niteliği taşıyan ancak kazanç amacı gütmeyen, doğası gereği anti sosyal de olmayacak etkinlikler olarak tanımlanmaktadır (Karaküçük,1997:12).

Literatürde boş zamanın yapılan bir çok tanımı vardır ve serbest zaman ile boş zaman çoğu zaman aynı şey olarak kabul edilmekte ve aynı tanım içerisinde yer almaktadır. Serbest zaman (free time) ile boş zaman (Leisure time) arasındaki farkı ortaya koymakta fayda var.

Boş zaman (Leisure) ve Serbest Zaman (Free time) iki farklı dünyada yaşar(Mannell, Iso-Ahola, 1987:317) ve işlevsel olarak içerikleri birbirinden oldukça farklıdır. İç içe olmalarına karşın taşıdıkları anlam ve ifade ettikleri olgu birbirinden oldukça farklıdır.

Serbest zaman, yaşam süresi içerisinde çalışma zamanı ve zorunlu ihtiyaçlarımızı giderdiğimiz zaman dışında kalan tüm zaman dilimidir. (Uğurlu,2005:6)

Günümüzde boş zaman anlayışındaki gelişim süreci içerisinde boş zamanın, özellikle gelişmiş sanayileşmiş ölkelerle, kısmen de olsa Türkiye gibi gelişmekte olan ölkelerde uygarlık ve gelişmişliğin bir nimeti olarak değerlendirmesi şeklinde devam ettiğini görmekteyiz. Bunun bir sonucu olarak, günlük ve haftalık çalışma saatlerindeki azalmalar ile

tatil günlerin çoğalması, toplumsal normlardaki değişim gibi nedenlerle boş zamanların toplumsal ve sosyal hayat içerisindeki önemi, daha da belirginleşmeye ve artmaya hızlı bir şekilde devam etmektedir (Languar, 1991:23). Ekonomik verimliliğin artması ve çalışma koşullarının iyileştirilmesiyle ortaya çıkan boş zamanın bilinçli bir şekilde değerlendirilmesi, pozitif sonuçları olacak bütünsel bir çaba olmalıdır. Bu konuda yapılan çalışmalarda, boş zamanın pozitif kullanımının artmasının kendini gerçekleştiren ve ruhen sağlıklı gençlerin gelişmesine katkıda bulunduğu yaygın olarak ifade edilmektedir (Passmore, 2001:67).

Tablo 1.1: Ülkelere Göre Çalışma ve Boş Zaman Süreleri

		HAFTALIK ÇALIŞMA SAATİ	YILLIK İZİN HAKKI	RESMİ TATİLLER	EMEKLİLİK YAŞI
AMERİKA	Brezilya	44 saat	30 gün (maksimum)	10 gün	E: 65 K:60
	Kanada	40 saat	2 hafta, 5 yıllık çalışmadan sonra 3 haftaya çıkar.	11 gün	65
	Amerika Birleşik Devletleri	40 saat	Genellikle 10 gün	9 gün	65
AMERİKA	Avustralya	38 saat	20 gün	8 gün	E: 65 K: 61
	Çin	40 saat	10 gün	7 gün	E: 60 K: 50
	Japonya	40 saat	10 – 20 gün arası	14 gün	65
	Güney Kore	44 saat	22 gün	18 gün	60
	Malezya	44 saat	8 – 16 gün arası	13 gün	E: 55 K: 50 (Kamu Çalışanları)
	Singapur	44 saat	7 – 14 gün arası (Her hizmet yılı için bir gün eklenir)	11 gün	62
	ASYA / PASİFİK	Avusturya	40 saat	30 gün	13 gün
Fransa		39 saat	25 gün	11 gün	60
Almanya		40 saat	24 gün	9 – 13 gün arası	65
İtalya		48 saat	15 gün; Kasım 1999'dan sonra 20 gün	12 gün	E: 65 K: 60
Hollanda		48 saat	20 gün	8 gün	65
İsveç		40 saat	25 gün	11 gün	E: 65 K: 62
İsviçre		45 saat	20 gün	8 gün	E: 65 K: 60
AFRİKA VE	İngiltere	48 saat	15 gün; Kasım 1999'dan sonra 20 gün	8 gün	E: 65 K: 60
	Türkiye	45 saat	14 -26 gün arası	10-15 gün	E: 61 K:60
	Güney Afrika	46 saat	14 gün	12 gün	55

Kaynak : Mieczkowski, 1990:93.

Tüm ülkelerde boş zamanları etkileyen bir takım toplumsal etmenler vardır. Bu etmenler, daha çok sanayileşmiş toplumlarda söz konusu olmakla beraber sanayileşmekte olan ülkelerde de önemini arttırmaktadır.

Nüfus artışı: Boş zamanların değerlendirilmesi için lider sayısının, araç-gereç sayısının da artışına yol açmaktadır. Ayrıca nüfus artışı ile boş zamanlar için ayrılan alanlar yetersiz duruma gelecek daha fazla hacimde alanlar ayrılmakta, yeni oyun alanları, parklar ve diğer birimlere de gereksinimi giderek artmaktadır.

Hızlı Kentleşme: Belirli kentlerde insanlar yoğun olarak bir bölgede toplandıklarından alanlara sağlanan boş zamanları değerlendirme olanakları yetersiz kalmakta ve kent bölgelerinde geniş alanlardan, daha çok konut gereksinimini karşılamak için yararlanılmaktadır. Bu yüzden sanayileşmiş ülkelerde tekrar kırsal yaşama dönüş hareketi başlamıştır. Ayrıca kent halkı boş zamanı değerlendirme olanakları sağlayan özel kurumlara geniş ölçüde bağlı kalmaya başlamıştır.

Çalışma saatlerinin azalışı: Eskiden insanların günde 12-14 saatten çalışma saatleri 8 saate inince doğal olarak boş zamanları artmış oldu. Boş zamanların artışı insanların boş zamanlarının değerlendirilmesinin önemini arttırmıştır.

Değişen ev koşulları ve aile yaşamı: Evde kullanılan aletlerin elektronikleşmesi daha önce ev bakımı için ağır ve sıkıcı olarak harcanan uzun saatlerin boş zamanı değerlendirme ve başka etkinlikler için kullanılmasını sağlamıştır.

Sayısız ailelerden oluşan konutlar ve apartmanların artışı, sadece boş alanları ortadan kaldırmayıp, ev içi boş zaman etkinlikleri için olanakları azalmaktadır. Oyun alanları, çocuk kulüpleri, dans salonları ve sinemalar popülerliklerini kısmen ev koşullarındaki değişikliklere borçludurlar.

Modernleşme teknolojik gelişmeler: Bilim ve teknolojiadaki gelişmelerde boş zamanın kullanılmasını etkilemiştir. Örneğin otomobil Amerikan halkının boş zamanını değerlendirme biçimini çok etkilemiştir. Anayolların yapımı ile birçok Amerikalının daha uzak parklara, sahil kenarlarına, kamp yerlerine, tatil bölgelerine gitme olanakları çoğalmıştır. Tarımda makineleşmenin gelişmesi, köylerce elektriğin gelişi de çiftçilerin boş zamanlarının artışına yol açmıştır.

Ekonominin gelişmesi: Gelişmiş ülkelerde milli gelirdeki artış ve dolayısıyla yüksek yaşama standartları eğlence, seyahat, hobi ve spor gibi etkinliklere bol miktarda para harcamaya olanak sağlamıştır. Bu nedenle "tüketim yönelimi" toplumlarda "boş zaman işletmeciliği" yaratılmıştır.

İşçi sendikalarının etkisi: Sendikalar siyasi bir güç olarak toplum boş zaman değerlendirme programlarını desteklemek ve yaymak için çaba sarf etmektedir.

Eğitimin yayılması: Müzik, çeşitli dalları, tiyatro ve sporun okul müfredat programlarına alınışı boş zaman etkinliklerini etkilemiştir. Bireysel ve toplumsal eğitsel amaçların başarıya ulaşması için, boş zamanların değerlendirilmesi tutumları, teknik yaklaşım ve etkinlikleri uygun görülmektedir. Kültürel, sanat dallarında öğrenim görenlerin, öğrenimlerini bitirdiklerinde hem kendi mesleklerini icra ederken hem de kendilerini dinlendirmek için bu dallardaki etkinliklere diğer kişilerden daha etken olarak katıldıkları bilinmektedir.

Tıbbi gelişmeler: Tıp dalındaki gelişmeler, ortalama insan ömrünü uzatmış, böylece insanlar boş zaman değerlendirilmesi yoluyla yaşam olanaklarından yararlanmak, hoşlanmak fırsatını elde etmeye başlamıştır.

Kitle iletişim araçları: Teknolojinin gelişmesi sonucu basın, radyo, TV, film gibi kitle iletişim araçlarının gelişmesi de yeni boş zaman değerlendirme olanakları sağlanmıştır. Bu araçlar kitle seyircileri ortaya çıkartmıştır. Modern reklamcılık, otomobil, tren, otobüs ve uçak gibi ulaştırma araçları da halkın boş zamanını oldukça etkilemiştir. Zamanımız sanayi ve pazarlama mekanizmaları, boş zamanları değerlendirmek için büyük çapta imalata girmektedirler. Buradan sanayileşmenin aynı tipte eğlenen ve dinlenen insanlar yaratmakta olduğu sonuca varılabilir. Özellikle ABD'de tek düzen bir yaşama doğru baskı giderek artmaktadır. Özellikle hızlı ve hazır yemek tüketimi ciddi bir alışkanlık olarak yerleşmiştir.

Devletin artan ilgisi: Zamanımızda tüm ülkelerde devlet artık "Hizmet Devleti" durumuna gelmiştir. Aslında "sosyal devlet" kavramındaki bu hususu ifade etmektedir. Genel anlamda refahı sağlamak ve geliştirmek, devletin görevi olmuştur. Devletler bu hizmetleri yurttaşlarına sağlamak sorumluluğunu üzerine almışlardır.

Değerlerde gelişmeler: Gelişmiş ülkelerde "iş" kavramı ile ilgili değerler son yıllarda değişmiş, adeta oyuna zorunlu olarak başvurmayı gerektiren bir "eğlence ahlakı" doğurmuştur. Bir kimsenin yeter derecede boş zaman uğraşı yoksa statüsü düşmektedir. Büyük güç servet elde etmenin yolunun çok çalışmak olduğu düşüncesi ortadan kalkmış ve yerine insanların sahip olduğu özel becerileri göstermek fırsatı yerleşmiştir.

Torkildsen, kişilerin boş zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen faktörleri; kişisel, sosyal, durumsal ve fırsat faktörleri olmak üzere 3 ana grupta ele almıştır. Her bir faktörün boş zaman faaliyetlerine katılmayı etkileme derecesi kişiden kişiye farklılıklar gösterebilmektedir (Demir,2001:7). Örneğin: Bazı bireyler için yaş faktörü, ne tür boş zaman faaliyetine ne kadar sıklıkla katılmayı belirleyen önemli bir faktör iken kimilerine göre gelir, boş zaman faaliyetlerine katılmayı etkileyen en önemli sosyal ve durumsal faktör olmakta,

kimilerine göre ise bireyin eğitim düzeyi en önemli sosyal ve durumsal faktörler arasında yer almaktadır.

Tablo 1.2. Boş Zaman Faaliyetlerine Katılmayı Etkileyen Faktörler

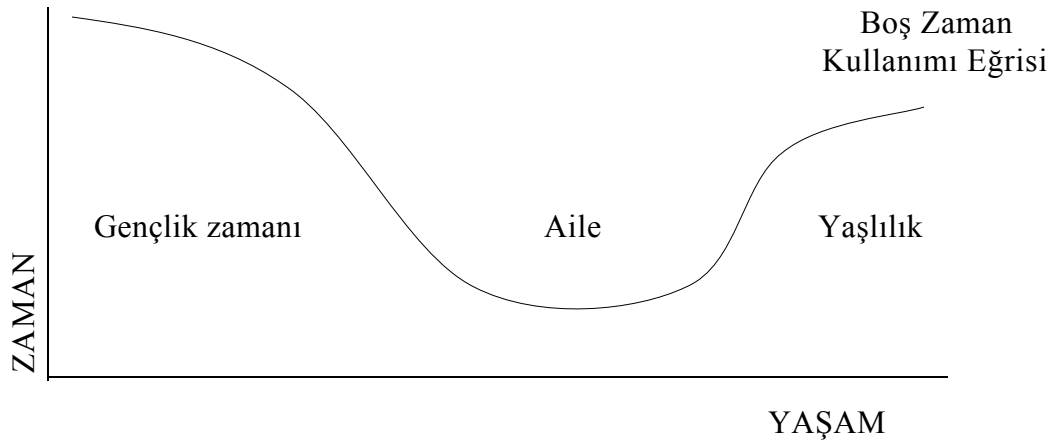
Kişisel Faktörler	Sosyal ve Durumsal Faktörler	Fırsat Faktörleri
? Yaş	? Meslek	? Elverişli Kaynaklar
? Yaşam Dönemi	? Gelir	? Tesisler (Tür ve Kalite)
? Cinsiyet	? Gelir Fazlası	? Duyarlılık
? Medeni Hal	? Maddi Zenginlik ve Mallar	? Fırsatların Algılanması
? Bağlılık	? Otomobile Sahip olma ve	? Rekreasyon Hizmetleri
? İstek ve Amaçlar	? Hareketlilik	ve Tesislerin Dağılımı
? Bireysel Yükümlülükler	? Elverişli Zaman	? Ulaşılabilirlik ve Konum
? Beceriklilik	? Görevler ve Yükümlülükler	? Faaliyetlerin Tercihi
? Boş Zamanın Algılanması	? Ev ve Sosyal Çevre	? Ulaştırma
? Davranışlar ve Motivasyon	? Arkadaş ve Akran Grupları	? Maliyetler: Önce
? İlgiler ve Zihinsel	? Sosyal Rol ve İlişkiler	Esnasında, Sonra
Meşguliyet	? Çevresel Faktörler	? Yönetim: Politika ve
? Yetenek ve Yeterlilik	? Yoğun Boş Zaman Faktörü	Destek
(Fiziksel Sosyal ve	? Eğitim ve Marifet	? Pazarlama
Entelektüel)	? Yoğunluk Faktörü	? Programlama
? Kişilik ve Güven	? Kültürel Faktörler	? Ulaşılabilirlik
? Kişinin Doğduğu Kültür		? Siyasi Politikalar
? Yetiştirme Eğitim Geçmişi		

Kaynak : (Torkildsen,1992:91)

Değişen değerlerden biride "ailecilik" tir. Aile yaşamı gerçek oyunu sağladığı için ona daha fazla zaman, para, enerji ve özen gösterilmektedir. Ana, baba ve çocuklar etkileşimi bu tür boş zaman etkinlikleri olmaktadır. (Kraus,1984:10)

Ülkemizde ise kadının spor, sinema, tiyatro vs. gibi eğlence yaşamına katılma kadınıla ilgili değer değişimleri sonucu olmuştur (Tezcan,1993:67).

Yapılan araştırmalar son yıllarda iş başına harcanan zamana göre boş zamanın % 20-25 arasında arttığını göstermekteyse de, boş zamanın kullanımı insanların yaşam sürelerinde de farklılıklar göstererek değişmektedir (Hacıoğlu ve diğ., 2003:21).

Şekil 1.2 :Boş zaman Kullanımı (Mill ve Morrison, 1985:48).

Şekil 1.2. de anlaşılacağı gibi boş zamanı gençlik ve yaşlılık döneminde yüksek düzeyde iken yetişkinlik ya da aile döneminde daha düşüktür. Aile kurmuş veya sorumluluk altına girmiş bireylerin kendisi dışındaki kişilere de zaman ayırması gerektiğinden boş zamanı ve kullanımı daha azdır.

Boş zamanın değerlendirilmesi, eğlendirme ve dinlendirme işlevinin yanı sıra toplumsal değişmeyi ve kalkınmayı destekleyen eğitim işlevi de günümüzde oldukça önem kazanmıştır. Özellikle toplumsallaştırma ve gelişimini sağlama açısından boş zamanı değerlendirmenin rolü, gençlerin yetiştirilmesinde onu, göz ardı edilmeyecek bir konuma getirmiştir. Bu nedenle artık boş zamanı değerlendirme olayı devletlerin ve çeşitli kamu kuruluşlarının örgütsel girişimlerle ele aldığı bir toplumsal kurum niteliği almıştır.

1.1.3.Boş Zaman ve Değerlendirilmesi

İnsanlar, boş zamanında yaptığı etkinliklerden yaşamsal doyum sağlayabilir ve günlük yaşam ve streslerinden uzaklaşabilir. Grup oyunlarında birlikte olma, arkadaşlık kurma gibi gereksinimleri karşılar. Ayrıca iş yaşamında yeterince olmayan kişiler, yarışma niteliğinde oyun oynayarak ve spor yaparak boş zaman etkinliği ile rahatlar. Bunun yanında fizik etkinlik de yaşamın temel işlevidir; koşma, sıçrama, yuvarlanma, tırmanma gibi boş zaman etkinlikleri ile motor gelişimi' koordinasyonu, vücut gelişimi gibi duyguları kişiye sağlamaktadır.

Tartışma grupları satranç, münazara, forum, doğa incelemeleri, kişilerin boş zamanlarında zihinsel etkinliklere katılma açısı, doyum sağlamalarına yardımcı olmaktadır.

Sosyolojik açıdan ise; boş zamanları değerlendirmenin topluma katkıları olan bir "fonksiyon" olduğu söylenebilir (Warn Sue, 1999,s:2).

Kısalan çalışma saatleri, daha iyi eğitim düzeyi çalışma yaşamının fiziksel güce dayalı ihtiyaçtaki azalma; insanların daha geniş isteklerine cevap veren faaliyetler ihtiyacını doğurmuştur. Boş zamanları değerlendirmedeki önemli olan nokta, salt eğlence ve

dinlenmeye yönelik zaman harcamaktan çok boş zamanları eğitici ve öğretici faaliyetlere yönelmektir (Leigfield, 2001:325).

Karaküçük' e göre boş zamanın üç temel fonksiyonundan bahsetmek mümkündür :

Dinlenme fonksiyonu: Boş zamanı en fazla karakterize eden ve farklı algılamalarla, çalışma hayatı tarihi boyunca değerlendirilen bir temel fonksiyondur.

Dinlenme, yeniden elde etme veya iş sonrası stres ve yorgunluk atma ile bedensel aşınmaları ve sinir gerilimlerini kaldıran bir fonksiyon üstlenmiştir. Çalışma saatinin günde 12-15 saatler olduğu sanayi devriminin ilk dönemlerinde, işçilerin boş zamanları sadece fiziksel gücü yeniden elde etmek anlamında fiziksel fonksiyonunu yerine getirilerek dolduruluyordu.

Günümüz sanayileşmiş toplumlarında çalışma ve çalışma dışı süreleri düzene konulmuş çağdaş insan için ise; dinlenme, bedensel ve ruhsal yönden yenilenmek için aktif veya pasif birçok boş zaman değerlendirme etkinliklerini gerçekleştirmesini ifade etmektedir. Eğlenme Fonksiyonu: Can sıkıntısını yok eden veya sıkıntı sonrası eğlenme ve rahatlamayı ifade eden, yarışmanın oyun zevkine ağır basmadığı, tüm spor uğraşları ile diğer etkinlikleri ister gayretli, ister pasif olsun günlük ihtiyaçların gerektirmediği bazı aktivite tiplerine katılım fırsatı sağlarlar. Eğlenmek, zamanı hoş bir şekilde geçirmek ve bunu bazen can sıkıntısından kurtulmak için değil, tasayı, merakı vb. gidermek için yapmak anlamını da taşımaktadır.

Boş zamanları olumlu bir şekilde geçirmek katılan insana mutluluk verir. Mutluluk aynı zamanda serbest zamanın temel özelliklerinden biridir. Serbest zamanın kuralları, ilkeleri olmasına karşın, mutlu olmadan kendini mutlu hissetmeden, ne serbest zaman değerlendirilebilir ne de rekreasyon olgusu gerçekleştirilebilir. Burada önemli olan serbest zamanın özüne uygun temel özellikler göz ardı edilmeden yapılmasıdır. Mutluluk kendisi için ya da amacı kendinde bir eylem olması bakımından ortaya çıkar. Bu özellik nedeniyle mutlu olmak serbest zamanın yapısında vardır. Katılımcının kendine en büyük buyruğu özgür yaşamasıdır (Erdemli, 2002:67).

Gelişim Fonksiyonu: İnsan düşüncesini günlük eylemlerin otomatizminden kurtaran, daha geniş sosyal katılıma zemin hazırlayan ve insanın kişiliğini geliştirmesine ve gösterilmesine eğilimli olan çıkarıcı olmayan faaliyetleri içerir. (Karaküçük, 1997:46)

Boş zaman kişiye bir özgürlük mekanı ve kişisel fikirleri ifade etme olanağı sağlar. Boş zaman fonksiyonlarını bir başka yönden ele alınacak olursa üç farklı başlıkta toplamak mümkündür.

a) Psiko-Sosyal Fonksiyonlar: Kişinin çalışma hayatıyla dengeli bir psikolojik yaşantısı olmalıdır.

b) Sosyal Fonksiyonlar: Şehirleşme, modern çalışma koşulları ve toplu konutlarda yaşam, insanlarda sosyal ilişkilerin azalmasına neden olmuştur. Aile hayatları çok önemlidir ve boş zamanlar insanlarla ilişki kurmanın önemli bir amacıdır.

c) Ekonomik Fonksiyonlar: Ekonomik sistemler için boş zamanın bir fonksiyonu vardır. Dinlence, çalışmanın karşılığı olarak gösterilir. Fakat bir tüketim olayıdır. O nedenle ekonomik özelliği vardır. Buna karşın eski bir özelliğini de muhafaza eder. Dinlence zaman ve para israfıdır. Halbuki ekonominin önemli bir motoru haline gelmiştir. Çalışma saatlerinin azalması, serbest zamanın artması kişilerin mesleki yetenek ve özelliklerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Böylece yeni bir iş gücü doğmuştur. Bu iş gücü arzı içerisindeki üreticiler tüketici konumuna geçmiştir. O nedenle, boş zaman bir tüketim zamanıdır. (Hacıoğlu ve Diğ. 2003:29)

1.2. BOŞ ZAMAN – REKREASYON İLİŞKİSİ

1.2.1. Boş Zaman - Rekreasyon Kullanım Süreci

Boş zaman kişinin yapmak zorunda olduğu kişisel, mesleki, ailevi ve toplumsal yükümlülüklerini yerine getirdikten sonra geriye kalan zaman ve bu zamanda yapılan uğraşları içerir. Bu zaman zarfında yapılan uğraşlara boş zaman değerlendirme “rekreasyon” denilmektedir. Yani rekreasyonu genel anlamda, insanların boş zamanları içerisinde gerçekleştirdikleri aktiviteler olarak tanımlamak mümkündür.

Avrupa standartlarına göre, 80 yıllık bir insan ömrünün % 32'lik zaman dilimi boş zaman olarak şekillenirken, bu oran ülkemiz kent insanında % 40 civarındadır. İnsanların, ömründe önemli bir zaman dilimini oluşturan boş zaman içerisinde; günde birkaç saat, hafta sonlarında bir iki gün yılda 15-30 gün gibi değişik süreler insanların boş zamanlarını değerlendirmeleri esnasında gezme, dinlenme, eğlenme, spor yapma şeklindeki aktif ve pasif uğraşlarının tümü rekreasyondur (Küçüktopuzlu,2003:37) .

Ancak rekreasyonu tanımlarken, yalnızca boş zaman aktiviteleri olarak tanımlamak yetmez. Çünkü sıradan bir aktivitenin rekreasyon olabilmesi için gerekli bir takım koşullar söz konusudur. Örneğin; her hangi bir aktivitenin rekreasyon olabilmesi için, o aktivitenin "boş zaman" süreci içinde gerçekleşmesi gerekmektedir. Bir futbolcu için futbol oynamak işinin gereği bir zorunluluk bir mesaidir ancak bir devlet memuru için hafta sonu dinlenme alanında futbol oynaması bir rekreasyon faaliyetidir. Dolayısıyla rekreasyon bir iş, para kazanma yöntemi değil, boş zaman içinde gerçekleştirilen, kişiye haz veren bir aktivitedir. Bu açıklamadan rekreasyonun, kişiye zevk veren, kişinin hoşuna giden ve ona mutluluk veren bir olay olduğunu da belirtmek gerekir. İnsanlar rekreatif olarak hangi faaliyette bulunurlarsa

bulunsunlar, o faaliyetten zevk almaları ve aktivite sonunda kişisel haz ve mutluluk duymaları gerekmektedir. Satranç oynamak kimileri için bir zevk ve kişisel merak ise kimileri için de son derece sıkıcı ve gereksiz bir faaliyettir. Bunun yanında rekreasyon faaliyetleri, tamamen kişinin gönüllü, kendi istek ve iradesiyle katıldığı etkinliklerdir. Hiç bir rekreasyon faaliyeti zorunlu katılımı gerektirmez. Bir başka rekreasyon özelliği de bu noktadan yola çıkılarak tanımlanabilir ki bu da; rekreasyon faaliyetlerinin yaşamsal özellik taşımasıdır. Yani rekreasyon faaliyetleri yapılmadığında kişinin hayati ve yaşamsal fonksiyonlarında bir eksiklik meydana gelmez. Son olarak da rekreasyon faaliyetlerinin kişisel fayda sağlayıcı özelliğinden söz edebiliriz. Çünkü insanlar katıldıkları rekreasyon faaliyetleri sonunda mutlak bir keyif alma, tatmin olma ve rekreasyon amacının gerçekleşmesi beklentisi içindedirler. Dinlenmek, eğlenmek ya da bir beceri edinmek amacıyla rekreasyon faaliyetinde bulunan kişi, ister aktif ister pasif olsun katılım gösterdikleri bu aktivite sonunda dinlenmiş, eğlenmiş ya da istediği beceriyi edinmiş olmak arzusundadır (Küçüktopuzlu,2003:37).

Yukarıda saydığımız özellikler, boş zaman içerisinde yapılan faaliyetlerin rekreasyon özelliği kazanması için gerekli koşullar olarak da sıralanabilir. Çünkü boş zaman içindeki her faaliyet rekreasyon değildir. Örneğin kişinin mesai bitiminde eve dönüp uyuması ya da T.V. seyretmesi her ne kadar boş zaman sürecinde gerçekleşiyor olsa da, rekreatif faaliyet değildir. Dolayısıyla rekreasyon faaliyetlerinin belli amaçları vardır. Bu amaçlarının başında "dinlenme" gelir. Dinlenme bir boş zaman rekreatif faaliyeti olarak, daha önce de belirttiğimiz gibi günümüz yaşam şartlarının zorunlu kıldığı bir ihtiyaçtır. Dinlenme ihtiyacının giderilmesi, okul ya da iş yaşamının stresinden uzaklaşmak ve psikolojik olarak rahatlamak amacını taşır. Kişi dinlenirken, kişisel zevk, beğeni ve yeteneklerini ön plana çıkarabileceği hem izleyici hem de katılımcı olabileceği aktiviteleri seçer. Bunu yanında rekreasyon, "kültürel" amaçlı olarak yapılan gezi, araştırma, tatil programları, yayın takibi gibi aktivitelerdir. Bir başka rekreasyon amacı ise "gönüllülük"tür. İnsanların boş zamanlarında, karşılığında her hangi bir maddi kazanç beklemeक्सizin yaptığı sosyal gönüllülük ve sivil toplum örgütlerine katılımcılık, rekreasyonun aynı zamanda toplumsal amaçlı uygulanmasını da göstermektedir. "Sportif ve sağlık" amaçlı yapılan rekreasyon faaliyetlerinde öncelikle sağlık konusuna değinmekte yarar vardır. Bir rekreasyon aktivitesi sağlık amaçlı yapıldığı zaman, bir hastalık ya da fiziksel bir zorunluluk gerektirmemelidir. Yani kişi her hangi bir tavsiye ya da zorunluluk olmaksızın kaplıca turizmini tercih edebilir. Ancak romatizmal bir rahatsızlığı nedeni ile doktor tavsiyesi üzerine kaplıca tedavisi uygulayan kişi rekreasyon faaliyetinde bulunmuş olmaz. Aynı durum sportif faaliyetler için de geçerlidir. Kişi kendi yetenek ve zevkleri doğrultusunda düşük tempolu koşu yapmaktan hoşlanabilir. Ancak

menüsküs ameliyatı sonrasında, diz eklemine eski fonksiyonlarını kazanmasına yönelik egzersiz bir programı dahilinde yapılan koşu, rekreatif faaliyet sayılmaz (Küçüktopuzlu,2003:37).

1.2.2. Rekreasyonun Tanımı ve Özellikleri

Rekreasyon kavramının etimolojik kökeni Latince “ yenilenme tazelenme anlamına gelen “recreatio” kelimesinden gelmektedir. Dilimize İngilizce recreation kelimesinden geçen rekreasyon ise canlandırma, yeniden yaratılmış şey, eğlence, dinlenme anlamına gelmektedir (Redhause, 1992:465).

İnsanların geçmiş yıllardan bugüne kadar, yaşam şartlarında ve yaşam seviyelerinin yükselmesinde değişmeyen üç ana unsur bulunmaktadır. Bunlardan birincisi çalışma ikincisi uyuma, sonuncusu da diğer temel gereksinimler olarak belirlenmiştir. Bu unsurlardan arda kalan zaman “ boş zaman” olarak belirtilir. İnsan yaşamındaki boş zamanın, fiziki ve sosyo-ekonomik değerlendirilmesi bir rekreasyon aktivitesidir.

İnsanlar boş zamanlarında buldukları mekanlardan uzaklaşma, dinlenme, hava değişimi, gezme görme, beraber olma, heyecan duyma, farklı yaşantılar elde etme gibi değişik amaçla ev dışında veya içinde açık veya kapalı alanlarda, aktif ya da pasif şekilde etkinliklere katılırlar. Rekreasyon, insanların boş zamanlarında katıldıkları bu etkinlikleri ifade eden bir kavramdır. (Hacıoğlu ve Diğ. 2003:29)

Rekreasyon kavramı kelime karşılığı olarak Türkçeye boş zamanları değerlendirme olarak geçmiştir. Bu tanım bireylerin gönüllü olarak yaptıkları dinlendirici ve eğlendirici aktiviteleri kapsar (Ozankaya,1981:27). Fakat rekreasyonu farklı yönlerini ele alan birçok tanıma rastlamak mümkündür.

Rekreasyon; kişinin boş zamanlarını; içinde bulunduğu topluma ve kendisine fayda sağlayacak uygun faaliyetlerle değerlendirmesi şeklindedir. Ayrıca insanlar yerine göre rekreasyonu, uyarı düzeyini yükseltici veya stresten uzaklaşma aracı gibi kullanırlar (Toffler,1981:13).

Bir diğer tanıma göre, rekreasyon, insanların iş, görev ve ödev gibi yerine getirilmesi zorunlu etkinlikleri ve yükümlülükleri sonrasında kalan boş zamanlarında dinlenmek, eğlenmek, yenilenmek, bireysel açıdan tatmin olmak için gönüllü olarak katıldıkları etkinlik ya da deneyimlerdir (Kraus, 1977:5).

Rekreasyon çoğunlukla eğlenceli, işte kaybedilen enerjiyi tekrar kazanmak, pozitif ve sosyal adapte için kullanılan boş zaman aktivitesidir(Mull ve Diğ,1997:4). Rekreasyon değerlidir(harcanan emeğe değer), gönüllü olarak katılan ve kişisel gelişimi destekleyen bir boş zaman deneyimidir(Rossman ve Schlatter, 2000:11).

Rekreasyon insanın öz benliğine uygun ve yapmaktan zevk aldığı bir faaliyete katılması ile monoton modern hayat ve yaşam kavgasının sıkıcı havasından sıyrılarak kendisini bulması ve kendi duygularına ortak olacak diğer insanlarla kaynaşarak zevk içinde sosyal bir kişilik kazanmasıdır (<http://www.sporbilim.com>).

İnsanların boş zamanlarında eğlence ve tatmin dürtüleri ile gönüllü olarak, bireysel ya da grup olarak katıldıkları, bedensel ve ruhsal yorgunluklarını giderip, onlara fiziksel, ruhsal ve yaratıcı güç kazandıran eylemlerdir(Küçüktopuzlu, 1987:14).

Rekreasyon katılanlara mutluluk, tatmin, yaratıcılık, ruhsala denge, karakter, rekabet etme gücü, ruhsal kapasite, özgürlük, fiziksel ve sosyal kondisyon ve daha geniş dünya görüşü kazandıran aktiviteler bütünüdür (Parker, 1979:20).

Karaküçük'e göre rekreasyon insanın yoğun çalışma yükü rutin hayat tarzı veya olumsuz çevresel etkilerden tehlikeye giren veya olumsuz etkilenen bedeni ve ruhi sağlığını tekrar elde etmek, korumak veya devam ettirmek ve aynı zamanda kişisel zevk ve haz almak amacıyla, ihtiyaçlar için ayrılmış zaman dışında kalan, bağımsız ve bağlantısız boş zaman içinde isteğe bağlı ve gönüllü olarak ferdi veya grup içinde seçerek yaptığı etkinliklere denir (Karaküçük, 1997:54).

Rekreasyon kavramı daha geniş ifade ile aşağıdaki şekilde tanımlanabilir:

1. Rekreasyon boş zamanda yapılır. İş değildir. Kar amacı taşımaz.
2. Rekreasyonda kişi; gönüllü olarak tamamen kendi arzusu ile katıldığı etkinliklerde bulunur.
3. Rekreasyon faaliyetleri katılana zevk veren, mutlu eden ve neşelendiren bir tarzda olur.
4. Rekreasyon faaliyeti kişisel toplumsal fayda sağlar.
5. Toplumsal değerlere aykırı değildir. Yemek yemek, uyumak gibi hayati önem taşımaz (Bucher, 1972:4).

Rekreasyon alanında çalışan bilim adamlarına ya da bu alanda yapılan yayınlara bakıldığında rekreasyonun birçok özelliğini görmekteyiz. Genel hatlarıyla rekreasyonun özellikleri şu şekilde sıralayabiliriz(Karaküçük,1997:62,Hacığlu ve Diğ.,2003:31, Tezcan, 1982:27,Farrel,1999:207,Küçüktopuzlu,1987:17).

1. Rekreasyon faaliyetlerinin seçimi gönüllü olmalıdır. Gönüllülük esastır. Kişi rekreasyon faaliyetlerine hiçbir zorlamaya maruz kalmadan serbestçe kendisi seçer. Kişinin bu serbest seçimi, kişiye çok çeşitli faaliyetlerin sunulması, bu çeşitlilik içinden kişinin doğru seçimi yapabilmesi gibi hassas bir durum ortaya çıkmaktadır.

2. Faaliyetlere devam ve katılım zorunluluğu bulunmamalıdır. İnsanın en fazla yapmak istediği etkinlikler, en fazla becerebildiği yapabildiği faaliyetlerdir, anlayışına da

uygun olarak, bazı etkinliklere, daha fazla mutluluk elde etmek için daha iyi öğrenmek amacı ile devam etme zorunluluğu doğabilmektedir. Ancak bu durumda bile katılanların inisiyatifi ön planda tutulmalıdır.

3. Rekreasyon boş zamanda yapılır. Bu faaliyetlere katılım, kişilerin bir işle meşgul olmadıkları zamanda veya her türlü sorumluluğu terk ettikleri zamanlarda olmalıdır.

4. Rekreasyon; yer zaman ve insanlar açısından sınırlamalara tabi değildir. Her boş zaman diliminde, her yerde yapılabilecek olması onun anlamını genişletmektedir. Rekreasyonel faaliyetler, her türlü açık ve kapalı alanlar ile her mevsim ve iklim şartlarında uygulanabilmektedir. Başka bir deyişle rekreasyonel faaliyetler esnektir. Her ortam ve şartlarda yapılabilmektedir.

5. Her yaştaki ve cinsteki insanların faaliyetlere katılımlarına imkan verir. İnsanlar açısından bir sınırlama söz konusu değildir.

6. Rekreasyon faaliyetlerinde inisiyatif kişinin kendisine bırakılmalıdır. Kişinin kendi dışında, kendisi için hazırlanmış yönetmelikler ve bu hususta iyi sonuçlar vermediği görülmektedir.

7. Rekreasyon bir aktiviteyi kapsar. Rekreasyon içinde, çok çeşitli faaliyetler bulunur. Bunlar oyun, eğlence ve dinlenmedir. Rekreasyon tek eğlenme şekli değildir. Birbirinden farklı faaliyet çeşitlerinden oluşan özel bir yaşantı çeşididir.

8. Rekreasyon, katılan kişiye neşe ve haz sağlayan bir faaliyettir. Kişi bu tür faaliyetlere katılmak suretiyle mutlu olur. Zaten faaliyete katılmaktaki esas amaç da faaliyetin uygulandığı süre içerisinde anlık tatmini yakalamak ve yapılan etkinlikten zevk almak, ruhsal ve bedensel doyuma ulaşmaktır. Faaliyetin kendisi kişi için bir ödüllendirmedir. Doğrudan kişi ile ilgilidir.

9. Rekreasyon bir faaliyeti gerektirir. Faaliyetler, güzel sanatlar, el sanatları, oyun ve çeşitli spor branşlarından oluşabilmektedir. Bu faaliyetlerin en basitinden en zoruna, en karmaşığına kadar herhangi birisi birden fazla değişik faaliyet alanları da yapılabilmektedir. Ve bu faaliyetlerin kendine özgü isteklendirmeleri, çekicilikleri varır.

10. Rekreasyon evrensel olarak uygulanmaktadır. Rekreasyonel faaliyetler, bütün insanlar için bir ortak lisanı oluşturmaktadır. Faaliyet alanlarından bazıları olan güzel sanatlar, müzik ve sporun da ayrı ayrı aynı özelliği taşımakta olduğu görülmektedir.

11. Rekreasyon kişinin kendisini ifade edebilme ve yaratıcı olabilmesine imkan sağlayıcı faaliyetler içermelidir.

12. Rekreasyonun her kişiye göre bir amacı vardır. Ortak yapılan bir rekreasyonel faaliyette dahi, aynı etkinlikte bulunan kişilerin her birinin ayrı ayrı amaçları bulunabilmektedir.

13. Rekreatif faaliyetlerin katılımcıya kişisel ve toplumsal özellikler katması beklenir.

14. Rekreatif, toplumun geleneklerine, törelerine ahlaki ve manevi değerlerine uygun olmalı ve sosyal değerlere ters düşmemelidir. Rekreatif faaliyetlerin öncelikle ahlaki ve toplum kurallarına uygun olması en çok tasvip ve teşvik gören bir özelliğidir. Bu anlayışa göre kişi, boş zamanını ve akıllı ve yararlı olarak değerlendirir. Ancak bunu dışında, içki içerek, kumar oynayarak veya benzeri kişisel ve toplumsal yarar sağlamayan etkinliklerle de boş zamanları değerlendirme biçimlerine sıkça rastlanmaktadır.

15. Rekreatif, bir faaliyet yapılırken, ikinci veya daha fazla faaliyetlere de ilgi duyma veya gerçekleştirme imkanı verir. Örneğin Dalış yapan birinin su altı canlıları ile ilgilenmesi veya fotoğrafçılık yapması gibi.

16. Rekreatif faaliyetleri rekreatifistler tarafından üstlenilir. Yani bu tip uğraşlar bir başkası tarafından başkasının yerine getirilemez.

17. Rekreatif, rekreatif faaliyetlere katılma sonucu ortaya çıkan bir deneyimdir.

Görüldüğü gibi rekreatifin özellikleri oldukça fazladır. Ve bu özellikleri daha da çoğaltmak mümkündür.

Rekreatifin özelliklerinden bahsederken toplumsallaştırıcı gücünü ön plana çıkarmak gerekir. Rekreatif kişiye ruh ve beden sağlığının kazandırması yanında kişinin topluma entegre olmasında ve o toplumun bir üyesi olma yolunda önemli katkılar sağlar. Rekreatif alanında yapılan araştırmalar, çocukluk döneminde ve ömür boyu sağlık alanlarında, öğrenim ve akademik başarı alanında, vatandaşlık ve demokratik erişim alanlarında ve liderlik ve motivasyon alanlarındaki faydalara dair bulguların kültürler arasında tutarlılık gösterdiğine işaret etmektedir. Örneğin, fiziksel rekreatif faaliyetlerinde çocuklar yaşam kalitesiyle ilgili olan değerli özellikler kazanabilmektedir: kişi içi ve kişiler arası ilişkiler, azim, sebat, güven, liderlik, yurttaşlık, hedefe yönelme, motivasyon ve kişisel tatmin. Diğer yandan rekreatif katılım, son yıllarda ekonominin temel taşlarından birini de teşkil etmiştir. Kidd “toplum ve hükümetler için fiziksel eğitimin sağlanamamasının, sağlanmasından çok daha pahalıya patlamış olduğunu” ifade etmiş ve bu fırsatların sağlanamaması akılsızlığının üzerinde durmuştur(Donnelly 2002:6). Gerçekten de, Health Canada (ccsd) fiziksel faaliyetlere yapılan her 1 dolarlık yatırım için, sağlık bakımı masraflarında uzun vadede 11 dolarlık tasarruf sağlandığını tahmin etmektedir (www.ccsd.ca).

Rekreatif faaliyetlerine katılım, yaşam kalitesi seviyesinin yükselmesine katkıda bulunabilir. Sportif faaliyetlere iştirak etme, kulüp ya da gruplara katılma ve müzik, dans ya

da sanat kursları alma; genç insanların topluma katılabilecekleri, yeni beceriler kazanabilecekleri ve aile sınırlarının ötesinde sosyalleşebilecekleri yollara birer örnektir.

Aynı şekilde Ewing, Seefeldt ve Brown'ın görüşleri de şöyledir: “Örneğin ailede kazanılan ilk oyun tecrübeleri; fiziksel kontrol, beceri ve sosyal rekabeti öğretir. Bir rekreasyon ortamındaki destekleyici bir koç ya da denetmen de çocuklara benzer faydaların yanında beceri geliştirme, rekabet ve özgüven de kazandırabilir.” (Donnelly 2002:6).

1.2.3. Rekreasyonun Önemli Fonksiyonları

Bugüne kadar yapılan çalışmalar gerek bireylerin gerek toplumların fiziksel, fikri, hissi ve moral sağlığı yönünden rekreasyonun önemini ortaya koymuştur. İnsan varlığında doğrudan tatmin hissi yaratan özel bir ruh hali ve davranış yoluyla belirtilen rekreasyon, insan faaliyetlerinin değişik bir safhasıdır. Kişisel ve toplumsal yönden rekreasyonun gerçek değeri, diğer temel insan ilişkilerine olan etkisinde ve toplum gücüne yaptığı katkıdadır (Bayraktar 1975:31) .

Rekreasyon fırsatlarından yoksun kalan bir kimse ile bu yönden iyi imkânları kullanma şansına sahip olan kimse arasında sağlık yönünden, çevreye ve kanunlara karşı tutum bakımından belirli farklar görülür. Her şeyden önemlisi rekreasyon hayatı değerlendiren ve ona anlam kazandıran bir ruhsal davranıştır. Bu bakımdan dünyanın her yerinde insanlar fiziksel, ruhsal ve toplumsal yapıları yönünden rekreasyona muhtaçtırlar.

Rekreasyonun en önemli fonksiyonlarını aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür.

- Kişi ve toplum sağlığını düzeltir.
- Fiziksel sağlık oluşturan, sportif faaliyetler ve açık havada serbest hareket imkanı organizmayı olumlu yönde geliştirir, organların düzenli çalışmasını sağlar, sinir gerginliklerini giderir. Aynı zamansa sportif faaliyetler; bünyenin güçlenmesi dolayısı ile birçok sakatlığa ve hastalığa karşı vücudun dirençli olmasını sağlar.
- Ruhsal sağlık oluşturan, çevre değişimi, tabi ve kırsal alanlar, ruhsal gerginlikleri giderir. İç huzuru sağlar.
- Moral sağlık oluşturan, iyi düzenlemiş rekreasyonel imkanlarla insan karakterinin gelişmesine yön verir. Kişinin suça yönelimini azaltır. Kişi ve toplum morali yükselir.
- Entelektüel hayatı geliştirir.
- Rekreasyon yolu ile yeni fikirlerin teşviki, bir kimsenin gerçek varlığını bulması hayat görüşünün genişletilmesine, hayatın temel amacı üzerinde fikirlerin aydınlığa kavuşturulması sağlanır.
- Eğitime yardım eder.

- Oyunlar ve gezilerle insanların tecrübe kazanmayı yeni şeyler öğrenmesi mümkün olur.
- Güzel sanatlarla ilgili rekreasyon faaliyetleri ve çeşitli sporlar aynı zamanda öğretici düşündürücü ve geliştirici yönleri ile de önem taşırlar.
- Rekreasyon faaliyetleri insanı zaman tasarrufuna teşvik eder, çalışma randımanını yükseltir.
- Toplumsal hayatı düzenler.
- Rekreasyon faaliyetleri ile kişilerin ve gurupların bir araya gelmesi toplumsal ilişkileri geliştirir, dayanışma ve yardımlaşmayı sağlar.
- Serbest hareket ve düşünce imkanı, dayanışma ve yardımlaşma ile demokratik bir toplum ortaya çıkar.
- Uluslar arası ilişkileri geliştirir.
- Çok yönlü bir rekreasyonel faaliyet diyebileceğimiz turizm yoluyla çeşitli ülke insanların birbirini tanıması anlaması mümkün olur.
- Uluslar arası yakınlaşma dünya barışı için elverişli bir zemin hazırlar.

1.2.4. Rekreasyona Duyulan İhtiyacın Gelişimi

Rekreasyon fırsatlarından yoksun olan bir kimse ile bu yönden iyi imkanları kullanma şansına sahip olan kimse arasında sağlık yönünden çevreye ve kanunlara karşı tutum bakımından belirli farklar görülür. her şeyden önemlisi rekreasyon hayatı değerlendiren ve ona anlam kazandıran bir davranıştır. Bu bakımdan dünyanın her yerinde insanlar fiziksel, ruhsal ve toplumsal yapıları yönünden rekreasyona muhtaçtırlar.

İçinde rekreasyon ihtiyacı bulunan insan ihtiyaçlarının giderilmemesi durumunda her şeyden önce mutsuz olur. İnsanların amacı, en şiddetlisinden başlayarak ihtiyaçlarını gidermektedir. Bu amaçlara ulaşamadığı taktirde insanlarda bir takım sosyal ve psikolojik problemler doğabilir. Ancak hiç kimse hiçbir zaman hedefine tam olarak ulaşamaz. Çünkü her zaman yeni arzular ortaya çıkar. (Berne,1988:78).

Rekreasyon insanlar için evrensel bir ihtiyaçtır. Tarihin her devrinde ve dünyanın her yerinde bütün insanlar kendi varlıklarını ifade etmek, kişisel gelişimlerini sağlayabilmek ve boş zamanlarını değerlendirebilmek için birbirine şaşılacak derecede benzeyen rekreasyon faaliyetlerinde buluşmuşlardır. Bu bakımdan değişik formal göstermesine karşılık rekreasyonun bütün insanlara ortak bir miras olduğu söylenebilir.

Özellikle hayatın ilk yıllarında oyun oldukça önemlidir. Okul çağında yetişme ve gelişme bakımından aynı önemi taşır. Maksatlı bir çalışma tarzına oyunlar vasıtası ile ulaşılır. Yine oyun aracılığı ile çocuklar hünerli eller, usta bir beden, canlı duygular ve verimli bir kafa

kazanır (Özhan, 1990:6). Okulda olduğu kadar, İlk yaşlarda da çeşitli yaratıcı imkanlar hazırlanması ve çocukların bu ihtiyaçlarının giderilmesi sayesinde kişisel olgunluk yönünden ve eğitim yönünden önemli katkılar sağlar.

Genç yaşlarda fiziksel ve ruhsal gelişme, daha sonrada çeşitli etkinliklerle insan bünyesinde meydana gelen yorgunluk ve bitkinlik duygusundan sıyrılma, yeniden hayata bağlanma, ve enerji kazanma bakımından rekreasyon, temel ihtiyaçlarımızdan biri olarak önemini muhafaza eder.

Yeryüzündeki bütün insanların çabaları, ömür boyunca daha mutlu yaşama arzusuna yönelmiştir. Bu bakımdan mutluluk herkes için hayatı değerlendiren ve yaşam gücüne temel olan bir kavramdır. Mutlu olabilmek için dengeli bir hayat ve serbest zamanların zevkli bir şekilde değerlendirilmesi dolayısı ile rekreasyon ihtiyacının karşılanması gereklidir.

Karaküçük rekreasyon ihtiyacının nedenlerini kişisel ve toplumsal olma üzere iki ana başlıkta toplamıştır :

Kişisel yönden rekreasyona duyulan ihtiyacın nedenleri

- Fiziki sağlık gelişimi yaratır,
- Ruh sağlığı kazandırır ,
- İnsanı sosyalleştirir,
- Kişisel beceri ve yeteneğin gelişmesini sağlar,
- Yaratıcı gücü geliştirir,
- Çalışma başarısı ve iş verimini artırır,
- Ekonomik hareketi geliştirir,
- İnsanı mutlu eder,

Toplumsal yönden rekreasyona duyulan ihtiyacın nedenleri

- Toplumsal dayanışmayı ve bütünleşmeyi sağlar,
- Demokratik toplumun yaratılmasına imkan sağlar.

1.2.5. Rekreasyonel Faaliyetlere Katılımı Etkileyen Faktörler

Bireylerin veya toplumun rekreasyonel faaliyetlere katılabilmesi ya da katıldıkları rekreasyon faaliyetlerini daha iyi şartlarda yapabilmesi için çeşitli kriterlerin oluşması gerekmektedir. Bu kriterlerden en öncelikli olanları ise zaman, yeterli ekonomik güç ve rekreasyonel faaliyetleri yapacak alanların varlığıdır.

Rekreasyon faaliyetlerine katılmayı engelleyen birçok faktör bulunmaktadır. Rekreasyon alanlarının uzaklığı, mevsimsel özellikler, rekreasyon araçlarını çekiciliği, kişilerin zevk ve tercihlerinde meydana gelen değişme ve gelişme eğilimleri v.b. rekreasyon faaliyetlerine katılmayı engelleyen diğer önemli faktörler arasındadır.

Hal ve Page, rekreasyon faaliyetlerine katılmayı engelleyen faktörleri 4 ana başlık altında ele almıştır (Hal ve Page, 1999,34)

- Sezonluk engeller,
- Finansal kaynaklar ve rekreasyon alanlarının ulaşılabilir olması,
- Cinsiyet ve sosyal sınırlama
- Kaynaklar ve moda

Sezonluk engeller : Açık hava rekreasyonunun gerçekleştirileceği mevsim, güneşli gün sayısı, gündüzlerin uzunluğu, sıcaklık gibi faktörler rekreasyon faaliyetlerine katılmayı etkiler.

Açık hava rekreasyon faaliyetleri hava şartlarına büyük ölçüde bağlı olmasına rağmen, kapalı alanlarda yapılan rekreasyon faaliyetleri sezonluk değişimlerden fazla etkilenmezler. Bununla birlikte kişiler, sıcak günlerde kapalı mekanlarda rekreatif faaliyetlerde bulunmaktansa deniz kenarı, ormanlık gibi alanları daha çok tercih ederler. Gündüzlerin uzamasıyla birlikte kişilerin katılacakları rekreasyon imkanlarının da süresi uzamaktadır.

Finansal kaynaklar ve rekreasyon alanlarının ulaşılabilir olması: Yapılan birçok araştırma kişilerin yeterli gelire sahip olmamasını, rekreasyonel faaliyetlere katılım açısından önemli bir engel olarak göstermektedir. Bununla birlikte sportif faaliyetlere katılan kişilerin gelir seviyesinin düşük olması rekreasyon faaliyetine katılım üzerinde çok düşük bir etkiye sahiptir. Çünkü diğer rekreasyon faaliyetlerine göre daha ucuzdur. Yapılan bazı araştırmalar; kişinin gelir seviyesi işi, özel otomobile sahip olmanın rekreasyon faaliyetlerine katılmayı önemli ölçüde etkilediğini göstermiştir. Yüksek gelir seviyesine sahip, iyi eğitim almış, özel yetenekleri olan duyarlı kişilerin aktif rekreasyon faaliyetlerine katılmayı (futbol, basketbol, yürüyüş v.b.) pasif rekreasyon faaliyetlerine(sinemaya gitmek, maç izlemek v.b.) katılmaya tercih ettiklerini göstermektedir. Özel otomobile sahip olanların daha rahat hareket edebilmeleri, değişik uzaklıktaki rekreasyonel alanlara diledikleri zaman gidebilmelerinden dolayı rekreasyon faaliyetlerine katılmalarının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Ayrıca rekreasyonel alanların ulaşımı konusunda özellikle şehir içi rekreasyon alanlarının ulaşımında güvenlik konusu ve yakınlıkta rekreasyon faaliyetlerine katılımı etkileyen bir faktördür.

Cinsiyet ve sosyal sınırlamalar: Çocuklu bayanlar veya herhangi bir işte çalışan bayanlar, erkek çalışanlara göre daha az boş zamana sahiptirler. Bayanlar; ev işleriyle daha fazla uğraşmalarından dolayı daha az boş zamana sahiptirler. Gelişmekte olan ülkelerde özellikle inanç konularının sosyal baskı unsuru olarak kullanıldığı ülkelerde, rekreasyon faaliyetlerine katılım sosyal baskı yoluyla ya engellenebilir ya da kısıtlanabilir.

Kaynaklar ve moda: Rekreasyon kaynaklarına olan coğrafi yakınlık ve bu alanların ulaşılabilir olması önemli etkenler arasındadır. İnsanlar genellikle kendilerine daha yakın olan alanları tercih ederler.

İnsanların popüler rekreasyon alanlarını ziyaretlerinde mesafe faktörünün önemi bulunmamaktadır. Popülariteden dolayı, çok uzak mesafelerde de olsa rekreasyon alanlarının ziyaret edilmesi olasıdır.

1.3. REKREASYON FAALİYETLERİNİN SINIFLANDIRILMASI

Rekreasyon faaliyetlerinin sınıflandırılmasında zaman, mekan, yaş gibi birçok etken vardır. Kişi hangi amaç ve istek doğrultusunda bir rekreatif faaliyete katılma kararı almışsa buna uygun bir rekreasyon çeşidi ortaya çıkmaktadır. İnsanların istek ve arzuları çok çeşitli olduğundan rekreatif faaliyetleri için kesin bir sınıflama yapmak oldukça güçtür. Bu yüzden en çok kullanılan sınıflandırmayı ele almak gerekir (Karaküçük, 1997:68, ,Hacığlu ve Diğ.,2003:36, Maclean,1985:239)

1.3.1. Mekânsal Açıdan Rekreasyon Çeşitleri

Boş zamanların değerlendirildiği mekan açısından rekreasyon çeşitleri açık alan rekreasyonu ve kapalı alan rekreasyonu olarak iki grupta incelenir.

Açık Alan Rekreasyonu: Genel olarak açık havada yapılan tüm rekreasyonel faaliyetlere açık alan rekreasyonu denir. Açık alan rekreasyonunun temel fonksiyonları ormanlar, dağlar, ve su bölgeleri oluşturmaktadır. Açık alan rekreasyonel faaliyetlerinin bazıları şunlardır:

- Balonla gezme
- Bot / yat gezisi
- Kano yapma
- Kanyon Geçişi
- Kampçılık
- İzcilik
- Konaklamalı doğa yürüyüşleri (Trekking)
- Günübirlik doğa yürüyüşleri (Hiking)
- Mağaracılık
- Kaya Tırmanışı
- Zirve Tırmanışı
- Buz Tırmanışı
- Denizde yüzme

- Rüzgar sörfü
- Doğayı koruma aktiviteleri
- Bahçe işleri
- Bisiklete binme
- Balık avlama
- Kara avcılığı
- Arazi aracı ile arazide dolaşma
- Ata binme
- Jet ski
- Nehir veya deniz kayağı
- Uçurtma uçurma
- Dağ bisikleti ile dolaşma
- Doğada yön bulma (Orienteering)
- Paraşüt
- Yamaç paraşütü
- Piknik
- Kuş Gözlemciliği
- Durgunsu Kanosu
- Rafting
- Aletli Sualtı dalışı (Scuba diving)
- Rekreatyonel atıcılık
- Kaykay (Rollerblade)
- Kar Kayağı
- Şnorkel ile denizde gezinme
- Sörf
- Gezi
- Su Kayağı v.b.

Kapalı Alan Rekreatyonu: Kapalı alan rekreatyonu toplumun kullanımına ayrılmış kapalı mekanlardaki ve evlerdeki boş zaman değerlendire etkinlikleridir. Kapalı alan rekreatyonu ile ilgili etkinliklerden bazıları şunlardır:

- Çocuk, gençlik, işletme, spor, özel ilgi ve sosyal kulüpler gibi mekanlarda ve derneklerdeki kapalı mekan etkinliklerine katılmak,
- Kapalı alanlardaki sergi, defile v.b. toplantılara katılmak,
- Kongre, kutlama v.b. etkinliklere katılma,

- Kapalı rekreasyon tesislerindeki sportif etkinliklere katılmak (Basketbol, buz pateni, yüzme, badminton, masa tenisi jimnastik, voleybol v.b.),
- Kapalı tesislerdeki sağlıklı yaşam etkinliklerine katılma (sauna, kaplıca, hamam, masaj v.b.),
- Kurslara gitmek (el sanatları, güzel konuşma, yabancı dil kursları, dekoratif eşya ve çiçek yapımı v.b.),
- Kapalı alanlardaki kağıt oyunları, tavla, satranç, talih oyunları v.b. etkinliklere kayılma ve izlemek,
- Ev içi rekreasyon etkinliklerine katılmak (televizyon ve video izlemek, radyo dinlemek, müzik dinlemek, kitap okumak, günlere, toplantılara, kutlamalara katılma, müzik aleti çalmak, el sanatlarıyla uğraşma, çocuk oyunlarına ve aile eğlencelerine katılmak v.b.)

1.3.2. Etkinliklere Katılma Şekline Göre Rekreasyon Çeşitleri

Bireyin etkiñlere seyirci veya rol olarak katılmalarına göre rekreasyon aktif (etken) rekreasyon ve pasif (edilgen) rekreasyon olarak ikiye ayrılır.

Aktif Rekreasyon: Rekreasyonel aktiviteye bireylerin aktif katılımıyla oluşan rekreasyondur. Aktif rekreasyona en önemli örnek spor yapmaktır. Diğer aktif rekreasyon faaliyetleri de bir müzik aleti çalmak, şarkı söylemek, tiyatro ve gösterilerde aktif rol almak, seyahat etmek v.b. faaliyetlerdir.

Pasif Rekreasyon: İnsanların rol almadıkları izleyici olarak katıldıkları boş zaman değerlendirme etkinlikleridir. Televizyon izlemek, radyo dinlemek, sinemaya gitmek spor müsabakası seyretmek gibi faaliyetler pasif rekreasyona örnek gösterilebilir.

Pasif rekreasyona katılım şekline göre farklı ele almak gerekir. Spor müsabakasını evde televizyondan seyretmekle stadyuma gidip seyretmek arasında fark vardır. Her ikisi de pasif olmasına karşın aralarında derece farkı vardır.

1.3.3. Yerel Sınıflamaya Göre Rekreasyon Çeşitleri

Modern yaşamın getirdiği olumlu olanakların yanında stres, şehirleşme, nüfus artışı gibi insanların üzerinde olumsuz etkiler de vardır. İnsanlar bu tip olumsuz etkilerden kurtulmak için fırsat buldukları anda yaşadıkları şehrin dışındaki doğal alanlara çeşitli aktivite yapmak dinlenmek ve eğlenmek giderler. Şehir yaşamından kurtulamayan imkanı olmayan bireyler ise kendilerine en yakın şehir merkezindeki rekreatif alanlarda rekreasyon faaliyetlerini yapar. Yerel sınıflamaya göre rekreasyon kırsal ve kentsel olmak üzere ikiye ayrılır.

Kentsel Rekreasyon: Kent merkezlerinde açık veya kapalı mekanlarda gerçekleştirilen rekreatif etkinlikleri kapsamaktadır. Kentsel rekreasyon etkinlikleri daha çok kısa süreli boş zamanlarda ve insanların yakın çevrelerinde, kolayca ulaşabilecekleri faaliyetlerden oluşmaktadır. Açık veya kapalı spor tesisleri, eğlence yerleri, sinema, tiyatro, hayvanat bahçeleri müzeler ve daha birçok etkinlik, insanların kent içi rekreatif ihtiyaçlarını giderilmesinde rol oynar ve geniş imkanlar sunarlar.

Kent içi rekreasyon uygulamaları geniş bir ticari potansiyeli de doğurmaktadır. Bu ticari potansiyel kentlerin büyüklüğü, gelişmişlik düzeyi ile yakından alakalıdır. Özellikle gelişmiş modern kentlerde çok amaçlı, fonksiyonel ve belirli merkezlerde toplanan rekreasyon ve eğlence bölgelerine rastlanmaktadır.

Kırsal Rekreasyon: Kırsal rekreasyon şehir merkezinin dışında çoğunlukla işlevsel, manzarası güzel, rekreatif aktiviteleri yapmaya uygun orman, su kenarı ve dağlık bölgelerde yapılan aktivitelerdir. Kırsal rekreasyon faaliyetlerine; zevk için yapılan yürüyüşler, su sporlarıyla uğraşma, kamp yapma, balık tutma, dağcılık, motor sporları, bisiklet binme, doğa incelemeleri, arkeoloji, mağaracılık, deniz altı faaliyetler, piknik yapma gibi etkinlikler örnek verilebilir. Rekreasyonel aktivitelere katılan bireyler şehir yaşamından uzaklaştığı, doğa ile içi içe oluğu için kırsal rekreasyonu daha çok tercih ederler. Kırsal rekreasyon faaliyetleri kentsel rekreasyon faaliyetlerine göre daha uzun zaman zarfında yapılmaktadır.

ABD’de yapılan bir çalışmada kırsal rekreasyon faaliyetlerinde şu sonuçlar elde edilmiştir:

- 1994-1995 yılları arasında yıllık kara tabanlı rekreasyon faaliyetleri arasında ilk sırayı; yürüyüş, kuş gözlemleme, yaban hayatı gözlemleme, bisiklete binme, ailece bir araya gelme amaçlarının aldığı belirlenmiş ve her biri bir milyondan fazla aktivite gününü bu faaliyetlerin oluşturduğu görülmüştür.

- Bir milyondan fazla aktivite gününden fazla olan su tabanlı aktiviteler arasında; sahil ya da su kenarını ziyaret etmek, havuz, göl, nehir ve okyanusta yüzmek yer almıştır. Kara tabanlı aktiviteler arasında en çok arzulanan yürüme ve kuş gözlemciliğidir (Demir, 2001:40).

1.3.4. Katılımcıların Sayısına Göre Rekreasyon Çeşitleri

Rekreasyonel faaliyetlere katılım sayısına göre grup ve bireysel faaliyet olmak üzere ikiye ayrılır.

- Bireysel Rekreasyon: İnsanların yalnız olarak boş zamanlarını değerlendirmeleridir. Örneğin; Evde tek başına müzik dinlemek, tek başına yapılan yürüyüş faaliyeti gibi.

- Grup Rekreasyonu: İnsanların grup halinde boş zamanlarını değerlendirmeleridir. Grup rekreasyon faaliyetleri rekreasyonun sosyalleştirici özelliğinin de bir örneğidir. İnsanlar

grup rekreasyon aktiviteleri katılımı sayesinde bir grubun üyesi olur ve o topluluğun özelliklerini taşırlar. Grup rekreasyon faaliyetlerine takım sporları müsabakaları, toplu piknik ve rekreatif olarak yapılan toplu müzik aktiviteleri örnek gösterilebilir.

-Kitlesele Rekreasyon: İnsanların boş zamanlarını kitlesele olarak değerlendirmeleridir. Kitlesele rekreasyon faaliyetlerine milli maçlar, Dünya kupası, Şampiyonlar ligu, olimpiyatlar spor faaliyetlerinin yanı sıra Rio karnavalı gibi eğlenceler organizasyonları örnek gösterilebilir.

1.3.5. Fonksiyonel Açından Rekreasyon Çeşitleri

Rekreasyonu çeşitli fonksiyonlara göre sınıflandırmak gerekirse:

- Ticari Rekreasyon: İnsanlara rekreatif ihtiyaçlarının çeşitli kurum ve kuruluşların sunduğu hizmetlerden masrafsız olarak giderebilecekleri gibi kar amacıyla sunulan hizmetleri de aynı amaçla satın alabilirler. Bu tür hizmetle rekreasyoniste büyük kolaylık sağlamaktadır. Ticari rekreasyon faaliyetlerine; temalı parklar, özel spor alanları ve özel eğlence mekanları örnek gösterilebilir.

- Sosyal Rekreasyon: Çeşitli şekillerde insanların bir araya gelip yemek yemeleri gibi eylemler sosyal rekreasyon faaliyetlerine örnek gösterilebilir. Bu tip organizasyonlar gelir düzeyiyle ilişkilidir. Gelir düzeyi arttıkça sosyal rekreasyon faaliyetleri de artmaktadır. Günümüzde, boş zamanın kullanımı ve rekreatif etkinlikler hızla büyüyen bir harcama alanı hâline gelmiştir (Aydoğan,2000:150).

- Uluslararası Rekreasyon: Gelişen boş zaman anlayışı iler beraber, kentsel rekreasyon, kırsal rekreasyon ve sonrasında eylemler uluslar arası seyahatler ve etkinlikler olarak kendini göstermeye başlamıştır. Turizm hareketleri buna verilecek en iyi örnektir.

- Estesik Rekreasyon: Pasif bir nitelik taşıyan bu eylemler, daha çok yüksek eğitim ve kültür düzeyinde insanların yaptıkları rekreasyon faaliyetleridir. Aktif olarak rekreasyon faaliyetlerine katılmaktan hoşlanmayan bireyler sanat olaylarını izleme, ünlü müzik yapıtlarını dinleme gibi estetik yönü daha ağır basan faaliyetleri tercih ederler.

Fiziksel Rekreasyon: Fiziksel rekreasyon, bahçe işleri ve yürüyüşten egzersiz, dans ve spora kadar eğlence ve harekete dayalı bütün faaliyet biçimlerini kapsamaktadır. Halka açık olan rekreasyon alanlarında sportif faaliyetler çok yaygın bir biçimde yapılmaktadır. Fiziksel rekreasyona katılan bireyler rekreatif aktivite yapmanın yanında, sporun insanlara kazandırdığı özellikleri de kazanmaktadırlar.

Açık ve kapalı alanlarda yapılan tüm spor çeşitleri ve sportif oyunlara katılmak olan fiziksel rekreasyon faaliyetlerini sınıflandırmak mümkündür:

Havuz, akarsu, göl, deniz etkinlikleri:

- Yüzme, su altı dalış,
- Deniz ve tatlı su avcılığı,
- Rafting, rüzgar sörfü, yelkencilik, su kayağı etkinlikleri,
- Sandal, yat, deniz bisikleti, deniz motoru, deniz altı gezileri,
- Havuz oyunları (Su balesi, su voleybolu v.b.) ,
- Çeşitli yarışmalar v.b.

Dağ sporları

- Tırmanma, yürüyüş (trekking), avcılık, kar kayağı, dağ bisikleti, kar motoru, ve kızak gezileri,

- Çeşitli yarışmalar v.b.

Sportif rekreasyon istasyonlarındaki etkinlikler:

- Tehlikeli Sporlar (Tehlikeli atlayışlar, yamaç paraşütçülüğü v.b.)
 - Basketbol, futbol, hentbol, golf, voleybol, mini golf, tenis, masa tenisi, boks v.b. savunma sporları, güreş, cimnastik, binicilik, okçuluk gibi sportif faaliyetler ve oyunlar.

Fizikse beceri oyunları ve yarışmaları:

- Çocuk oyunları ve yarışmaları,
- Gençlere yönelik oyunlar ve yarışmalar, yetişkinlere yönelik fiziksel beceri oyunları ve yarışmalar,
- Üçüncü yaş grubuna yönelik oyunlar ve yarışmalar.

- Orman Rekreasyonu: Adında da anlaşılacağı gibi orman rekreasyon faaliyeti şehrin içindeki kent parklarda (kent orman) veya şehrin dışında kırsal bölgelerde ya da şehir içi kent ormanlarda, mesire yerlerinde yapılan faaliyetleri kapsar. Kullanım açısından orman rekreasyon eylemleri; yoğun, az yoğun veya dağınık eylemler olarak planlanmaktadır.

Yoğun eylemler oldukça merkezleştirilmiş ve kullanım için geliştirilmiş olanlar için de uygulanmaktadır. Örneğin; piknik ve yürüyüşlerin bazı tipleri gibi. Dağınık orman rekreasyonu ise, orman içi sularda balık avcılığı, trekking gibi herhangi alan geliştirilmesine gerek duymadan ve geniş alanlar içinde, yapılan eylemler oluşturmaktadır.

Sağcan'a göre orman rekreasyonunun yapılacağı alanları dört bölümde incelemiştir;

Şehir içindeki yeşil alanlar: Kentsel alan içerisinde yeşil alanları kapsayan, küçük yüzölçümlü ve kent ormanlarıdır. Bu alanlar şehir dışına çıkma imkanı bulamayan veya zaman sıkıntısı yaşayan rekreasyonistler tarafından daha çok tercih edilmektedir.

Kasaba parkları: Bu çeşit parklarda ağaç grup ve topluluklarına geniş ölçüde yer verilir. Bu ağaçların arasında çim ve çiçek sahaları bulunmaktadır. Ayrıca spor alanları ve

oyun sahalarına alan ayrılabilir. Genellikle bu parkların yüzölçümü 5-10 hektar arasında değişmektedir.

Şehir korulukları ve parkları: Kentlerin çevresinde büyük yeşil alanları kapsayan bu parklar 50-100 hektar genişliğindedir. Sahanın geniş oluşu birçok rekreasyon tesislerinin otellerin ve oyun sahalarının kurulmasına bu parklarda olanak sağlamaktadır.

Doğa parkları ve orman parkları: Kırsal alan içinde 200-1000 hektar genişliğindeki bu parklar doğa karakteri korunan ormanlardır. Burada aktif rekreasyon tesisleri yanında doğanın özelliklerine dokunulmaması prensibi ağır basmaktadır. Geçen yüzyıllarda toplumun yüksek gelirli kesimlerinin eğlence ve zevk aracı olarak kullanılan doğa parçaları ve av rezerv yöreleri, 20. yüzyılın ilk yarısında süratle gelişen endüstrileşme ve artan nüfus sonucunda kentlerin sıkışık yaşamından kaçan insanlar için doğa parkları olarak şekillenmeye başlamıştır (Sağcan, 1986:56).

1.4. REKREASYON UYGULAMALARINDA LİDERLİK

1.4.1. Rekreasyonda Liderlik

Günümüzde rekreasyon ve boş zamana olan talebin artışı, rekreatif faaliyetlerin daha düzenli, örgütlü, sistematik bir şekilde uygulanmasını gerekli kılmıştır. Sistematik bir örgütlenmenin olabilmesi için örgütün sevk ve idaresinde görev alacak yönetici ve liderlerin bulunması gerekmektedir. Rekreasyon faaliyetlerinin organizasyonlarını yürütecek liderlerin konularında ve rekreasyonla ilgili alanlarda da uzmanlaşması, organizasyonların başarısı ve aktivitelere katılanların memnuniyeti açısından önemlidir.

Yönetim açısından önem taşıyan genel liderlik ve boş zamanları değerlendirme açısından önem taşıyan rekreasyon liderliği, liderden beklenen fonksiyonlar açısından fazla bir fark taşımamaktadır (Karaküçük:1997:235, Güler1978:82). Bu yüzden önce genel anlamda liderlik ve daha sonra özelde rekreasyon liderliği ve özellikleri üzerinde durmakta yarar görülmektedir.

İnsanlar grup halinde yaşayan sosyal nitelikli canlılar oldukları kadar oluşturdukları grupları yönetecek ve hedeflerine götürecek liderlere de ihtiyaç duyan varlıklardır. Birey kendi arzu ve ihtiyaçlarından bir kısmını gerçekleştirmek, kişisel hedeflerine erişebilmek için bir gruba ihtiyaç duyar ve grup halinde hareket etme zorunluluğu hisseder. İnsanları belirli hedeflere götürebilmek için bu hedeflere ulaşmada onların sağlayacakları kişisel arzu ve ihtiyaçlar ile çıkarların neler olduğunu takip etmek, daha sonra da bu insanları bir grup etrafında toplayarak güçlerini, cesaretlerini, arzu ve enerjilerini arttırmak gerekir.

Liderlik konusunda ortaya atılan birçok tanımlar incelendiği ve bir sentez oluşturmaya çalışıldığı takdirde bu kavramı, bir grup insan belirli amaçlar etrafında toplayabilme ve bu

amaçları gerçekleştirmek için onları harekete geçirme yetenek ve bilgilerinin toplamıdır diye tanımlayabiliriz.

Liderlik tarihin her devrinde vardı, hiyerarşik bir yapısı olan insanın gelecekte de liderden vazgeçmeyeceğini söylemek yanlış olmayacaktır. İnsan her zaman kişisel olarak gerçekleştiremeyeceği ihtiyaç ve çıkarların baskısı altında bulunan insanlarla bir araya gelip bir grup oluşturarak bu amacını gerçekleştirmeye çalışmaktadır (Eren,1998:342).

Lider; örgütün amaçlarının gerçekleştirilmesi için insanları etkileyen, yönlendiren, örgütte eşgüdüm sağlayan kimsedir (Genç, 1998:181).

Liderlik örgüt amaçlarının gerçekleştirilmesi için, örgüt personelinin gereksinimlerini, bireyler, gruplar ve çevre arasındaki ilişkileri düzenleyen, bireyler ve birimler arasında iletişim, etkileşim ve eşgüdümü sağlayan bir süreçtir. Liderlik için zeka, eğitim ve deneyim önemlidir. Liderler sadece yeni grupların oluşmasında değil, aynı zamanda üyelerinin karşıt mesleki bağlılıkları nedeniyle parçalanabilecek duruma gelmiş grupları birleştirip, bir arada tutmak için de görev yaparlar. Liderlik davranışları ile lider davranışları arasında fark vardır. Liderlik davranışları belirli bir davranış grubuna girmesine karşın, liderin davranışları hem liderlik, hem de liderin davranışlarını kapsar. Liderlik davranışları, ortak bir sorunun çözümü için etkileşim yapısı kurmak, lider ile grup üyeleri arasındaki ilişkileri, iletişim kanallarını ve örgütün işleyişini belirtmek, örgüt içinde güven, saygı, içtenlik ve arkadaşlık oluşturarak, yönetim anlayışını gerçekleştirmeyi gerektirir. Liderliğin etkili ve verimli olabilmesi için, liderin grup amaçlarının gerçekleşmesine katkıda bulunması, rolünün iyi belirtilmesi ve kabul edilmesi, grup kararı ve eylem yollarını doğru seçebilmesi, grup gereksinimlerini karşıladığının üyelerce görülmesi, grubun yaşama ve başarısını sağlaması gerekir. Örgütte planlama eksiklikleri, değişen çevre koşulları, örgütün havası, iletişim sistemi, kararlara katılma, toplumsal denetim, statü ve roller gibi örgütün iç dinamikleri ile örgüt üyelerinin diğer örgütlerle ve dış çevre ile ilişkileri, sürekli değişiklik istekleri, örgüt üyelerinin beklentileri ile güdüleri arasındaki uyumsuzluk örgütte lidere duyulan gereksinimin başlıca nedenleridir (Genç, 1998: 181-187).

Liderlik eğitimi üzerinde çalışan Myers, liderlik konusunda yapılan ve elli yıllık bir süreyi kapsayan iki yüzden fazla çalışmayı çözümlemiş ve kişilik özellikleri ile liderlik arasındaki ilişki konusunda bazı saptamalar yapmıştır. Buna göre: (1) Hiçbir fiziksel özellik, liderlikle anlamlı bir biçimde ilişkili değildir. (2) Liderler üyesi buldukları gruptan zeka açısından biraz ileri görünseler de, daha üstün zeka ile liderlik arasında anlamlı bir ilişki yoktur. (3) Grup tarafından karşılaşılan ve çözümü gereken soruna uygulanabilir nitelikteki bilgi, liderlik statüsüne önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır. (4) Durumu kavrama gücü, girişim gücü, işbirliği, özgünlük, hırslı olma, ısrarlı olma, coşkusal kararlılık, yargılama gücü,

popüler olma ve iletişim becerisi, liderlikle ilişkili görülmektedir. (5) Hiçbir özellik, liderler için ortak bir özellik değildir. Başka bir anlatımla, tüm liderlerin paylaştıkları ortak bir özellik yoktur (Aydın 1994:234,235; Kaya 1993:141). Kesinlikle, liderlik özelliklerinin doğumla birlikte getirilmediğini, liderlerin yetiştirildiğini ve onların öğrenebildiğine taraftar olduğunu ileri sürmektedir (Dağlı, 2003:6). Drucker de, liderliğin sonradan kazanılan bir özellik olduğunu, özünde liyakatın var olduğunu, etkin liderliğin temelinde yatan şeyin karizma olmadığını ve karizmanın lideri yanılmaz olduğundan emin hale getirdiğini ve değişme yeteneğini yok edebileceğini ileri sürmektedir (Drucker, 1998:137,138).

Liderlik tipleri konusunda çeşitli yaklaşımlardan bahsetmek mümkündür;

Max Weber, lider tiplerini şöyle belirtmiştir:

- Geleneksel lider: Geleneklere bağlı lider tipidir.

- Karizmatik lider: Belirli bir toplumun tarihsel, geleneksel, ekonomik, toplumsal ve kültürel koşulların hazırladığı bir ortamın adamıdır. O, devrimci niteliğe sahiptir. Doğuştan ya da doğal lider de denilir.

- Yasal lider: Yönetme ve emretme gücünü yasalardan alır.

- Teknokratik lider: Bir konudaki uzmanlığı ile kendini kabul ettirir.

Bir başka görüşe göre lider tipleri aşağıdaki gibi ayrılmaktadır:

• Ürkek tip lider: İnsana ve üretime ilgisi az, vaktini başarısızlık korku ve endişesiyle geçiren liderlerdir.

• Arkadaş tipi lider: İnsana çok değer veren, insanla arkadaşlık kurmak isteyen, astlarının kendisini sevmesini ve işlerinde mutlu olmasını isteyen lider tipidir.

• Kurnaz tip lider: Üretim ve insana ilgiyi belli düzeyde ve dengede tutmak isteyen uzlaşmacı bir tutum isteyen lider tipidir.

• Başaran tip lider: Hem insana, hem de üretime fazla değer veren, bir işi bitirince yeni işler arayan, örgütte karşılıklı güven ve saygı ilişkisi içinde işleri yürütmek isteyen lider tipidir.

Yukarıdaki örneklerinde görüldüğü gibi çok değişik özellikler taşıyan lider tiplerine rastlanır (Özamanlı, 2005:138).

Liderlerin ve lider yöneticilerin genel nitelikleri ve özellikleri şöyle sıralanabilir:

- Karizmatik olmak

- Misyon sahibi olmak

- Vizyon sahibi olmak

- Güçlü olmak

- Girişimci, yenilikçi ve yaratıcı olmak

- Hırslı ve heyecanlı olmak

- Etkili iletişim kurmak
- Üstün bir kişilik sahibi olmak; olgun ve dürüst olmak
- Pozitif (olumlu) olmak
- İnançlı olmak
- Azimli ve çok çalışkan olmak
- Başarılı ve olumlu bir imajı olmak
- Etkili konuşma yapmak ve iyi bir hatip olmak
- Güven duymak ve güvenilir olmak
- Genel kültür sahibi olmak
- Cesur, dayanıklı, sağlıklı, sabırlı ve soğukkanlı olmak
- Kararlı ve tutarlı olmak
- Alçak gönüllü ve hoşgörülü olmak
- Ciddi, samimi, açık sözlü ve güler yüzlü olmak
- Hataları tekrarlamamak ve tecrübelerden ders almak
- Zamanı iyi kullanmak
- Özel yaşamı düzenli ve düzeyli olmak

Liderlik aslında kişide ya vardır ya da yoktur. Fakat liderlik vasıflarının sonradan geliştirilebildiği de bilinen bir gerçektir. Bu liderlik, yönetici geliştirme programlarına katılma ve takip etme ile biraz da bu konuda istek ve azim gösterme neticesinde geliştirilebilir.

Aşağıda lider yöneticilerin işlevleri ile görevleri sıralanmıştır. Bunlar şöyle belirtilebilir: (Peker, 1995:66)

- Amaç ve politika belirlemek, ilke ve hedefleri tespit etmek
- Temsil niteliği taşımak
- Ekip kurmak ve ekip çalışması yapmak
- Sorun çözmek
- Karar vermek
- Hakemlik yapmak
- Koordinatör olmak
- İlham vermek ve güdülemek
- Önerilerde bulunmak
- Örnek olmak
- Öncü ve rehber olmak
- İnsan odaklı olmak
- Sosyal yönlü ve dışa dönük olmak
- Disiplinli olmak ve disiplini akıllıca kullanmak

- Fırsatları değerlendirmek
- Dinlemek
- Hizmet etmek ve hizmete önem vermek
- Güvenlik sağlamak
- İşbirliği sağlamak
- Baskı gruplarını önemsemek
- Paylaşımçı ve katılımcı olmak
- Risk almak
- Sorumluluk almak
- Takdir etmek ve tecziye etmek
- Liderliği korumak

Rekreasyon faaliyetlerinde organizasyonların başarıya ulaşmasında liderlik çok önemli bir yer tutmaktadır. Rekreasyon planlamalarında kamu veya özel sektör uygulayıcıları lider olabilme yeteneğinde bulunan yeni kaynaklar araştırmak, ortaya çıkarmak, liderlik yetenekleri ve becerileri kazandırmak ve geliştirmek için her seviyede eğitime büyük önem vermek durumundadırlar.

İnsanların boş zamanlarını değerlendirme ihtiyaçlarına cevap verecek organizasyonlarda, işletmelerin sürekli büyüme eğilimleri ve karmaşık yapının artması, liderlere duyulan ihtiyacın boyutlarını da artırmaktadır. Organizasyonların teknik, ekonomik, toplumsal ve siyasal özellikleri bir rekreasyon liderinden beklenecek yenilik bulma, yaratıcılık, hayal gücü gibi özellikleri ile beraber ancak bir fonksiyonel değer oluşturmaktadır.

Dünyada gittikçe yaygınlaşan ve gelişen bilimsel haberleşme araçlarındaki gelişmeler ve diğer modern teknolojik kullanımların, genel anlamda kullandığımız liderliğe ihtiyacı azalttığı şeklinde bir görüş ileri sürülmektedir. Ancak, rekreasyon liderliğine olan ihtiyaç ve talebin sürekli arttığı söylenebilir. Zira insanların modern teknolojinin yarattığı ortamlardan kaçmaları, boş zaman olgusunu değerini artırmaktadır. Rekreasyon etkinliklerinin yoğunluğu ve çeşitliliği sürekli artmaktadır. Dolayısı ile rekreasyon liderliği ihtiyacı da aynı oranda artış göstermektedir (Karaküçük, 1997: 236).

1.4.2. Rekreasyonda Liderlik Özellikleri ve Çeşitleri:

Genel anlamda liderlik kavramının, rekreasyon liderliği ile paralellikler taşıdığı daha önce belirtilmişti. İyi bir rekreasyon lideri; liderlik yaptığı grubu rekreatif faaliyetlerde amacına ulaşmasında en önemli etkidir. Rekreasyon faaliyetlerine dahil olan katılımcıların, faaliyete katılma amaçları belirlenmeli ve o doğrultuda grup veya birey yönlendirilmelidir. Rekreatif faaliyetlere katılan bireylerin amacı sadece mutlu olmak veya yaşam kalitesini

yükseltmekse ya da sağlık için rekreatif faaliyetlere katılıyorsa faaliyet sonunda amacına ulaşmış ise o faaliyeti yaptıran rekreasyon lideri başarılı denilebilir.

Russell rekreasyonda iyi bir liderin özelliklerini; teknik özellikler, insan ilişkileri özellikleri ve kavramsal özellikler olmak üzere üç grupta toplamıştır (Russell,1986:45) .

a)Teknik Özellikler

Rekreasyon lideri planlı ve programlıdır: Rekreasyon faaliyetlerinde öncelikli amaç rekreatif faaliyetlere katılanlara iyi bir deneyim kazandırmaktır. Rekreasyon lideri yapılacak olan faaliyeti iyi bir şekilde zamanlaması ve hedef kitlesinin özelliklerini dikkate alması gerekir. Planlı ve programlı yapılan faaliyetler sayesinde rekreatif faaliyetlere katılan bireylerin tatmini sağlamış olur.

Organizasyonel yönetimi tam anlamıyla uygular: Rekreasyon lideri faaliyetler için yapılan programın tam anlamıyla uygulanmasını sağlamalıdır. Örneğin; rekreatif faaliyetlerinin uygulanmasında gerekli olan personel, tesis, bütçe, program gibi aşamaları faaliyet öncesinde planladığı şekilde olup olmadığını kontrol etmelidir.

Olayları değerlendirebilme gücüne sahiptir: Rekreasyon lideri gerek faaliyet öncesinde gerekse faaliyet sırasında veya faaliyet sonrasında çıkabilecek aksaklıkları iyi kestirebilmeli, çıkan aksaklıklarında üstesinden gelebilecek yeteneğe sahip olması gerekmektedir.

İşinin yasal sınırlarının farkındadır: Rekreasyon faaliyetlerinde pek yaşanmamasına rağmen risk her zaman vardır. Rekreasyon lideri bu riskin farkında olup yaptığı faaliyetin yasal sınırlarını bilmek ve ona göre önlem almak zorundadır.

Ekibi ile ilgili işleri başarıyla sonuçlandırır. Büro yönetimini, zaman yönetimini, kullandığı araç-gereçleri en iyi bilen kişidir: Rekreasyon faaliyeti grup halinde yapılıyorsa bu faaliyeti yaptırabilmek için muhakkak insan gücüne ihtiyaç vardır. İyi bir lider faaliyetlerin başarıya ulaşması için çalıştığı ekibi, faaliyet sırasında kullandığı araç gereci ve zamanı kullanmasını çok iyi bilmelidir.

b)İnsan ilişkileri özelliği:

Çalıştığı kişiler ve alanındaki hedef kitle ile ilgili bilgi sahibidir: rekreasyon lideri çalıştığı kişileri ve hizmet verdiği grubun psikolojik ve sosyal durumu hakkında bilgi sahibi olması gerekir. Bu sayede kişiler arası diyalogu geliştirebilir ve bu sayede başarıya ulaşması daha kolay olur.

Grup dinamiği konusunda anlama ve iş yapabilme yeteneğine sahiptir: Rekreasyon lideri, grup içerisinde gerek personel gerek katılımcıların davranışlarını çözümleyebilip ona göre strateji geliştirme yeteneğine sahip olmalıdır.

Rekreasyon lideri diğer profesyonellerle ve ilgili kuruluşlarla yararlı ilişkileri destekler ve geliştirir: Rekreasyon alanında ve ilgili alanlarda çalışan kişi veya kurumlarla iyi ilişkiler

kurmak ve bu ilişkileri sürdürmek iyi bir rekreasyon liderinde bulunması gereken özelliklerdendir.

c)Kavramsal özellikler:

Rekreasyonun felsefesinin en temel özelliklerini iyi bir şekilde bilir: Rekreasyon lideri rekreasyonun katılımcılar ve toplum açısından benimsenen; kişilik gelişimi, yaşam kalitesinin yükseltilmesi, fiziksel rahatlık ve sağlıklı yaşam gibi temel felsefelerini iyi bilmelidir.

Dünyada rekreasyon adına olan değişiklikleri iyi bilmelidir: İyi bir lider alanda olan yenilikleri takip edebilmelidir. Rekreasyon adına yeni gelişmeleri takip etmek rekreasyon liderinin başarılı olmasında önemli bir etkidir.

Rekreasyon lideri toplumun yaşam kalitesini yükselmesi konusunda gayret gösterir: Profesyonel anlamda rekreasyon liderinin temel görevi katılımcıların yaşam kalitesinin yükselmesine yardımcı olmaktır. Fakat iyi bir lider sadece katılımcıların değil toplumun yaşam kalitesinin yükselmesi konusunda da çaba sarf eder.

II. BÖLÜM

REKREASYONEL FAALİYETLERİN YÖNETİMİ VE ORGANİZASYONU

2.1. TURİZM KAVRAMI VE REKREASYON TURİZM İLİŞKİSİ

Rekreasyon faaliyetlerinin yönetim ve organizasyonunu inceleyebilmek için bu faaliyetlerin ticarileşmiş uygulamalarına yönelmek zorunluluğu bulunmaktadır.

Milli parklar, temalı parklar, eğlence işletmeleri, otel işletmeleri, müzeler, lunaparklar, bowling salonları v.b. işletmeler rekreasyonel faaliyetleri hizmetler olarak düzenleyerek, kullanıcılarına ticari bir şekilde sunmaktadır. Bu nedenle rekreasyonel faaliyetlerin yönetim ve organizasyonunu daha net ve detaylı incelemek amacıyla özellikle turizm sektörü ve turizm sektörü içinde de otel işletmelerinin seçimi uygun görülmektedir.

2.1.1. Turizm Tanımı ve Özellikleri

Turizm kavramı kökeni itibariyle eski bir geçmişe sahiptir. Latince “tornus” kelimesi Türkçe karşılığı olarak bir dönme hareketi demektir. Torunusun anlamındaki farka rağmen diğer batı dillerine pek fazla kalıbı bozulmadan geçmiştir. Örneğin İngilizce’ de “tour” ve “turing” deyimleri bu kelimedenden çıkmıştır. Tuor (Tur) dairevi hareketi, bazı site ve yörelerin ziyaretini, iş ve eğlence amacı ile yapılan değiştirme hareketler, touring deyimini ise zevk için yapılan, eğitsel ve kültürel özellik gösteren seyahatler için kullanılır (Demir, 2001:16).

İlkçağda merak ve ticaret, ortaçağda din, rönesans döneminde eğitim amacıyla yapılan turizm olayı; yeni ve yakın çağda ve özellikle son 25 yılda temel amacı dinlenmek ve eğlenmek boş zamanların rekreatif faaliyetlerle değerlendirildiği, 714,6 milyon insanın 500 milyar dolar turistik tüketim yaptığı büyü bir endüstri konumuna gelmiştir (Gürdal,2003:46).

Turizm “sürekli kalışa dönüşmemek ve gelir getirici hiçbir uğraşta bulunmamak şartı ile bireylerin geçici süre konaklamalarından doğan turistlerin ilişkilerinin tümüdür. ” şeklinde tanımlanmaktadır (Mısırlı, 2002:37).

Turizm, sürekli yaşanan yer dışında, ticari kazanç amacına dayanmayan nedenlerle yapılan ve 24 saati aşan geçici seyahat ve konaklamaların ortaya çıkardığı ekonomi ve sosyal nitelikli olay ve ilişkilerin bütünüdür (Karaküçük, 1997:173).

Turizm; insanların sürekli konutlarının bulunduğu yer dışında devamlı olarak yerleşmemek, sadece para kazanmamak veya politik ya da askeri amaç gütmemek üzere; iş, merak, din, sağlık, spor, dinlenme, eğlenme, kültür, deneyim kazanma, snobik amaçlarla veya aile ziyareti, kongre ve seminerlere katılmak gibi nedenlerle, kişisel veya toplu olarak

yaptıkları seyahatlerden, gittikleri yerlerde 24 saati aşan veya o yerin bir konaklama tesisinde en az bir geceleme konaklama tesisinde konaklamalarından ortaya çıkan iş ve ilişkileri kapsayan, bir tüketim olayı sosyal bir olaydır(Olalı, 1998:1).

A.J.Norval ise turizmi ekonomik açıdan şu şekilde açıklamıştır: Devamlı kalma veya bir iş faaliyeti dışında herhangi bir nedenle yabancı bir ülkeye seyahat eden ve bu geçişteki seyahatleri sırasında başka bir yerdeki paranın harcanması olayıdır (Tunç ve Saç,1998:14).

Tanımlardan da görüldüğü gibi turizm tanımları çeşitlilik arz etmektedir. Bu tanımların ortak özelliği, insanların gezip, görmek, dinlemek gibi çeşitli nedenlerle katıldıkları ve süreklilik arz etmeyen faaliyetlerdir.

Daha geniş bir açılımla turizmi belirleyen temel özellikler şunlardır:

- Turizm sürekli yaşanan, çalışılan ve temel gereksinimlerin karşılandığı yerler dışında yapılan seyahatlerdir.
- Turizmde konaklama geçicidir. Seyahat eden ve konaklayan kişi belirli bir müddet sonra yaşadığı yere döner.
- Seyahat eden kişiler konaklama sırasında turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetleri talep ederler.
- Turizme konu olan kişiler turizm kapsamına giren etkinliklerden en az birini yerine getirmek amacı ile seyahat ederler. Bu etkinliklere belirli bir sınırlama getirilmemekle birlikte en belirginleri aile ziyareti, dinlenme ve eğlenme, gezip görme, merak, macera arayışı, güzeli yakalama, kültür, din, sağlık, spor, doğayla bütünleşme, kongre ve toplantılara katılma şeklinde sıralanabilir (Aktaş,2002:1).

Turizm kavramına açıklık getirdikten sonra, turizmin temel unsuru turist konusuna da değinmek gerekir. Turist; turizm olayına katılan ve yön veren, sürekli yaşadığı yeri ticari kazanç dışı sebeplerle geçici olarak terk edip seyahat eden ve konaklayan, psikolojik tatmin arayan, sınırlı harcama gücü ve zamanı ile tüketimde bulunan kişidir (Hacıoğlu ve Diğ., 2003:6).

Turistler, seyahate çıkış nedenlerine göre, tatil bölgesindeki ilgi çekici eserler ve tarihi kalıntıları görmeyi, incelemeyi umarlar veya fazla gürültü olamayan sessiz bir ortamda bütün yılın yorgunluğunu atabileceklerini beklerler. Amaçları bolca eğlenip vakit geçirmektir. Bu imkânların kendilerine yeterince sağlanacağını düşünürler.

Beklenti ve eğilim, turizm hareketlerinin önemli bir fonksiyonudur. Toplumlarda, bireylerin turizmle ilgili bazı eğilim ve beklentilerini saptamak olasıdır. Oldukça çeşitlilik ve değişkenli gösteren turistlerin beklenti ve eğilimlerini aşağıdaki gibi sınıflamak mümkündür:

- Doğal tarihi, kültürel ve toplumsal çevreyi tanıma isteği
- Eğlenme, dinlenme ve kendini evinde hissetme isteği

- Hoşgörü ve denetimsiz yaşam isteği
- Güvenlik ve yabancılık hissetmeme
- Rahat yaşam koşulları ve hizmet kalitesinin tatminliği
- İdari işlemlerde (ülke giriş ve çıkışlarında) kolaylık

Tablo 2.1. : Yıllar İtibarıyla Turist Sayısı ve Turizm Geliri

YILLAR İTİBARIYLA TURİST SAYISI VE TURİZM GELİRİ				
YILLAR	Yabancı Ziyaretçi sayısı	DEĞİŞİM%	Yabancı Ziyaretçi harcaması	DEĞİŞİM%
	(binkişi)		(Milyon\$)	
1980	1 288	-15,4	326	16,4
1981	1 405	9,1	381	16,9
1982	1 391	-1	370	-2,9
1983	1625	16,8	411	11,1
1984	2 117	30,3	840	104,4
1985	2 614	23,5	1 482	76,4
1986	2 391	-8,5	1 215	-18
1987	2 855	19,4	1 721	41,6
1988	4 172	46,1	2 355	36,8
1989	4 459	6,9	2 556	8,5
1990	5 389	20,9	2 705	5,8
1991	5 517	2,4	2654	-1,9
1992	7 076	28,3	3 639	37,1
1993	6 500	-8,1	3 959	8,8
1994	6 670	2,6	4 321	9,1
1995	7 726	15,8	4 957	14,7
1996	8 614	11,5	5 650	13,9
1997	9 689	13	7 008	23,9
1998	9 752	0,6	7177	2,4
1999	7 464	-23,4	5 193	-27,64
2000	10 412	39	7 636	47
2001	11 569	11	8 090	5,9
2002	13 247	14,5	8 481	4,7
2003	14 030	5,3	9 677	14,1
2004	17 517	24,86	12 125	25,3
2005	21 122	20,59	13 929	14,8

Kaynak : (<http://www.tursab.org.tr>).

Tablo 2.1’de görüldüğü gibi Türkiye turizm endüstrisi 1980’lerin ortalarından itibaren hızlı bir gelişim süreci yaşamıştır. Özellikle de kitlesel turizm pazarlarındaki payını bu

yıllardan itibaren artırarak turist sayısını 1,5 milyondan 17 milyon 517 bine ve gelirini de 400 milyon dolardan 12,125 milyar dolara yükseltmeyi başarmıştır(<http://www.tursab.org.tr>).

Türkiye doğal, tarihi ve kültürel kaynakların çeşitliliği, iklimsel ve coğrafi pozisyonun çeşitli turizm ürünleri açısından elverişliliği, mesleki ve sivil toplum kuruluşlarının yaygınlık ve gelişmişliği, yaratıcı ve güçlü bir turizm endüstrisi faktörleri açısından olağanüstü zengin bir turizm ülkesidir. 8000 km. uzunlukta bir sahil, çeşitli uygarlıklardan kalan muazzam bir tarih, kalıntılar, eşsiz doğa güzellikleri ve iklim farklılıkları, çok çeşitli turizm yapacak ortamlar(dağlar, yaylalar, mağaralar, akarsular, göller, termal kaynaklar, nehirler, v.b.) ve Türk insanının konukseverliği bu potansiyele sadece birkaç örnek teşkil eder(Karaküçük, 1999:212). Türkiye'nin doğal ve kültürel kaynaklarının büyük bir bölümü henüz turizm pazarlarında görücüye dahi çıkarılmamıştır (<http://www.tursab.org.tr>).

2.1.2 Turizm Çeşitleri:

Turizm, olumlu sosyal ve kültürel etkilerinin yanında ekonomik getirisi ile birçok ülke, bölge ve şehrin geliştirmeyi düşündüğü sektörlerin başında gelmektedir (Tosun, Bilim, 2004:125). Dünya'daki, hızlı değişime paralel olarak turizm anlayışının değişmesi, kitle turizm hareketlerine (deniz-kum-güneş) olan ilgiyi azaltırken, doğa ile bütünleşen, turistik faaliyetlere katılanların normal yaşantısının ve alışkanlıklarının dışında, yeni turistik çeşitlilik ve farklı kültürlerle harmanlanmış, gelecek nesilleri düşünen, çevreye duyarlı bir turizm çeşidine olan ihtiyaç artmıştır.

Son yıllarda turizmin deniz kum güneş üçgeninin içinde sıkışmaması için yayla turizmi, doğa yürüyüşü (trekking), yaban hayatını gözlem, termal turizmi, kış turizmi, akarsu turizmi (rafting), dağ turizmi (alpinizm), av turizmi, iklim tedavisi (klimatizm), yat turizmi, kültür turizmi, kongre turizmi, golf turizmi gibi alternatif turizm imkanlarıyla, ülkemizde turizmin çeşitlendirilmesi, tüm yıla ve ülke geneline yaygınlaştırılması, değişik yörelerin mevcut turizm potansiyelinin geliştirilerek harekete geçirilmesi yönünde önemli çalışmalar başlatılmıştır (Kiper, 1994:98).

Literatürde turizmin çeşitli açılardan farklı sınıflamalar karşımıza çıkmaktadır. Turizm çeşitlerini açıklayabilmek için çeşitli kriterlere ayırarak sınıflamakta yarar bulunmaktadır. Bu sınıflama ana hatlarıyla şu şekildedir:

- a) Katılan kişi sayısına göre
 - Bireysel Turizm
 - Kitle Turizmi
 - Grup Turizmi

- b) Ziyaret edilen yere göre turizm çeşitleri
 - İç Turizm
 - Dış turizm
- c) Katılanların yaşlarına göre turizmin çeşitleri
 - Gençlik Turizmi
 - Yetişkin (Orta yaş - 25-60) turizmi
 - Üçüncü yaş turizmi
- d) Katılanların sosyo-ekonomik durumlarına göre turizmin çeşitleri
 - Sosyal turizm
 - Lüks turizm
- e) Katılanların amaçlarına göre turizmin çeşitleri
 - Deniz turizmi
 - Toplantı turizmi
 - Termal turizmi
 - Yat turizmi
 - Mağara turizmi
 - Dağ ve kış turizmi
 - Av turizmi
 - Golf turizmi
 - İnanç turizmi
 - Yayla turizmi
 - Spor turizmi
 - Seks turizmi
 - Rafting turizmi

Tablo 2.2. Ziyaretçilerin Türkiye'ye Geliş nedenleri

Geliş Nedenleri	Gezi, Eğlence	Kültür	Sportif ilişkiler	Yakınları Ziyaret	Sağlık	Dini	Alışveriş	Topl., Konf., Seminer	Görev	Ticari İş. Fuar	Transit	Eğitim	Diğer
Rusya Federasyonu	76	1	1	2	4		8	1	4	2			1
İsrail	69	4	2	3			2	3	3	7			8
Yunanistan	56	12			9	1	3	4	3	2	8		1
Hollanda	55	18	2	8	1		2	2	3	2		1	6
Avusturya	52	14	6	9	1		1	4	7	1		1	3
Belçika	51	23	2	4	1		1	4	5	3			3
İsveç	51	10	2	9	2		4	6	6	1			7
İngiltere	51	12	2	10	1	1	2	6	7	2			6
Almanya	50	14	4	11	1		1	2	10	2		1	4
Fransa	42	27	2	11				7	3	5			3
Bulgaristan	33	2	1	27		2	22	1	5	3			2
İtalya	30	17	4	2				5	31	5			5
A.B.D.	30	12	3	14		1		8	23	2		1	6
Azerbaycan	22			22	1		22	1	2	3	1	1	25
İran	19	1		7		1	8	2	3	8	46	1	3

Kayna: www.tursab.org.tr

Tablo 2.2. den de anlaşılacağı gibi turistler birçok amaçla turizm faaliyetine katılabilmektedir. Tabloda Türkiye'ye gelen turistlerin hangi amaçla geldikleri yüzdeleriyle verilmiştir. Yukarıda açıkladığımız turizm çeşitlerini kısaca açıklamakta yarar var.

2.1.2.1. Katılan kişi sayısına göre turizm çeşitleri

Bu tür ayırmalarda kişilerin tek tek katılımlarına bireysel, aralarında birtakım niteliklere sahip olanlara grup, birbirleriyle ilişkili olmayan büyük grupların gerçekleştirdiği turizme de kitle turizmi denir.

Tablo 2.3. Turizm Çeşitleri

TURİZM ÇEŞİTLERİ				
GÖRE				
KATILAN KİŞİ SAYISINA GÖRE	ZİYARET EDEN KİŞİLERİN YAŞLARINA GÖRE ÇEŞİTLERİ	ZİYARET EDİLEN YERLERE GÖRE ÇEŞİTLERİ	KATILANLARIN SOSYAL EKONOMİK DURUMLARINA GÖRE ÇEŞİTLERİ	KATILANLARIN AMAÇLARINA GÖRE ÇEŞİTLERİ
<ul style="list-style-type: none"> !Bireysel Turizm !Kitle Turizmi !Grup Turizmi 	<ul style="list-style-type: none"> !Gençlik Turizmi !Yeni Orta yaş !25-50 yaş !Üçüncü yaş turizmi 	<ul style="list-style-type: none"> !İç turizm !Dış turizm 	<ul style="list-style-type: none"> !Sosyal turizm !Lüks turizm 	<ul style="list-style-type: none"> !Deniz turizmi !Kongre turizmi !Sağlık turizmi !Yat turizmi !Mağaza turizmi !Dağ ve kış turizmi !Av turizmi !Golf turizmi !İnanç turizmi !Yayla turizmi !Akarsu turizmi !Spor turizmi

Bireysel Turizm: İnsanlar yeni yerler görme macera arama veya buna benzer nedenlerle turizme bireysel olarak katılmaktadırlar. Bireysel olarak turizme katılanlar toplumsal açıdan bir değerlendirmeye alındığında, bunların genellikle üst gelir grubundan yer alan gençler, çoğu kez öğrenciler ya da okulunu yeni bitirmiş kimseler olduğu görülmektedir.

Kitle Turizmi: İnsanların turizme geniş ölçüde büyük kitleler halinde katıldıkları turizm çeşididir. 1950'li yıllardan sonra gözlenmeye başlayan bu turizm çeşidi, günümüzün turizm hareketlerinin belirleyicisi durumundadır. Çünkü günümüzde çoğunlukla kitle turizmi hareketleri söz konusudur. Kitle turizminin en tipik özelliği insanların daha çok paket turları tercih etmesidir.

Grup turizmi: Burada çeşitli toplumsal grupların turizme birlikte katılmaları söz konusudur. Dernek üyeleri, öğrenci grupları, meslek organlarının katılımı ile gerçekleştirilen

bu turizm çeşidinde kişi sayısı 1 ile 16 arasındadır. Katılan kişi sayısının belli rakamlarla sınırlı olması ve grupların devamlılık arz etmemesi yönüyle grup turizmi, kitle turizminden farklılık gösterir.

2.1.2.2. Ziyaret Edilen Yere Göre Turizm Çeşitleri

Turizm faaliyetleri, turistin geldiği veya ziyaret edilen yere göre “iç turizm” ve “dış turizm” olarak iki farklı gruba ayrılmaktadır. Turistin hareket yönünden ulusal sınırlar içinde ya da dışında olması esasına dayanan bu turizm çeşitlerine “ulusal turizm” ve “uluslar arası turizm” de denilmektedir.

İç turizm: Bir ülkenin vatandaşlarının kendi ülke sınırları içinde turizm faaliyetine katılmalarına iç turizm denmektedir. İç turizmin ülkeye döviz getirici bir etkisi yoktur. Ekonomik katkının yanı sıra, turizme katılan kişilerin kendi ülkelerinin doğal ve kültürel zenginliklerini tanımlarına fırsat sağlaması iç turizm önemli etkisidir.

Dış turizm: Yabancıların bir ülkeyi ziyaretlerini ve ülke vatandaşlarını yabancı ülkeye seyahatleri demektir. İç turizmden farklı olarak döviz girdisi sağlayıcı özelliği vardır. Bu yönüyle incelendiğinde dış turizm, dış aktif turizm ve dış pasif turizm olmak üzere iki gruba ayrılır. Dış pasif turizmde ülke vatandaşlarının başka bir ülkeye seyahatini ifade ederken, dış aktif turizm başka ülke vatandaşlarının ülkeye gelmesi demektir.

2.1.2.3. Katılanların yaşlarına göre turizm çeşitleri

İnsanların turizme katılmaları ile yaşları arasında yakın bir ilişki söz konusudur. Turizme katılımda yaş grubuna göre üç ayrı sınıflama yapma mümkündür. Bunlar; gençlik turizmi, orta yaş turizmi ve üçüncü yaş turizmidir.

Gençlik turizmi: 15-24 yaş grupları arasındaki bireylerin anne, baba veya diğer aile yakınları olmaksızın turizme katılmalarıdır. Gençlerin turistik hareketlere katılma düzeyinin diğer yaşlardan daha yüksek olduğu yapılan araştırmalar sonucu ortaya çıkmaktadır. Buna neden olarak da, psikolojik özellikleri gösterilmektedir.

Orta yaş (Yetişkin) Turizmi: 25-60 arası yaş grubunda yer alan insanların katıldıkları turizm hareketlerine yetişkin turizmi denilmektedir. Bu turizm çeşidinde yer alan bireyler henüz yoğun çalışma dönemindedirler. Genellikle her birey bir aile yapısına ya da aile düzenine sahip olmaktadır. Bu kesimin gezi zamanı ve gezi biçimleri, çalışma koşullarından etkilenmekte ve turizme katılma zamanı yaz aylarında yoğunlaşmaktadır. Ekonomik ve sosyal şartlardaki değişiklikler bu grubun tatil anlayışında önemli etkiye sahiptir.

Üçüncü Yaş Turizmi: 60 ve daha üzeri yaş grubunun gerçekleştirdiği turizm çeşidine üçüncü yaş turizmi denilmektedir. Gelişmiş ülkelerde sağlık koşullarının iyileşmesi ve insan

ömrünün uzaması bu yaş grubunun oranını yükseltmiştir. Ailevi sorumluluklarının azalması ve düzenli ekonomik gelire sahip olmaları nedeniyle üçüncü yaş grubu turizmde önemli yer tutmaktadır.

2.1.2.4 Katılanların sosyo – ekonomik durumlarına göre turizm çeşitleri

İnsanların toplumsal statüleri ve ekonomik durumları turizme katılımında önemli bir etkindir.

Sosyal Turizm: Ekonomik bakımdan zayıf olan kitlelerin birtakım özel önlemler ve teşvik uygulamaları yolu ile turizm etkinliklerine katılmalarının sağlanmasından doğan turizm türüne sosyal turizm denir.

Lüks turizm: Yüksek gelir grubunda yer alan bireylere özgü olan turizm biçimidir. Bu turizm çeşidi, ekonomik gücü ve geliri yüksek olan ve toplum içerisinde büyük saygınlık taşıyan kesimlerin turistik etkinliklerini kapsamaktadır.

2.1.2.5 Katılanların amaçlarına göre turizmin çeşitleri

İnsanlar çok çeşitli amaçlarla turizm faaliyetlerine katılmaktadırlar. Türkiye’de turizm çeşitliliğinin çok fazla olmasından dolayı amaca göre turizm faaliyetlerinin yaygınlığı göze çarpmaktadır.

Deniz turizmi: Günümüzde şehirlerde yaşayan insanların, şehrin gürültülü ve kirlenmiş ortamından uzaklaşarak deniz kenarlarındaki doğal güzelliklere sahip yerleri tercih etmeleri sonucu ortaya çıkan turizm türüdür. Ana etmen deniz güneş ve kumdur. Güneşlenme ve yüzmeye imkan tanıyan iklim koşullarına sahip sahil kesimleri tercih edilir. Turistlerin deniz turizmini tercih etmelerinin bir sebebi de denizde yapılabilen, yüzmeye, dalma, jet ski, sörf, su kayağı gibi rekreatif faaliyetlerdir (Kozak ve Diğ., 2000:22).

Kongre turizmi: Kişilerin sürekli konakladıkları veya çalıştıkları yerler dışında uzmanlık gerektiren akademik alan veya mesleklerde belirli konularda bilgi alışverişlerini sağlamak için bir araya gelmelerinden doğan turizm faaliyetidir. Turizm faaliyetlerinden daha yoğun yararlanmak için turizm yoğunluğu az mevsimlerde uygulanan turizm türüdür (Tunç ve Saç,1998:17-18). Türkiye’nin toplantı turizminden aldığı payın büyük olmamasına karşın özellikle İstanbul, İzmir, Antalya ve Ankara gibi illerde yeterli potansiyele ulaşmasından dolayı dünya pazarında isminden bahsedilen ülkeler arasında yer almaktadır.

Sağlık turizmi: Sanayileşme ve kentleşme sonucu gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde çevre sorunları, insan sağlığını bozan, beslenme bozukluklarına sebep olan, sinirsel yoğunlukları artıran ve işgücü verimini azaltan bir yaşama ortamına neden olmaktadır. Halk sağlığını ve işgücü verimini korumak için kaplıca, deniz ve iklim kürleri gibi uygulamalar iç

ve dış turizm ile bütünleşerek sağlık turizmine temel teşkil etmiştir. Sağlık turizmi, insanların, kür ve tedavi amacıyla gittikleri yerlerde konaklama, beslenme, dinlenme ve eğlenme ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Kür ve tedavi bütün bir yıl yapılabildiği ve kür veya tedavilerin en az üç hafta sürmesi gerektiği için turizm sektöründe ayrı bir çekiciliği vardır (Tunç ve Saç,1998:21-22).

Yat turizmi: Ülkelerinden yatlarıyla gelen ve ziyaret ettikleri ülkelerden servis sağlayan yatçıları ya da başka vasıtalarla gelip, geldikleri süre içerisinde yat kiralayanların gerçekleştirdikleri turizm şeklidir. (Aktaş, 2002:9)

Dağ ve kış turizmi: Dağların temiz ve güzel havasından yararlanmak üzere insanların dağlara yönelik olarak gerçekleştirdikleri turizm türüdür. Dağların yürüyüş ve tırmanma şeklinde gerçekleştirilebilmektedir. Giderek kirlenen kentlerin yaşanmaz hale gelmesi, dağ turizmi gibi insan ile doğayı yakınlaştıran turizm türlerinin genişlemesine yol açmaktadır.

Av turizmi: Bu turizm çeşidinde avlanmak üzere seyahat eden insanlara dönük hizmetler sunulmaktadır. Bazen avlanacak hayvanlar önceden üretme çiftliklerinde beslenmekte ve avlanmaları için doğaya bırakılmakta ve ardından da bu hayvanlara yönelik av turizmi yapılmaktadır. Av turizmi, bilinçli ve belli bir eğitime dayanarak, doğaya zarar vermeden yapılan sadece olgunluğa erişmiş hayvanların avlanması olayıdır.

Golf turizmi: Toplumun gelir düzeyi yüksek ve orta yaşlarındaki insanların tercih ettiği bir turizm türüdür. Turizmin çeşitlendirilmesi, istihdam olanağı yaratması, gelir getirmesi ve yeşil alanlar yaratılması gibi nedenlerle Türkiye’de son yıllarda golf turizmine önem vermeye başlanmıştır.

İnanç turizmi: Kutsal yerlerin ziyaretini amaçlayan turizm türüdür. Burada amaç, dini duyguları tatmin etmek, dini gereklilikleri yerine getirmek için veya kültürel ve sanatsal açıdan ziyaretlerdir. İbadetlerin mekana bağlı olması insanları o mekana çekmektedir (Tunç ve Saç,1998:24-26).

Yayla turizmi: Yayla kelimesi, dağların eteklerinde veya aralarında bulunan düzlüklere verilmiştir. Günümüzde şehirlerde yaşayan insanların, şehrin gürültü ve kirlenmiş ortamından uzaklaşarak dağlardaki doğal güzelliklere sahip sessiz yerleri tercih etmeleri sonucu ortaya çıkan turizm türüdür. Bu turizm türünde turistlerin amacı, tatilinde dağlarda bulunarak buralarda dinlenmek, eğlenmek ve dağlarda olan rekreatif faaliyetlerden yararlanmaktır. Yaylalar çok zengin bitki örtüsüne sahip olmaları, ormanları, gölleri, akarsuları, kış sporları yapma imkanı, av yapabilme, yayla şenlikleri, el sanatları, temiz doğal yapısı ve benzeri özelliklerinden dolayı tercih edilir (Kozak ve Diğ., 2000:30).

Spor turizmi: Spor turizmi turistlerin belirli bir sporu yapmak amacıyla yer değişimidir. Dağcılık, yamaç paraşütü, rafting, rüzgar sörfü, dalga sörfü, dalgıçlık, kayak, av ve benzeri

yöreye özgü doğa sporları veya tenis, golf, voleybol gibi belirli bir yörede belirli bir sürede organize edilen sporlardır. Diğer turizm faaliyetlerinden en temel farkı turistlerin bu sporu yapmak veya öğrenmek için yer değiştirmeleridir. Spor turizminin bir başka boyutu da spora ilgi duyan bireylerin sportif karşılaşmalara, olimpiyatlara ve uluslararası organizasyonlara katılma amacı ile yer değiştirmeleridir.

Akarsu turizmi: Akarsu kaynaklarının çeşitli rekreatif amaçlı kullanılmasına akarsu turizmi verilmektedir. Rafting, trekking, yüzme, balık avlama gibi turizm türleri, çeşitli akarsularda yapılması durumunda akarsu turizmi kapsamına girmektedir.

2.2. Rekreasyon - Turizm İlişkisi

İnsanlar hoşça vakit geçirmek için çeşitli turizm ve rekreasyon aktivitelerine katılırlar. Bu nedenle rekreasyonla turizm sıkı bir ilişki içerisinde. Turizm ve rekreasyon, genel olarak insanların hayat kalitesini artırarak, tatmin düzeylerini etkilemektedir. Bundan dolayı rekreasyon ile turizm arasında ortak bir yaşam ilişkisi ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, rekreasyon ve turizm arasındaki ilişki ve etkileşimler giderek artan bir ilgiyle, araştırma konusu yapılmaktadır (Güler, 1978:12).

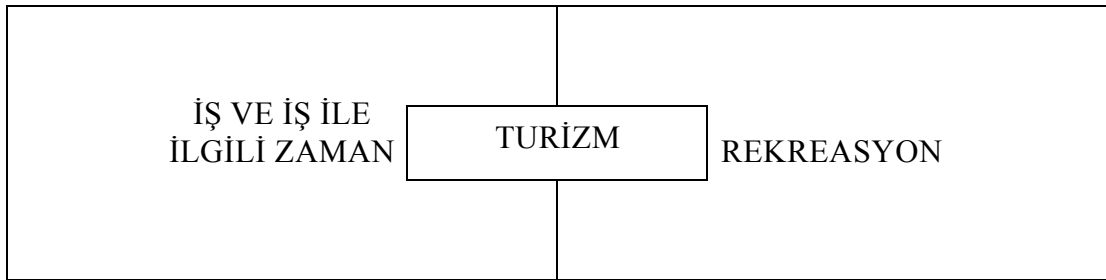
Turizm ve rekreasyon arasındaki ilişkiler belirgin olmamakla birlikte, turizm rekreasyonel faaliyetler birçok yönden birbiriyle kaynaşmış durumdadır. Rekreasyon ve turizm talebi; davranışlar yönünden ele alındığında, iki talep tipinin birbirinden ayıramayacak kadar ilişkili olduğu görülmektedir. Turizm talebinin kaynak esaslı imkânlarla yönelik olmasına karşın; rekreasyon talebinin kullanım esaslı imkanlara yönelik olması gibi, nispi olarak yapılabilen bir ayırım dışında kullanılan imkanlar, katılınan aktiviteler ve taleplerin değişkenlik gösteren yapılarından dolayı her iki talep grubu da benzerlikler göstermektedir. Ayrıca iki talep grubunun yöneldiği aktiviteler arasında, bir rekabetin olması da rekreasyon ve turizm arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır.

Toplumda çağdaş mutluluğu yakalamak etkin şekilde eğlence faaliyetlerine bağlıdır. Yani, çalışma dışında kalan zaman içinde sadece yeme-içme uyuma şeklindeki dinlenme, çağdaş insan için yeterli değildir: Bunun eğlence faaliyetleri ile desteklenmesi şarttır. (Çeribaşı,1994:69)

Rekreasyon ve turizm aynı etkinlik çeşitleri ve aynı etkinlik yapılan alanları kullanabilmektedirler. Turizm ve dışarıda yapılan rekreasyon etkinliklerinin; imkânlarının sağlanması ve bunlara katılma talebi yönünde iki temel ortak özeliği bulunmaktadır. Bu arz ve talebin ekonomik ve sosyal etkileri vardır. Böylece, rekreasyonistlerle turistler aynı faaliyetleri yapan insanlar olarak görülebilmektedir.

Turizm ve rekreasyon ilişkisinde, birçok turizm olayının esasında rekreasyon olduğudur. İş turizmi, meslek kişisel sebeplerle ilgili bazı seyahatlerin ise, rekreasyonla bir alakası yoktur. Bu yaklaşıma göre rekreasyon; vücudun ve zihnin yeniden hayat kazanmasına yön veren, isteğe bağlı veya serbest zaman esnasındaki bir tecrübe olmasından, tamamen boş zaman kapsamında yer almaktadır (Murphy 1985:9).

Turizm insanların, kişisel tatmin amacıyla, kendi hür iradeleri ve istekleri doğrultusunda, maddi çıkar elde etme amacı gözetmeksizin, sürekli olarak oturdukları yerlerden ayrılarak geri dönmek koşuluyla başka bir merkeze, belirli bir süre için gitmeleri ve orada kaldıkları sürece oluşturdukları faaliyetlerdir (Orel, 2003:63). Bu tanıma dikkat edilirse turizmin, seyahat etme ve konaklama şartı dışındaki diğer tüm şartları rekreasyon ile birebir örtüşmektedir.

Şekil 2.1. Turizm Rekreasyon İlişkisi (Mieczkowski, 1990:34)

Rekreasyon ve turizm arasında ortak yaşam ilişkisinden söz edilmektedir. Rekreasyon imkanlarındaki gelişme o bölgeyi daha çekici kılarak, bölgeye daha çok turistlerin gelmesi ve bölgenin gelirinin artmasına neden olabilmektedir. Halkın turizmin gelişiminden ekonomik bir çıkar beklentisi içinde olduğu göz önünde tutulursa, halkın rekreasyon etkinliklerine olumlu ve teşvik edici yaklaşımı da söz konusudur. ABD'nin Colorado eyaletinin kırsal bölgelerinde yapılan araştırma; insanların rekreasyon ve turizmin gelişimine olan tutumlarında farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır. Bu araştırmaya göre; rekreasyonun hayat kalitelerine olan etkisinin, turistik gelişimin etkilerinden daha çok olumlu olduğu sonucu çıkarılmaktadır. Yani rekreasyon hizmetlerinin genel hayat kalitesini arttırmaya, turizmin gelişiminden daha fazla yardımcı olduğu söylenebilir. Diğer yandan, insanlar turizmin gelişimini hayat kalitesinin durumuna değil, ekonomik durumun iyiliğine bağlı olarak görmektedirler. Yine bu araştırmaya göre; turizm ve rekreasyon ilişkisi; turizmin bir sonucu olarak rekreasyon imkanlarının gelişeceği, turistik gelişimin, rekreasyon tesis ve programlarına olumlu yönde etki edeceği ve rekreatif kaliteyi artırabileceği şeklindedir. Ancak, bölgesel olarak turistler için geliştirilmiş rekreasyon tesis ve hizmetlerin, bölge halkı

yararına kullandırılmasındaki yetersizlik de bu ilişki için endişeyi yaratmaktadır (Karaküçük, 1997:192).

Rekreasyon ve turizm arasındaki ilişkileri şu şekilde açıklamaktadır (Hazar, 2003:30):

- Gerek rekreasyonda gerekse turizmde doğal ve beşeri değerler (insan yapısı olan tarihi eserler, kültürel değerler v.b.) kaynak olarak kullanılmaktadır.

- Bir yöre veya ülkedeki insanların rekreasyona yönlendirilmesi, turistik rekreasyonun ve dolayısı ile iç turizmin gelişmesini sağlayacaktır.

- Rekreatif alanlar (spor tesisleri, anfi tiyatrolar, piknik alanları, koşu yolları, konser alanları v.b.) ve buralardaki organize etkinlikler, animasyon hizmetlerine canlılık getirmektedir. Rekreasyon bazen standart ürün paketi içinde yer alan bir animasyon ürünü niteliği taşımakta, diğer bir ifade ile turistik ürünün bir halkası olabilmektedir. Örneğin; paket tur kapsamında gidilen festivallerin, önemli sportif karşılaşmaların izlenmesi gibi olaylar turizm ile rekreasyon arasındaki bağı ortaya koymaktadır.

- Rekreatif istasyonlar ve işletmeler, turistler için boş zaman değerlendirme imkanı yaratmaktadır. Bu nedenle bir bölgedeki cazibe, faydalılık, kolay elde edilebilirlik özelliklerine sahip rekreatif etkinlikler, turistlerin konaklama süresini uzatmaktadır.

Turizm ve rekreasyon faaliyetlerinin her ne kadar birbiriyile örtüştüğü gözükse de aralarında belirgin farkları da görmek mümkündür. Bunlar:

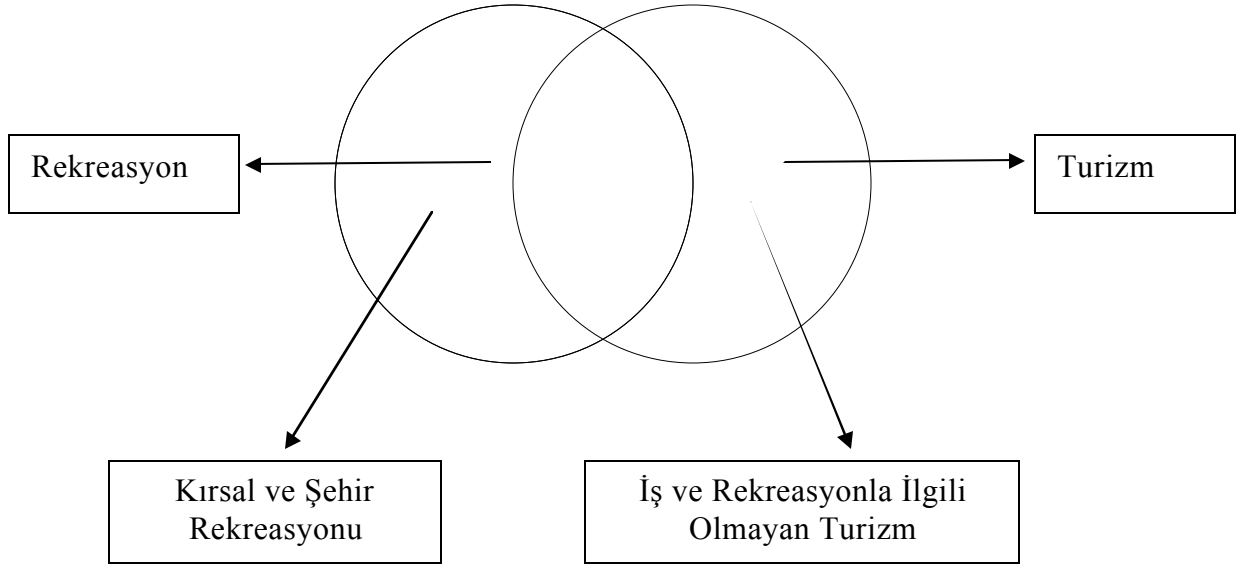
- Turizm faaliyetleri, boş zaman ve çalışma zamanı ile ilgili iken, rekreasyon faaliyetleri sadece boş zamanda gerçekleşebilir. Örneğin; inanç turizmi, akraba ve arkadaş ziyaretleri boş zaman faaliyetleri olmasına rağmen rekreasyon faaliyetleri ile ilgili değildir.

- Turizm, rekreasyon faaliyetlerinin aksine geçici yer değiştirme hareketlerini kapsamına rağmen, rekreasyon faaliyetleri için böyle bir yer değiştirme zorunluluğu yoktur. Örneğin; birçok açık hava rekreasyon faaliyetleri doğal ortamlarda ve şehir merkezlerinden uzak alanlarda gerçekleştirilmelerine rağmen katılımcıların turizm olayında olduğu gibi sürekli oturdukları konutlarının dışında konaklama yapmalarına gerek yoktur. Diğer bir deyişle birçok rekreasyon faaliyeti kişinin yaşadığı bölgede gerçekleşmektedir (Demir, 2001:18).

- Rekreasyon ve turizm kavramı anlamlarda birbirinden farklılık göstermezler, aynı zamanda da birbirinden farklıdır. Rekreasyon araçlarının satın alınması aile bütçesinden turizme ayrılan kaynakların rekreasyonel kullanıma neden olduğu için çelişki yaratabilmektedir.

- Turizm faaliyetleri, ticari açıdan ekonominin önemli bir parçasını oluşturur. Rekreasyon faaliyetlerinin de, ticari olmasına karşın daha zayıf ve yetersizdir. Özellikle devlet, sosyal organizasyonlar ve işverenler tarafından ücretsiz rekreasyon imkanlarının

sunulması bu olguyu güçlendirmektedir. Turizm merkezlerindeki faaliyetlerin aksine, rekreasyon faaliyetleri bazı özel yetenekler gerektirir.

Şekil 2.2. Turizm ve Rekreasyon İlişkisi ve Turizmle Rekreasyonu Birbirinden Ayıran Özellikler (Mieczkowski, 1990:37)

Birbirinden ayrı olgular olan rekreasyon ve turizm, aynı alanı, aynı kaynakları, aynı zamanı kullanma ve benzer aktiviteleri paylaşma gibi ortak özellikleri dikkate alındığında rekreasyon ile turizm faaliyetlerinin aralarındaki ilişkileri üç başlık altında inceleyebiliriz(Küçüktopuzlu, 2003:75):

- 1_ Yerine Getirilen işlevler açısından sosyal ilişkiler
- 2_ Yaratılan fayda açısından ekonomik ilişkiler
- 3_ Kullanılan alan açısından mekansal ilişkiler

Yerine getirilen işlevler açısından rekreasyon ve turizm arasındaki ilişkilerin ana kaynağı her iki faaliyetinde boş zamanda yapılmasıdır. Artan boş zaman kullanımı ve maddi harcama olanaklarının artması bireysel rekreasyonel katılımı turistik bir hale çevirmiştir.

Yaratılan fayda açısından turizm ve rekreasyon arasındaki ilişkiler ekonomiktir. Burada bir ortak yararlanma ilişkisi mevcuttur(Küçüktopuzlu, 2003:75). Rekreasyon imkanlarındaki gelişmesi sonucunda artan rekreasyon aktivitesi çeşitleri ve rekreasyon alanları bulunduğu bölgede bir çekicilik yaratarak bölgeye daha çok turist gelmesine ve bölgenin gelirinin artmasına neden olabilmektedir. Hem rekreasyon faaliyetleri hem de turizm faaliyetlerini etkileyen unsurların başında geldiğini söyleyebileceğimiz “faaliyetin maliyeti”dir. Arz edilen

faaliyetin maliyeti ne kadar düşükse katılım tersi oranda yüksektir fakat maliyet ne kadar yüksekse yine ters orantılı olarak katılım düşmektedir. Ancak rekreasyonel faaliyetlerde katılımcıların her zaman önemli bir rolü vardır fakat bu katılımlardan kar sağlayanların rolü minimumdur. Yani turizm önemli ekonomik bir değer yaratır, rekreasyonda ön plana çıkan değer ise öncelikle katılanın mutluluğudur (Küçüktopuzlu, 2003:75).

ABD'nin Colorado eyaletinin kırsal bölgelerinde yapılan bir araştırma; insanların rekreasyon ve turizm gelişimine olan tutumlarında farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır. Bu araştırmaya göre rekreasyonun hayat kalitelerine olan etkisinin; turistik gelişimin etkilerinden çok daha olumlu olduğu sonucu çıkarılmaktadır(Karaküçük, 1999:208).

Rekreasyon ve turizmin kullanılan alan açısından da mekansal anlamda ilişkileri söz konusudur. Rekreasyon ve turizm aynı etkinlik çeşitleri ve aynı etkinliğin gerçekleştirildiği alanları kullanabilmektedirler. Turizm ve dışarıda gerçekleştirilen rekreasyon etkinliklerinin; imkanların tedarik edilmesi (arz) ve bunlara katılma talebi yönünden iki temel ortak özelliği bulunmaktadır. Bu arz ve talebin ekonomik ve sosyal etkileri vardır. Böylece, rekreasyonistlerle turistler aynı faaliyetleri yapan insanlar olarak görülebilmektedirler(Karaküçük, 1997:186).

Turistlerin ve rekreasyonistlerin aynı mekanları kullanması için görünmez bir rekabet içinde olmaları, kimi zaman bazı bölgelerde taşıma kapasitesi artışlarına neden olmaktadır.

Turizm ve rekreasyon arasındaki en belirgin sosyal ayırım, serbest zaman (Leisure time) kullanımındaki boyutsal farklılaşmadır. Rekreasyonist daha kısa ve boş zaman dilimlerini kullanırken, turist oldukça uygun bir boş zaman dilimine sahiptir.

Ayrıca rekreasyon faaliyetlerine katılım için ekonomik güç, yaş ve mekan çokta önemli değilken, turizm faaliyetlerinde ciddi bir ekonomik güç, belirgin bir yaş ve mutlaka ulaşım gerekmektedir.

Gerek turizm gerekse rekreasyon faaliyetleri bireyin kendini kanıtlamasını ve benlik gereksinimlerini doyurmaya yönelik faaliyetlerdir. Ancak rekreasyon bu işlevini sürekli yerine getirmektedir. Turizmde ise belirli bir sınırlama bulunmamaktadır.

2.2. REKREASYON VE TURİZM FAALİYETLERİNE OLUŞAN TALEBİN ARTIŞ NEDENLERİ

Rekreasyon ve turizm talebi esas olarak sanayileşmiş olan ülkelerin insanları tarafından yapılmakta ve ülkelerin sanayileşme seviyesi ile talep arasında bir ilginin olduğu gözlenmektedir. Ülkelerin ekonomilerini sağlam temeller üzerine oturtma ve uluslararası rekabette kendi menfaatlerini koruma, güçlerini arttırma çabalarının sanayileşmeye dönük

olması gerekliliği, her ÷lkede sanayileşme çabalarıyla beraber, rekreasyon ve turizme olan talebi de arttıracaktır (Bakır, 1987: 20).

Gelişen ve değişen toplumlarda, rekreasyonel etkinliklere katılma eğilimleri ve arzularında sürekli bir artış oluğu gözlemlenmektedir. Özellikle rekreasyonun önemli etkinlik alanını oluşturan turizmde dünyada ve Türkiye' de hızlı bir artış kaydedilmektedir. İnsanların, rekreasyon etkinliklerine katılımlarındaki bu hızlı artışın nedenlerini bir takım sosyal ve ekonomik faktörlerin teşvik edici, zaman zaman da engelleyici özelliklerini de görmek mümkündür.

Rekreasyon ve turizm katılımı faaliyetlerine artan talebin artmasına etki eden unsurlar şu başlıklar altında toplanabilir:

- Ekonomik verimlilik ve çalışma koşullarındaki gelişmeler (Boş zamanların artışı)
- Harcanabilir gelirin artması
- Şehirleşme
- Nüfus artışı
- Teknoloji
- Kitle iletişim araçlarının etkisi, reklam propaganda
- Kültürel etki düzeyi
- Çevre Bilincinin Artması ve Eko Turizm
- Siyasi Otorite ve Diğer Kurumların Etkisi
- Tüketici Tercihlerinde Değişmeler ve E-Turizm

2.2.1. Ekonomik verimlilik ve çalışma koşullarındaki gelişmeler (Boş zamanların artışı)

Sanayi ve teknolojik devrimler sonucu ortaya çıkan sermaye ve bilimsel gelişmeler, üretimde mekanizasyonu getirmiş ve büyük bir verimlilik ortaya çıkmıştır. Geleneksel üretim şekillerinin değişmesi ve verimliliğin sürekli geliştirilmesi, artırılması çabaları çalışma koşullarını iyileşmesi, serbest zamanlarını artması ve gelirlerin yükselmesine neden olmuştur (Koycu, 2006:87)

Boş zamanların artışı dört şekilde ortaya çıkmaktadır. (Sağcan, 1986:87) Bunlar;

- Çalışma günlerinin azalması,
- Hafta tatili,

- Yıllık izinler
- Emeklilik yaşının öne alınması'dır.

Bu sayılan etkenlerin hepsi, turizm ve rekreasyonun gelişmesine katkıda bulunmuştur. Fakat bunlardan en etkili olanı 1930'larda başlayarak birçok ülke tarafından kabul edilen çalışanların büyük bir bölümünün yer değiştirip rekreasyon faaliyetlerine katılmalarını sağlayan yıllık ücretli izin hakkının genelleştirilmesidir. Bu hakkın çoğunlukla yaz dönemlerinde kullanılması kitle turizmini geliştirmiştir(Hacıoğlu ve Diğ.,2003:53).

Tablo 2.4. Boş Zaman Tablosu

BOŞ ZAMAN			
64 Saat %37	72 Saat %43	77 Saat %46	83 Saat %51
Çalışma Saatleri			
48 Saat %30	40 Saat %24	35 Saat %21	30 Saat %10
Uyuma 56 Saat			
%33	%33	%33	1 %33

Kaynak: Salah,1975:13

İnsanlara çeşitli turistik ve rekreatif etkinliklerde bulunabilme imkanı veren boş zamanın süresel olarak artmasının yanında, rekreatif hareketliliği geliştirecek, çalışanın dinlenme ve boş zamanlarını uygun etkinliklerle doldurma zorunluluğu gibi bir faktörlerden de söz edilebilir.

2.2.2. Harcanabilir Gelirin Artması

Harcanabilir gelir, sosyo-ekonomik gruplar arasında farklılaşsa da bugün rekreasyon ve turizm aktivitelerine yapılan harcamaların her zamankinden daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunun nedenleri bir ailede birden fazla kişini çalışması, daha küçük ailelerin olması, gelişen mali danışma ve para yönetimidir (Gibson, 2000:46).

Gelir düzeyleri ile rekreasyonel katılım arasındaki sıkı ilişki; gelir farklılıklarının, rekreasyon türlerini de yakından etkilemesi şeklinde bir görünüm sergilemektedir. Buna göre; gelir düzeyi düşük olanlar, çok fazla harcama gerektirmeyen daha pasif programlar ile iç turizmi tercih etmektedirler. Gelir düzeyi yüksek olanlar ise pahalı türdeki rekreatif imkanlar ile dış turizmi veya sık seyahati tercih etmektedirler. Sonuç olarak; kişi başına gelirlerin yüksek olduğu ülke vatandaşlarının daha yüksek tatil yapma ve gelirlerin düşük olduğu ülke

insanlarının ise düşük tatil yapma eğilimine sahip oldukları ortaya çıkmaktadır (Köfteoğlu, 1996:26).

2.2.3. Şehirleşme

Endüstrileşmenin sonucunda, büyük tesislerin inşa edilmesi ve çalışmak için insanların bu bölgelere gelmesiyle çok kişinin bu mekanlara yerleşmesine neden olmuştur. Bunun neticesinde kalabalıklaşan mekanlarda yaşayan insanların rekreasyon ve turizme olan talepleri artmıştır.

Endüstri devrimi ile birlikte şehirlerin yakınlarında kurulan fabrikalar ve diğer sanayi işletmeleri, kentlerin havasını yaşanmaz hale getirmiştir. Hava ve gürültü kirliliği, pek çok yerleşim merkezinde hayatı çekilmez hale getirmiştir. Sürekli yaşadıkları bu ortamdan, her fırsatta kaçmak isteyen insanların, her geçen gün sayıca artması rekreasyon ve turizm endüstrisini olumlu yönde etkilemiştir (Kozak,Kozak ve Akoğlan, 1994:23).

Kent bölgelerinde, geniş alanlar bireylerin daha çok konut gereksinimini karşılamak için kullanılmıştır. Bunun sonucunda; bireylerin boş zaman değerlendirme imkanları kısıtlanmıştır. Bu bölgelerdeki, geleneksel boş zaman değerlendirme alanları, artık binalarla dolmaya başlayınca kent halkı da boş zaman değerlendirme olanakları sağlayan özel kurumlara, geniş ölçüde bağlı kalmaya başlamıştır. Böylece, kentleşme örgütü boş zaman değerlendirme hizmetleri sağlayan, kamu ve gönüllü kuruluşlara gereksinimini yaratmıştır.

Kent yaşantısı, insanı doğadan ve doğal ortamdan uzaklaştırmıştır. Teknolojik kullanım araçları, yoğun çalışma ortamları, sıkıcı iş disiplini, katı kurallar, hareketsizlik ve tek düzelik monotonluğu getirmiştir. Bunun için, insanlar buldukları ilk fırsatta, kendilerini doğal ortama atma gereği duymuşlardır. Hafta sonlarında, piknik yerlerinin ve doğal rekreasyon alanlarının doluluğu bunu göstermektedir.

Kentlerin sağlıksız ortamlarında sürdürülmeye çalışılan yaşam, insanları, psikolojik ve sosyal sorunlarla karşı karşıya bırakmaktadır. Bunun için; parklar, spor tesisleri ve oyun alanları rekreasyon etkinlikler için düzenlenmektedir.

Sonuç olarak, kent yaşamında büyük bir problem içinde yaşayan, çalışan insanların bu problemlerini çözmede rekreasyon ve turizm imdadına yetişmektedir. Ağır kent yaşam şartları, insanın doğaya yönelmesine; dolayısıyla turizm ve rekreasyon hareketinin başlamasına neden olmuştur. Kentsel alanlarda yaşayanların, kent yaşamının monotonluğu ve bunalımından kaçma arzusu, turizm ve rekreasyon faaliyetlerini etkileyen önemli faktörlerden birisidir (Hacıoğlu ve Diğ.,2003:56).

2.2.4. Nüfus artışı

Nüfus artışı tüm ülkelerde söz konusudur. Gelişmiş ülkelerde nüfus artışı, gelişmekte olan ülkelere çok daha azdır. 20. yüzyılın başlarında bütün ülkelerde artan nüfus günümüzde gelişmiş ülkelerin birçoğunda durma noktasına gelmiş; az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelere ise, artış hızlı bir şekilde devam etmektedir. Örneğin, Türkiye'de nüfus artış oranı %2.17 gibi yüksek bir oranda seyretmektedir.

Nüfus artışının getirdiği sorunlar nedeniyle; ortaya çıkan çevre kirliliği ile insanların rekreasyon ve turizme katılması arasında doğrusal bir ilişki vardır. İnsan nüfusunun sürekli artması sonucunda şehirlerde yaşayanların sayısı milyonlarla ifade edilmeye başlanmıştır. Bunun sonucunda, yaşam şartları zorlaşmaya başladığından, insanların bu ortamdan kurtulmak istemeleri, rekreasyona ve turizm olayına katılmayı hızlandırmıştır.

Nüfus yoğunluğu ve artışı, özellikle kentlerde rekreatif amaçlı hizmet veren parkların, spor tesisleri, oyun alanları, gençlik merkezleri ve diğer benzer tesislerin ve hizmetlerin yetersiz kalmasına neden olmaktadır. Burada yaşayan insanlar, yakın merkezlere ve diğer alanlara yönelerek boş zamanlarını değerlendirmeye yönelmişlerdir.

Nüfusta meydana gelen hareketlilik önemli bir rekreasyonel potansiyeli oluşturmaktadır. Hareketliğin imkan sağlayan ulaşım sektörü, rekabete dayalı ucuzluğu, lüksü ve güven vericiliği ile bir yerden bir yere rekreasyon amaçlı hareket içerisinde olan insanların rekreasyon taleplerini ortaya çıkarmaktadır (Karaküçük,1997:102).

Hızlı yaşam temposu ve onun yanında dinlenme imkanının yetersiz oluşu insanların yaratıcılıklarını ifade etme fırsatlarından yoksun bırakmakta ve yaptıkları işleri anlamsızlaştırmaktadır. Hafta sonlarındaki büyük şehirlerden yüksek oranlarda yapılan çıkışlar kişilerin dinlenme ve kendine gelme ihtiyacındandır. Genellikle bedenen ve fiilen çalışan insanların boş zamanlarda günlük yaşantısından ve ortamından ayrılarak doğaya dönük rekreasyon ve turizm olayına katılması; hem eğlenmek, hem de dinlenmek amacını gütmektedir.

Nüfusun dengeli artması sonucunda veya kırsal alanlardan belli merkezlere olan göçler belli bölgelerdeki taşıma kapasitesini zorlamaktadır. İnsanların rahatça hareket edebilecekleri, dinlenebilecekleri alanlar azalmıştır. İsteddiği rahatlığa bulunduğu ortamda kavuşamayan insanlar, değişik mekanlara gitmeyi ve rekreasyon faaliyetine katılmayı benimsemişlerdir(Hacıoğlu ve Diğ.,2003:57).

2.2.5 Teknoloji

Modern teknolojinin ortaya çıkardığı mekanizasyon ve sonrasındaki otomasyon, bir taraftan çalışanların boş zamanlarını artırırken, diğer taraftan yarattığı yeni ürünlerle günlük hayatın zorunlu işlevi için gerekli süreleri de kısaltmıştır. Çamaşır, bulaşık makineleri, mikrodalga fırınlar, dondurulmuş hazır gıdalar bunlara sadece birkaç örnektir. Modern teknoloji, bu ürünlerin yanında rekreasyon sektörü içinde, rekreasyon etkinliklerini cazipleştirilecek, çeşitlendirecek ve daha fazla amaçlı kullanımları artırabilecek çeşitli ürünler yaratmıştır. Gelişmiş spor ve oyun ekipmanları, yapay çim, buz, kar, dalga yapma aletleri, TV, film, video gibi görsel, işitsel alanlardaki elektronik ve lazer sistemlerindeki yenilikler, ayrıca önemli bir teknoloji ürünü olan otomobil, rekreasyon etkinlikleri için birçok yeni imkanlar ortaya koymuştur. Dünyanın pek çok yerinde rekreasyon sektörü, ürettiği mal ve hizmetlerle önemli bir sanayi kolu görünümündedir (Karaküçük,1997:102).

2.2.6 Kitle İletişim Araçlarının Etkisi, Reklam Propaganda

Kitle iletişim teknolojisindeki gelişme ve yenilikler, milyonlarca insana birden etki eden radyo, televizyon, gazete ve dergi gibi iletişim araçları yaratmıştır. Bu araçlar günümüzde insanların belli düşüncelere, duygulara eğilimlere ve çeşitli yaşam tarzlarına yönlendirmelerinde önemli rol üstlenmiştir. Ayrıca, bu araçlar kitle seyircisi ortaya çıkarmıştır.

Kitle iletişim araçlarından olan televizyon, toplum üzerindeki önemli etkisi bilinmektedir. Gerek, turizm işletmelerinin promosyon faaliyeti olarak yaptığı reklamlar, gerekse yeni yerleri görme ve insanlarla ilişki kurmayı özendiren diğer program ve yazılar kişilerin seyahate katılmasında etkili olmaktadır (Bakır, 1987:26).

Modern reklamcılık teknikleri de insanları geniş ölçüde boş zamanları değerlendirme faaliyetlerine yöneltmiştir. Örneğin; olaylara göre giyim, seyahat, özel bir eğlenceye gitmek ve boş zamanlarında kullanacakları ürünlerden satın almak gibi. Reklamcılık faaliyetlerinin günümüzde kazandığı boyutlar daha önce seyahat etme alışkanlığı olmayan pek çok insanın, turizm faaliyetlerine katılmalarında etkili olmuştur (Sağcan, 1986:89).

Kitle iletişim araçları, insanların yaşadıkları toplu içinde ve yeryüzünde olan değişiklikleri, en kısa zamanda ulaştırılmasını sağlamaktadır. Bu araçlar, en kısa zamanda fazla bilgi toplama ve herhangi bir konu hakkında karar vermede etkili olmaktadır. Kitle iletişim araçları insanların bir mal hakkında iyi veya kötü olmak ya da olmamak gibi konularda karar vermede yönlendirmektedir. Turizm olayına ve rekreasyon faaliyetlerine katılmayı ve gidilecek yerlerin tercihine, buralardaki kalış süresine kadar olan konularda yine kitle iletişim araçları etkindir.

Kitle iletişim araçlarının gelişmesi ve geniş kitlelere hitap edilmesi ile doğal güzellikler, tarihi eserler, verilen hizmetler, turistik kuruluşlar ve bölgeye ulaşma imkanları hakkında detaylı bilgiler verilmeye başlanmıştır. Kitle iletişim araçlarının gücü ile öncelikle insanların zamanı iyi kullanabilme ve boş zamanlarını kendilerinin de hoşlanabileceği imkanları ölçüsünde değerlendirebilme bilincini ve eğitimini yaratmak mümkündür. Bir ülkenin, gezip görülebilecek, dinlenebilecek yerlerinin, kitle iletişim araçlarıyla tanıtılması, bu bölgelere ulaşım planlarının ilan edilmesi, şüphesiz bir boş zaman etkinliği olan turizm hareketlenmesine neden olmaktadır. Örneğin; bir ünlünün tatilini geçirdiği yörenin veya otelin televizyonda gösterilmesi, insanların o bölgeye, hatta o otele gitmelerinde etkili olabilmektedir. Örneğin; Atv televizyon kanalında gösterilen Asmalı Konak dizisi Kapadokya bölgesine olan iç turizm talebini artırmıştır(Hacıoğlu ve Diğ.,2003:58).

2.2.7 Kültürel Etki Düzeyi

Eğitim ve kültür seviyesinin artması ile turizm ve rekreasyon faaliyetlerine katılım arasında, çok yakın bir ilişki bulunmaktadır. Eğitim ve kültür seviyesi yüksek olan toplumlar, rekreatif etkinliklere ve turizm olayına daha fazla katılmaktadırlar. Eğitim seviyesi yükseldikçe, seyahat etme alışkanlığı artmakta buna bağlı olarak insanların gelir seviyesi de yükselmektedir. Kültür düzeyi yüksek kimselerin başka ülkelerdeki tarih ve kültürel yerleri gezip görme eğiliminde oldukları da bilinmektedir. Bir başka dili anlama ve konuşmak, dış turizmi teşvik eden unsurlardan biridir. Eğitim amacıyla yapılan seyahatlerde turizm ve rekreasyon faaliyetleri üzerinde olumlu etki yaratmaktadır. Dil öğrenme, iyi okullarda öğrenim görme isteği, turizm sektörünün gelişmesini sağlamaktadır.

Değişik yörelere, bölgelere, ülkelere yapılan seyahatler; değişik grup, topluluk ve halkların, sosyal ve kültürel yapısını tanıma olanağı sağlamaktadır. Değişik yaşam görüşleri ve fikirleri arasındaki değişim, ilişkilerdeki karşılıklı etkileşim ulusların birbirine yaklaşmasını ve turizm faaliyetlerine olan talebin artmasını sağlamaktadır.

Toplumların ve insanların eğitim düzeyi, buna bağlı olarak kültür düzeylerinin artması ile seyahat yoğunluğu arasında doğru orantı vardır. Eğitim durumu yükseldikçe, seyahat yoğunluğunun arttığı gözlenmektedir. Almanya da yapılan bir araştırmada; ilköğrenim görmüş olanların %22'sinin, orta öğrenim görmüş olanların %52'sinin, yüksek öğrenim görmüş olanların %62'sinin seyahate çıktıkları görülmüştür.

Eğitim ve kültür seviyesi yüksek olan toplumların, kendilerine ayıracak vakitleri de bulunmaktadır. Bu boş zamanlarda kendilerini daha da geliştirmek ve rahatlamak için turizm ve rekreasyonel faaliyetlerine katılmaktadırlar (Hacıoğlu ve Diğ.,2003:59).

2.2.8. evre Bilincinin Artması ve Eko Turizm

Sanayileşme abaları neticesinde, yeryüzündeki, hava, su ve doğal kaynaklar kirlenmektedir. Toprakların, sanayi işletmeleri ve yaşam için gerekli olan konutlar sebebiyle kullanılması, yerleşim alanlarının büyümesine neden olmuştur. Bunun sonucu olarak, yeşil alanlar daralmış ve insanın doğa ile ilişki kurması zorlaşmıştır. Bu şartlarda, sağlıklı yaşamı bulamayan insanların, rekreasyon faaliyetine ve turizm olayına katılmaları hızlanmıştır.

Turistler aktivitenin gerçekleştiği yöre halkıyla doğa içinde konfor yerine temiz bir servisin bulunduğu güvenli ve egzotik ortamlarda müştereken yaşamayı tercih ederler ve ekolojik hedefleri; ekonomik ve sosyal içerikli hedeflerin üzerinde tutacaklardır. Yerel kültürün ve sosyal yapının taşıyacağı sürdürülebilir turizm anlayışı yeni turizm politikası olacaktır. Ekonomik verimlilik ve evre bilinci temelleri üzerine inşa edilen yumuşak turizm veya eko turizm türü olacak ve kültür seviyesi yüksek turistleri hedef alacaktır. Turizm, küresel ekonominin en güçlü sektörü haline gelecek, başka ülkeler hakkında bilgi alma kolaylaşacağından dünya turizminin önündeki engeller kalkacak, sektör patlama noktasına gelecek, turizm acenteleri enformasyon yolluyla birbirine bağlanacak ve turistlerdeki seçicilik artacaktır (Hacıoğlu ve Diğ.,2003:60).

2.2.9 Siyasi Otorite ve Diğer Kurumların Etkisi

Siyasi otorite, rekreasyonel katılımın sağlanması geliştirilmesinde önemli roller üstlenmiştir. Çalışanların boş zamanlarının güvence altına alınması; boş zamanların değerlendirilmesine imkan sağlayacak yatırımların ve teşviklerin sağlanması; rekreatif etkinliklerin eğitim, tanıtım yollarıyla topluma yaygınlaştırılması; insanların boş zaman etkinliklerine katılımlarını kolaylaştıracaktır (Karaküçük,1997:108).

Ayrıca, siyasi otoriteler, insanlara tatil ve değişik dalda krediler vererek, insanları turizm ve rekreasyon faaliyetlerine teşvik etmektedirler. Uzun süreli çalışanlara tatil kredileri verilerek, onların dinlenmelerini, sağlıklı bir yaşam sürmeleri sağlanmaktadır. İşçilerin, ye oldukları sendikaların amaçları arasında, ücretlerinin artırılması öncelikli olsa da, çalışanların iş hayatını düzenlenmesi de görevleri arasındadır. Sendikalar, yelerinin sağlıklı koşullarda

düzenli çalışmalarını sağlayarak, onlara boş zamanlarında rekreatif faaliyetlere katılmaları için imkan hazırlamaktadırlar. Sonuç olarak, kamu ve özel kuruluşların rekreasyon ve turizm üzerinde, giderek artan ilgi ve etkilerini şu şekilde sıralanabilmektedir (Karaküçük,1997:109):

-Çalışma hayatını düzenlemek daha fazla boş zaman sağlamak, ücretli uzun tatiller ve normal çalışma dönemleri süresince rekreasyon için imkan yaratmak.

-Çalışanlarına, rekreasyon ve turizm olayına katılmak ve ihtiyaçlarını karşılamak için maddi yönden destek olmak.

-Rekreasyon faaliyetlerine ve turizme olan ilgiyi arttırmak, herkesin tanınmasını sağlamaktır.

2.2.10 Tüketici Tercihlerinde Değişmeler ve E-Turizm

Günümüzde turizm sektöründe önemli değişimler gözlenmektedir. Turizmde yenilik ve çeşitlilik talebi artmış, talep profili kum - deniz - güneş üçlüsünden kültür, hobi ve eko turizmne kaymıştır. Değişen turist profilinin de etkisi ile bilgisayar ve iletişim teknolojileri özellikle seyahat endüstrisinde daha kullanılır hale gelmiştir. Bugün artık seyahat eden insanlar milyonlarca bilgisayarın bağlı olduğu bir ağ sistemi ile gidecekleri yer hakkında bilgi edinebilmektedir. Örneğin, tur güzergahları, destinasyon seçimi ve rezervasyonlar, yol ve konaklama gibi.

İnternet, seyahat işletmelerinde, dünyanın dört bir yanındaki hedef pazarlarda ucuza ve etkili bir şekilde elektronik ortamda pazarlama olanağı sunmaktadır, internet, seyahat acentelerinin kullandığı broşür, katalog vb. tanıtım ve pazarlama malzemelerinin basım depolama giderlerini ortadan kaldırdığı için, işletmelerin daha ucuza satış yapmalarına olanak tanımaktadır. Ürünün ucuza, zaman ve sınır kısıtlaması olmaksızın her an sağlanabilmesi, tüketicilerin internet üzerinden satın almalarını teşvik etmektedir.

2.3. TURİZM İŞLETMELERİNDE REKREASYON FAALİYETLERİNİN UYGULANMASI VE ANİMASYON

Turizm endüstrisinde gelişmelerini tamamlayan ve hedef kabul edilen ülkeleri incelediğimizde, o ülkeleri ilginç ve çekici yapan tılsımın sadece maddi kaynakları, yatırım, tarih ve tabiat zenginlikleri değil, onları değerlendiren insan ve organizasyon gücü olduğunu görmekteyiz. Yabancı rekabete karşı hiçbir koruyucu duvarın olmadığı turizm endüstrisinde milletleri ve onu oluşturan fert, kurum ve kuruluşların işbirliğinde gösterdikleri akılcılıkları, bilgileri, görev, sorumluluk ve organizasyon anlayışları, özetle yaratıcı güçleri çalışmaktadır. İşte bu mücadele de ülke turizminin ciddi ve sürekli bir değer yaratması, ancak, güçleri

deştirecek iyi bir örgütlenme, gerçekçi, sağlıklı bir plan ve stratejiye sahip olmakla mümkün olacaktır.

Artık dünyada turizm alanında nicelik tutkusu yerini nitelik kaygısına bırakmıştır. Turist çeken ülkeler, gelen turistlerin eğilimlerine göre çeşitli kültürel ve sosyal ağırlıklı konulara yönelmişlerdir. Onun içinde bu alanda her yıl artan gelir elde etmektedirler (Krippendorf,1987:176). Müşteriler veya ziyaretçiler açısından özel etkinlikler, hoşça vakit geçirmek için birer fırsat, günlük sıradan seçeneklerin dışında gerçekleşen bir sosyo-kültürel deneyimlerdir (Mc. Donnel, 1998: 10).

Turizm başlı başına bir rekreatif faaliyet olmasına karşın turistik işletmelerde sunulan rekreasyonel faaliyetler ve düzenlemelerde animasyon kavramı karşımıza çıkmaktadır.

Animasyon neşeli ve ilginç tatile olanak veren her şeyi kapsamaktadır. Sakin bir atmosfer, çekici bir çevre, turistik kullanıma açık tesisler müşterinin beklentilerine uygun eğlenceler, ilişki kurmak yaratıcılığı ve kişiliği zenginleştiren olanaklar animasyon kavramı içine girmektedir.

Animasyon ile ilgili tanımın ortaya koyduğu gibi, animasyon faaliyetleri rekreasyon alanlarının canlandırılması arasında yakın ilişkiler olduğu kolayca anlaşılmaktadır. Rekreasyon alanlarının ve turistik istasyonların canlandırılması için animasyon aktivitelerinden yararlanmanın gerekliliği kaçınılmazdır.

2.3.1. Animasyon Kavramı

Animasyon (Ing. Animation) kelimesinin, sözlük anlamı ile turizm işletmeciliği açısından anlamı arasında farklılıklar vardır. Sözlük anlamı "canlılık, hayatiyet, şevk" demektir (Redhouse, 1992:25).

Turizm bilimi açısından animasyonu çeşitli şekillerde tanımlamak mümkündür. Turizm bilimi açısından veya boş zaman değerlendirme açısından animasyon;

Turistlerin boş zamanlarını gönüllü katılımlarıyla ve doyum sağlayıcı etkinliklerle geçirmeleri için turizm işletmelerince düzenlenen, yardımcı servis niteliğindeki boş zaman değerlendirme etkinlikleridir.

Turizm işletmelerinde yardımcı hizmet olarak planlanan, organize edilen, yönlendirilen, işletmeye yönelik olarak ve turistlere hissettirilmeden denetlenen, turistlerin gönüllü katılımını gerektiren, doyum sağlayıcı turistik boş zaman değerlendirme hizmetleridir. Örneğin; otel, tatil köyü vb. konaklama işletmelerince turistlerin katılımına, izlemesine sunulan eğlence geceleri, havuz ve plaj oyunları, çevre gezileri, çeşitli yarışmalar vb.

Yukarıda verilen tanımlar, aynı kavramı ifade etmektedir. Her iki tanımda da animasyonun;

- Turistik boş zaman değerlendirme etkinlikleri olduğu,
- Turizm işletmeleri tarafından düzenlenip, turistlere hizmet olarak sunulduğu,
- Yardımcı hizmet niteliği taşıdığı,
- Turistlerin gönüllü katılımıyla gerçekleştiği,
- Doyum sağlayıcı olduğu belirtilmektedir.

Bu açıklamalardan da anlaşılacağı gibi animasyon, turistik rekreasyon kapsamına girmektedir. Konaklama işletmelerince iç ve dış çevrede, seyahat acentelerince paket turla yolculukta gerçekleştirmek üzere hazırlanıp, turistlerin kullanımına sunulmaktadır. Restorant, havuz, plaj vb. açık ve kapalı alanlardaki hizmetleri destekleyici, yardımcı servis niteliğindedir. Örneğin; otel restoranı, yiyecek ve içecek hizmetlerinin sunulduğu yerdir. Lokantada düzenlenen eğlence gecesi, yiyecek ve içecek hizmetini destekleyici bir yardımcı servis hizmetidir. Paket tur kapsamında yer alan otobüs, yat, gemi yolculuğu bir ulaşım hizmetidir. Ulaşım esnasında bu araçlarda gerçekleştirilen animasyon hizmetleri ise yardımcı servis niteliğindedir. Bu özelliğinden dolayı "animasyon", "animasyon hizmetleri" kavramları genellikle eş anlamlı olarak kullanılmaktadır(Hazar,2003:36).

Konaklama yerlerinde, kullanım alanları ne kadar lüks ve konforlu olursa olsun, turist için bugünkü turizm anlayışına göre, yeterli sayılmamaktadır. Çünkü turist yiyip içtikten sonra yatıp uyuyan bir yolcu değildir. Konu yalnız yiyip içmek ve uyumak olsaydı, turist bunu kendi oturduğu yerde, evinde de yapabilirdi, Bu amaçla yapılan bir gezi ancak ve yalnız fiziki bir dinlenmeyi gerçekleştirebilirdi. Halbuki şehirde sıkıntılı ve bunalımlı bir yaşantı içinde olan turist, fiziki yorgunluğundan başka, sosyal, kültürel ve psikolojik yorgunlukları başta olmak üzere daha bir çok problemini halletmek suretiyle dinlenmeyi amaçlamaktadır. Bu bakımdan konaklama merkezlerinde bugün, turistin normal yeme, içme ve yatma fonksiyonlarını karşılayan tesisler yanında animasyon faaliyetlerinin de her türlüüne gerekli önem verilmektedir(Akçakoyun,2000:30).

Animasyon ihtiyaçların tatmininden, gece faaliyetleri programlarının organizasyonuna kadar çeşitli uzmanlıklara sahip çeşitli personelin istihdamı ve formasyonunu gerekli kılmaktadır (Brotherton, 1991:4).

2.3.2. Animasyon Çeşitleri

Animasyon; turizmde özellikle konaklama tesislerinde müşteriyi meşgul etme, ona boş saatlerini mutlu geçirmesini temin etmek için uğraşların tümüne denir. En sık rastlanan animasyon öğeleri ise şunlardır;

- Düzenlenmiş ziyaret ve gezintiler,
- Sportif faaliyetler, karşılaşmalar, yat yarışları v.b.
- Balık avı ve kara avı partileri,
- Çocukları için plaj oyunları,
- Gösteriler, tiyatro, sinema, varyete, turneler,
- Ulusal defile ve festivaller
- Sergiler, kongreler, fuarlar,
- Hediyelik ve hatıra eşya satıcıları ve el sanatları dükkanları.

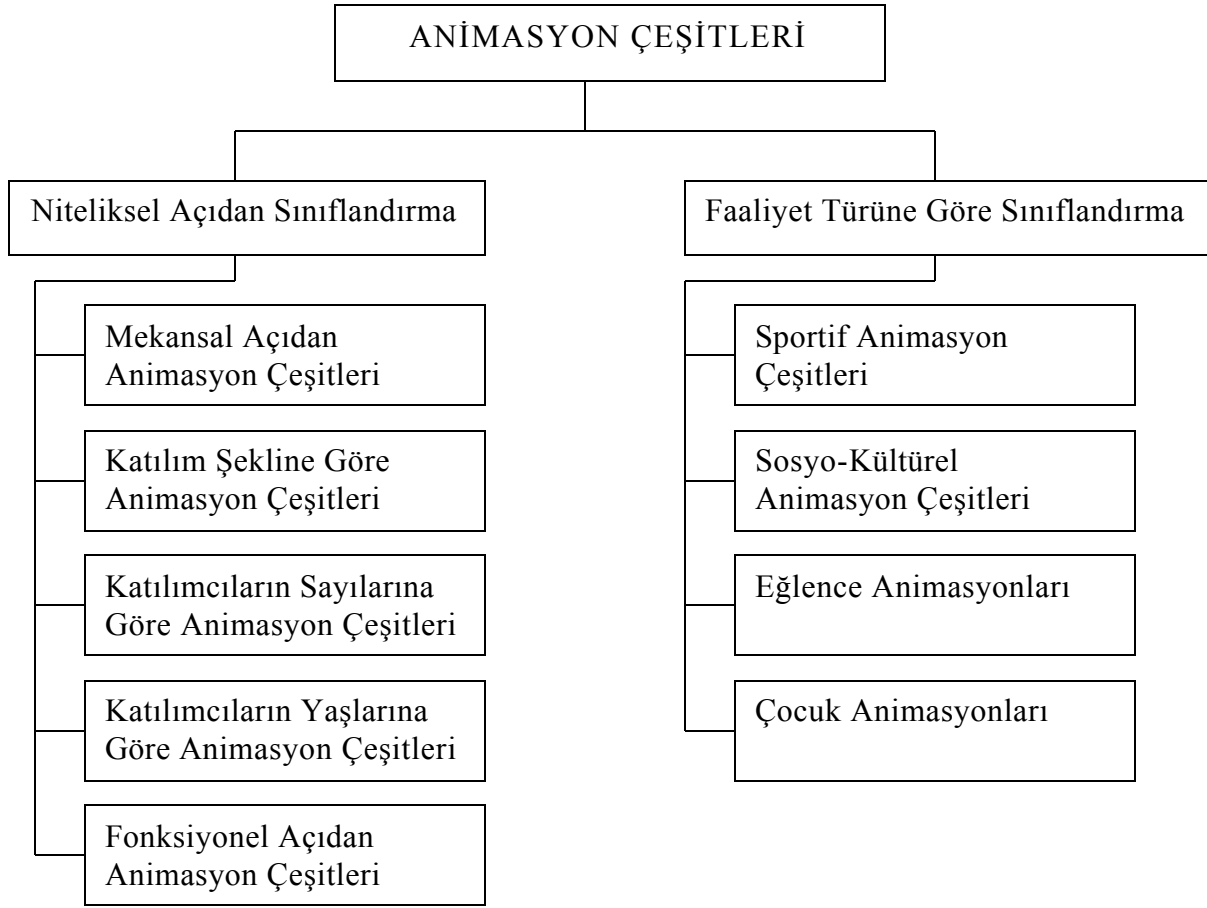
Bunun dışında; animasyon faaliyetlerini niteliksel ve faaliyet türüne göre iki şekilde sınıflamak mümkündür.

2.3.3.1. Niteliksel Açıdan Sınıflandırma

Animasyon hizmetlerini, sahip olduğu nitelikler (yer, fonksiyon, yaş grubu, katılım şekli vb.) açısından aşağıdaki gibi sınıflandırabiliriz:

- Mekânsal Açıdan Animasyon Çeşitleri
- Açık alan animasyonu,
- Kapalı alan animasyonu.
- Katılım Şekline Göre Animasyon Çeşitleri
- Etken animasyon,
- Edilgen animasyon.
- Katılımcıların Sayısına Göre Animasyon Çeşitleri
- Bireysel animasyon,
- Grup animasyonu.
- Katılımcıların Yaşlarına Göre Animasyon Çeşitleri
- Çocuk animasyonu,
- Gençlik animasyonu,
- Yetişkin Animasyonu,
- Üçüncü kuşak animasyonu.
- Fonksiyonel Açıdan Animasyon Çeşitleri
- Ticarî animasyon (ücretli animasyon),
- Estetik animasyon,
- Sosyal animasyon,
- Sağlıklı yaşam animasyonu,
- Fiziksel animasyon (spor animasyonu),
- Sanatsal animasyon,
- Kültürel animasyon (Hazar,2003:39).

Şekil 2.3. : Animasyon Çeşitleri

Kaynak: Hazar,2003:38

2.3.3.2. Faaliyet Türüne Göre Sınıflandırma

Sportif Animasyon Çeşitleri: Sportif animasyon, sportif rekreasyon alanı ve tanıtımı bulunan turistik işletmelerde yapılır. Spor animasyonları bireysel, grup ve kolektif katılımlara olanak sağlayan bir özelliğe sahiptir.

Katılımı yüksek olan sportif animasyonlar bütün yaş gruplarına hitap eder. Geniş rekreasyon alanlarına sahip olmak gerekir. Spor animasyonları müşterinin gündüz zamanını geçireceği en iyi animasyon faaliyetidir. Bu spor faaliyetleri ile müşterinin konaklama işletmesinden dışarıya çıkmasını engelleyebilmektedir. Harcamalarını konaklama işletmesinin içinde yaparlar. Yapılan araştırmalara göre sportif animasyonlar barların satışlarını artıran bir etkidir. Sportif animasyonlarla birlikte bir takım yan hizmetlerin çıkmasına neden olur.

Sportif faaliyetler, bazı insanlarda alışkanlık haline gelmiştir. Yapılan araştırmalar, gelişmiş ülkelerdeki insanların konakladıkları işletmelerde sportif hobilerini tatmin etmek istediklerini ortaya koymaktadır. Sportif hobileri olmayanlar ise; ilgi duydukları bir spor dalında faaliyet göstermek veya hobiler edinmek için tatili ideal bir fırsat olarak görmektedirler. Bu nedenle sportif faaliyetlere gereken önem verilmeli, dolayısıyla grup halindeki etkinliklerle konuklar arası iletişim ve yakınlaşma sağlanmalı, uzun süre birlikte

kalacak turistler arasında sıcak bir atmosferin oluşması için ortam yaratılmalıdır. Sportif faaliyetler olarak ürün çeşitliliği sağlanarak, farklı ihtiyaç ve ilgi düzeyindeki insanlara hitap edilmelidir. Aşağıda sportif animasyon çeşitlerinin başlıcaları sıralanmıştır

Su Sporları ve Oyunları: Yüzme, su kayağı, su altı dalış, kanoculuk, rüzgar sörfü, rafting, yelkencilik, deniz bisikleti, deniz motosikleti, deniz atı gezileri, günü birlik yat gezileri, sandal gezileri, eğlence yolculuğu, gece (özellikle mehtap) gezileri, sürat motoru gezileri, plaj ve havuz etkinlikleri (plaj voleybolu, su balesi, havuz jimnastiği vb.) sportif balık avcılığı, deniz paraşütçülüğü, çeşitli yarışmalar (yüzme yarışları, yelken yarışları vb.) vb.

Sportif Rekreasyon ve Animasyon İstasyonlarında Gerçekleştirilen Sportif Faaliyetler ve Oyunlar: Futbol, voleybol, plaj voleybolu, basketbol, hentbol, kriket, beyzboll, tenis, masa tenisi, badminton, golf, paraşütçülük, yamaç paraşütçülüğü, atlı sporlar, binicilik dersleri, kros, kır koşusu, yürüyüş, aerobik, jimnastik, tehlikeli atlayışlar, bisiklet turları, motosiklet turları, sportif kulüp etkinlikleri, sportif yarışmalar vb.

Dağ Sporları: Kar kayağı, kar motoru gezintisi, kızak gezintisi, yürüyüş, tırmanma, kara avcılığı vb.

Geleneksel Sporlar, Geleneksel Sportif Oyunlar ve Geleneksel Yarışmalar: Güreş, cirit, çelik-çomak vb.

Sosyo-Kültürel Animasyon Çeşitleri: Sosyo-kültürel amaçlı yapılan boş zaman aktivitelerine sosyo-kültürel animasyonlar denir. Seyahate çıkan turistler gittikleri mekânlarda değişik faaliyetleri görmekten mutluluk duyarlar.

Sosyo-kültürel animasyon çeşitlerini aşağıdaki gibi sınıflandırmıştır (Hazar,2003:41):

-Turistik değerlere yönelik çevre gezileri: Doğal ve kültürel turistik varlıkların bulunduğu yörelere (doğa harikası, termal kaynakları, antik şehirler, höyükler, tarihî anıtlar, müzeler, tarihî ve mimarî yapılar, eğlence parkları, festival, fuar, sergi, piknik alanı, çevre köyleri vb.) düzenlenen geziler; şehir içi turları, deve turları, fayton gezileri vb.

-Halk dansları, tiyatro, defile, sergi, konser düzenleme veya turistleri çevredeki bu tür etkinliklere götürme,

-Yarışma organizasyonları: Dans, ses, güzellik, okçuluk, yüzme vb.,

-Eğlence gecelerinin düzenlenmesi: Türk gecesi, balo, kına gecesi, Karadenizliler gecesi vb.)düzenlenmesi,

-Yöresel ve geleneksel yaşantı ve eğlence biçimlerinin canlandırılması: Göçebe yaşam biçimi vb.

-Gönüllü faaliyetlerin etkinliklerin sergilenmesi, sahnelenmesi,

- Özel yemek gecelerinin düzenlenmesi,
- Karşılama ve uğurlama partilerinin özel günleri ve olayları kutlama etkinliklerinin yapılması,
- Yabancı dil, fotoğrafçılık, vb. konulara yönelik kurs düzenlenmesi (tatil köylerinde yabancılara Türkçe kurslarının verilmesi gibi),
- Yaratıcı el işi etkinlikleri: Dokumacılık (halıcılık, kilimcilik vb.) örgücülük, dekoratif eşya çiçek ve nakış yapımı, çamur işleri (çömlek, seramik vb.) heykel, resim çalışması vb.
- Kültürel nitelikli oyunlar (kart oyunları, tombala, zeka oyunları, şans oyunları vb.),
- Çocuk kulübü, hobi kulübü etkinlikleri vb.

Eğlence Animasyonları: Eğlence animasyonları turistler arasında hoş bir ortamın yaratılmasına imkan verir. Tatil mekanlarında yapılan eğlence animasyonları önemli aktivitelerdir. Eğlence animasyonları sayesinde turistler sıkıcı ve tekdüze bir tatil yapmaktan kurtulur. Yarışmalar, kabareler, konserler, defile ve gösteriler eğlence animasyonu kapsamında sayılabilir. Eğlence animasyonları konukların yaş, milliyet ve eğilimlerine değişiklik gösterebilir. Eğlence animasyonlarının satış artırıcı rolü büyüktür. Eğlence animasyonları şu şekilde gruplandırılabilir:

- Özel geceler, yiyecek ve içecek büfelerindeki şovlar, müzikler v.b.,
- Havuz başı, amfi tiyatro, Türk hamamı gibi yerlerde düzenlenen eğlenceler,
- Diskolarda düzenlenen partiler, dans yarışmaları.

Çocuk Animasyonları: Potansiyel müşteri durumundaki genç çocuklu ailelerin tatil yeri seçiminde en büyük etki eden faktörlerin başında gelir. Bu aileler çocuklarından uzak kalmak istemedikleri gibi çocuklarıyla birlikte olmak da istemezler. Bu nedenle konaklama işletmeleri bu tür konuklara hizmet verecek rekreasyon imkanları sağladıkları gibi çocuk kulüpleri de kurarlar.

Bu kulüplerde hemen hemen bütün animasyonlar çocuk dünyası içinde bu küçüklere sağlanır. Bu tür kulüplerde çalışacak animatörlerin çocuk psikolojisini çok iyi bilmelidir. Çünkü çocuklara çeşitli konularda eğitim verilecektir. Bu eğitimleri verirken çocukların anlayabileceği bir şekilde vermek gerekir. Çocuk kulübünde verilen hizmetler şunlardır:

- Eğitim (yüzme, kültür vb.),
- Çeşitli oyunlar oynamak (oyuncaklar, sirk, oyunlar),
- Çocuklara çeşitli gösteriler yaptırmak,
- Yemek zamanları çocuklarla birlikte yemek,
- Bir takım geziler düzenlemek (bisikletli, yatla)(Ece,1987:73).

2.3.3. Animasyon Hizmetlerinin Özellikleri

Animasyon hizmetleri misafirlerin beğenisini kazanması için yararlı, çekici ve kolay elde edilebilir özellik içermesi gerekmektedir. Stres attıran, insanı deşarj eden animasyon aynı zamanda insanın sağlık gücünü artırır ve hayata pozitif bakmasını sağlar. Örf ve adetleri, geleneksel yaşam biçimlerini sahneleyen animasyonun kültür aktarımına büyük katkıları vardır. Kültürel değerlerin tesiste misafirlerle birlikte paylaşılması sonucunda sosyal dayanışma sağlanmakta ve mutluluk üretilmektedir(www.turizmgazetesi.com).

Animasyon bir rekreasyon türü olduğundan rekreasyonun çoğu özellikleri animasyon için de geçerlidir. Aşağıda animasyon hizmetlerinin, özellikle diğer rekreasyon etkinliklerinden farkını açıklayıcı temel özellikleri açıklanmıştır:

Her animasyon hizmeti, rekreasyon kapsamına girmektedir. Ancak her rekreasyon etkinliği animasyon kapsamına girmeyebilir. Örneğin; bir tatil köyünde konaklayan turistlerin; bireysel veya kendi organizasyonları ile grup halinde su sporları yapmaları rekreasyondur. Ancak animasyon değildir. Bir rekreasyon etkinliğinin aynı zamanda animasyon sayılabilmesi için; turizm işletmelerince planlanması, organize edilmesi ve görevliler tarafından (konaklama işletmelerinde animator, karayolu seyahatlerin de rehber vb.) turistlere sunulması gerekmektedir.

Animasyon; turizm işletmelerince ve turistlere yönelik olarak düzenlenen, yardımcı bir servis niteliği taşımaktadır. Bu nedenle animasyon personeli ile animasyonun gerçekleştirildiği istasyonlardaki (restoran, havuz vb.) personel arasında etkin bir işbirliği ve dayanışma sağlanmalıdır.

Animasyon; toplam turistik ürüne çeşitlilik, cazibe, faydalılık özellikleri kazandırır. Marjinal faydayı artırır. Bu özelliğinden dolayı animasyon, turizm işletmelerince bir promosyon aracı olarak kullanılır.

Animasyon, alışılmamış yaşam etkinliğidir. Turistlerin alışılmış yaşamda (çalıştığı, ikamet ettiği, günlük yaşantısını sürdürdüğu yaşamda) karşılaştıkları fizyolojik, psikolojik, sosyolojik, kültürel baskıların sonuçlarından (stresten) kurtulmak amacıyla, alışılmamış yaşamda (turistik seyahat esnasında) katıldıkları boş zaman değerlendirme etkinliklerini kapsamaktadır. Turistlerin animasyon hizmetlerinden beklentileri; sıradan ve alışılmış etkinliklerden ziyade (hobiler hariç) alışılmış olmayan etkinliklerdir. Bu nedenle animasyon bir anlamda alışılmışın dışısında devam eden, alışılmış olmayan, alışılmışı değiştiren, olağanüstü yaşamda gerçekleştirilen etkinliklerle ilgilidir(Hazar,2003:42).

2.3.4. Animasyon Faaliyetlerinde Dikkat Edilmesi Gereken Unsurlar

Animasyon yapılırken gerekli özen gösterilmez ise beklenen faydadan çok kırıncı olaylara neden olabilir. Bu bakımdan gerek animasyonların uygulama planları hazırlanırken, gerekse animatörler aktivitelerde bulunurken uyulması ve kaçınılması gereken hususlar vardır.

- Toplumsal değerleri rencide edecek espriler, temalar bu gibi aktivitelerden kaçınılmalıdır. Unutulmamalıdır ki turizmin temel felsefesi hümanizmdir. Turizm olayı evrenseldir. Din milliyet ve sosyal kavramlarının ayrıcalıkları olmaz. Hümanizm esprisi içinde benzeri değerler birleşir.

- Politik görüşleri ve tercihleri yansıtan aktiviteler yapılmamalıdır. Grup çok özel ise belirli bir politik imajı varsa o takdirde propaganda aktivitesine geçmek koşuluyla birkaç tane tema işlenir. Tatil turizminde hiç bir zaman politik imaj yansıtılmamalıdır. Zira kişi için politika iş dünyasının uzantısıdır. Pek enderde olsa kişisel imajını sergilemek isteyen politik kişiler bazı girişimlerde bulunabilir. Tatil beldesini siyasi bir arenaya getirmemek için animatörler animasyon yeteneği ile yapmalıdır.

- Herhangi bir konuğu hedef alarak onun kişiliğini rencide edecek davranışta, espri ve sataşmalarda bulunulmamalıdır. Belki konuk hoşgörülü olabilir veya kişiliğinin karikatürize edildiğinin farkında değildir ama diğer konuklar aynı tür davranışların kendilerine yapılabileceğinin endişesini taşırlar.

- Konuğu animasyona iştirak ettirmek için davet edilir ama zorlama yapılmaz.

- Animatörler, spor ve sanat öğretmenleri, rehberler tatilcilerin beklentilerine onların seyahat nedenleri hakkında tam bir bilgi sahibi olmalıdır. Dolayısıyla animasyon türünü, biçimini, boyutunu, zamanını, yerini çok iyi bilmelidir.

- Sportif malzemelerin kaliteli ve yardımcı elemanlar güvenilir olmalıdır. Bu durum kişilerin spor yapma cesaretlerini artırır. Ayrıca spor animatörleri her türlü ilk yardımcı yapacak malzemesi ve yeteneği bulunmalıdır(Turistik İstasyonlarda Animasyon,1983:44).

- Yöresel, otantik turistik değerlerinin araştırılmasının yapılması ve animatörlerin bu konularda bilgilendirilmesi gerekir.

- Mümkünse değişik karakterli iki üç çeşit program düzenlenmeli mümkün olduğu kadar her gruba aynı program uygulanmalı

- Animatörler, rehberler konukların kişisel sorunlarını çözümleyici olmalıdır.

- Bütün animatörler işletmenin iç denetleyicisidir. Müşterileri izleyen, istekleri gören işletmenin bir elemanıdır. Bu nedenle işletme yönetimi ile diyalog içinde olmalıdır.

- Belirli zamanlarda animasyon personeline toplantılar yaparak konaklama işletmesindeki değişiklik ve gelişmeleri izah etmek gerekir.

2.4. REKREASYON VE ANİMASYON FAALİYETLERİNİN YÖNETİMİ

Rekreasyon ve animasyon faaliyetlerinde birbirine çok yakın bir örgüsel yapı söz konusudur. Bu nedenle rekreasyon ve animasyon faaliyetlerinin yönetimini ortak olarak ele almak gerekir.

Turistik bir işletmede animasyon hizmetlerinin yönetiminden bahsedebilmek için en azından bir animasyon yöneticisi ile işletme büyüklüğü çapında bir veya birden fazla yönetilen animasyon görevlisinin (animatörün) bulunması gerekir.

- Animasyon hizmetlerinin yönetimi; belirlenmiş amaçlara ulaşmaya yöneliktir. Örneğin; animasyon hizmetleri sayesinde konaklama süresinin uzaması, yiyecek-içecek-oda satışlarının artırılması gibi.
- Animasyon hizmetlerinin yönetimi, animasyon kaynaklarının optimal kullanımını, grup ekonomisinden maksimum düzeyde faydalanmayı, kaynakların (personel, zaman, animasyon istasyonları vb.) ekonomik şekilde kullanımını zorunlu kılar.
- Yöneticiler, yönetilenler, animatörler ve müşteri arasında uyum ve etkin iletişimi gerekli kılar.
- İşletmedeki tüm çalışanların animasyon hizmetlerinin nitelikleri, önemi konusunda bilinçli olmalarını; animasyon personeli ile diğer personel arasında uyum, işbirliği ve iletişimi zorunlu kılar. İlgili personelin animasyon hizmetlerini desteklemelerini gerektirir. Örneğin; restoranda yapılan bir eğlence gecesinde animatörler ile servis personeli arasında uyum, işbirliği ve iletişim sağlanması gibi.
- Tüm çabalarda en az emekle, en düşük maliyetle, en kısa zamanda; en yüksek verim ve hizmet üretiminin sağlanmasını; bu konuda tüm ilgililerin amaçlara ulaşma heyecanı taşımalarını, güç birliği sağlamalarını gerektirir.

Animasyon hizmetlerinin yönetimiyle ilgili çabalar; çok yönlü olup, çeşitli departmanların görev ve yetki alanlarına girmektedir, ilgili departmanlar arası etkin koordinasyon ve iletişimi zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle aşağıda ilgili departmanların animasyon hizmetlerine yönelik görev ve sorumlulukları yerine; animasyon departmanına ilişkin yönetim teknikleri açıklanmıştır (Hazar,2003:59).

Genel anlamda yönetimin evrensel ilkeleri rekreasyon ve animasyon faaliyetleri için de geçerlidir. Rekreasyon ve animasyon faaliyetlerinin yönetimini, yönetimin temel ilkeleri olan planlama, örgütlenme koordinasyon, motivasyon ve denetim başlıkları altında incelenecektir.

2.4.1. Rekreasyon ve Animasyon Faaliyetlerinin Planlanması

Planlama, bir veya birden fazla amaç için tespit edilerek bunlara ulaşmak için gerekli araş ve yolların önceden tayin ve tespitidir (Şener,1997:65).

Diğer bir tanıma göre, planlama, gelecek bir dönemde ulaşılmak istenen amacın tespit edilmesi ve bu amaca ulaşabilmek için hangi araçların kullanılacağı ve aynı zamanda hangi işlerin hangi sıraya göre, ne zaman, ne kadar sürede, kimler tarafından yapılacağı, bu işlerin kaç mal olacağı belirlenmesidir (Olalı,1989:283).

Animasyon ve rekreasyon hizmetlerinin planlanması; ulaşılmak istenilen amaçlarla ilgili davranış biçiminin bilinçli olarak belirlenmesi, kararların amaçlara, olaylara, tahminlere ve rasyonellik ilkelerine dayandırılması işlemidir. Animasyon ve rekreasyon faaliyetlerinin planı ise bu hizmetler için izlenecek yol ve davranış biçimini gösteren rapordur.

Animasyon ve rekreasyon faaliyetlerinin planlarını aşağıdaki gibi bölümlendirme mümkündür:

Özet: Animasyon ve rekreasyon hizmetleriyle ilgili yönetici tarafından hazırlanan plan özetidir.

Analizler: Analizler bölümünde şu konuların analizi yer alır:

- Kadro analizi (çalışacak personelin ve gönüllülerin taşıması gereken iş deneyimi, eğitim düzeyi, yaşam deneyimi, sayısı, personelin yetki ve görevleri),
- Tahminler (talep tahminleri, müşteri beklentileri vb.),
- Fırsatlar ve riskler, üstünlükler ve kusurlar.

Amaçlar: Bu bölümde animasyon ve rekreasyon etkinlikleriyle ulaşılmak istenilen amaçlar (içecek satışlarının % 30 artması gibi) belirtilir.

Animasyon ve rekreasyon programları: Belirli bir zaman diliminde uygulanacak programlar yer alır.

Stratejiler: Bu bölümde animasyon ve rekreasyon faaliyetlerinin amaçlarına ulaşabilmesi için uygulanacak stratejiler yer alır.

Promosyon (Satış Arttırma): Bu bölümde tanıtma, reklam, yüz yüze satış ve diğer satış artırma çabaları yer alır.

Denetim: Bu bölümde denetim için kullanılacak ölçütler ve yöntemler belirtilir.

Animasyon ve rekreasyon faaliyetlerinin bütçesi: Bu bölümde animasyon ve rekreasyon hizmetlerinin gerçekleştirilmesi için gerekli bütçe tahmini yer alır.

Animasyon ve rekreasyon faaliyetlerinin planlarında bulunması gereken özellikleri şu şekilde sıralayabiliriz:

- Planlar animasyon ve rekreasyon hizmetlerini en uygun maliyetle ve en etkin bir şekilde amaçlarına ulaştırmalıdır.

- Uygun süreyi kapsamalı, planlardaki zamanlama iyi belirtilmelidir.
- Planlar esnek olmalı faaliyetlerin iç ve dış koşullarına uyum sağlamalıdır.
- Planlar faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için, işletme açısından en ekonomik ve yararlı bir şekilde yapılmalıdır.
- Planlar gelecekle ilgili olduğundan gelecekteki belirsizlikleri azaltıcı olmalıdır.
- Planlar animasyon ve rekreasyon faaliyetlerinde birimler arası koordinasyonu sağlamalıdır.
- Planlar akılcı, uygulanabilir, ve işletmenin gerçeklerini göz önünde bulundurularak yapılmalıdır.
- Planlar geçmiş dönemlerdeki sonuçlarla ilgili verilerden faydalanılarak hazırlanmış olmalıdır.

2.4.2. Rekreasyon ve Animasyon Faaliyetlerinin Örgütlenmesi

Örgütlenme, işletmedeki işleri, mevkileri, iş görenleri ve aralarındaki otorite ve haberleşme ilişkilerini gösteren bir yapıdır.

Diğer bir tanıma göre örgütlenme, işletmenin amacına ulaşabilmesi için yapılacak faaliyetleri belirlemek, benzer faaliyetleri gruplamak, faaliyetleri görececek kişileri saptamak ve bunlar arasında bir düzen sağlamaktır (Şener,1997:69).

Animasyon veya rekreasyon yöneticisinin planlama faaliyetini tamamladıktan sonra yapması gereken diğer bir görevi de, belirlenen bu amaçlara nasıl ulaşılabileceğini tespit etmek ve bunun için gerekli iş görenleri, araçları ve diğer imkanları yeter miktar ve istenilen niteliklerde sağlamak olmalıdır. Ayrıca, animasyon veya rekreasyon personelinin görev, yetki ve sorumluluk ilişkileri belirlenmelidir. Bu şekilde, örgüt içinde kimlerin nerede, hangi görevleri ve kimlerle ilişkilendirilerek yürütecekleri belirlenir. Bu aşamada dikkat edilmesi gereken önemli bir husus ise, bu pozisyonlarda görev alacak kişilerin hangi bilgi, yetenek ve becerilere sahip olmaları gerektiğinin belirlenmesidir.

Animasyon ve rekreasyon hizmetlerine yönelik olarak örgütlenme süreci ile ilgili işlemler aşama sırasına göre şunlardır (Hazar,2003:67) :

- Uygulanacak olan hizmetlerle ilgili yapılacak işlerin belirlenmesi,
- Benzer işlerin gruplandırılması,
- İş tanımları ve iş gereklerine uygun olarak; animasyon veya rekreasyon personelinin teknik, beşeri ve kavramsal vb. yetenekler açısından taşınması gereken niteliklerinin ve sayılarının belirlenmesi,
- Personelin görev ve sorumluluklarının, yetkilerinin, ilişki ve işbirliğine gireceği iş gruplarının, departmanların veya kuruluşların belirlenmesi,

- Animasyon veya rekreasyon personelinin departman içi ast-üst ilişkilerinin, yatay ilişkilerin, fonksiyonel ilişkilerin belirlenmesi,
- Personelinin ilgili diğer departman personeli ile katılacakları komite toplantılarındaki görevlerinin belirlenmesi,
- İş gereklerine uygun nitelikte ve yeterli sayıda personelin geçici ve devamlı statüde istihdam edilmesi,
- Donatım araçlarının, yöntemlerin, animasyon veya rekreasyon istasyonlarının belirlenmesi ve temin edilmesi,
- Bu aşamaya kadar gerçekleştirilen konularla ilgili dokümanların raporlanması (yazılı hale getirilmesi) ve gerekli makamlara sunulması.

2.4.2.1. Animasyon Faaliyetlerindeki Personelin İstihdamı ve Özellikleri

İşletmelerde, animasyon kaynaklarının en uygun kullanılmasını sağlayacak niteliklere sahip kadrolar istihdam edilmeden animasyon hizmetlerine cazibe, faydalılık ve kolay elde edilebilirlik özelliklerini kazandırmak zordur. Örneğin; bir veya birkaç yabancı dili çok iyi konuşabilen, ancak teknik bilgi ve becerisi bulunmayan kişilerin; tırmanma, dağcılık vb. animasyon hizmetlerini yürütmesi akılcı değildir. Çünkü bu kişilerin görevi sadece dil sorununu çözmek değil, aynı zamanda dağdaki organizasyonu gerçekleştirmek, potansiyel tehlikeleri önlemek ve gerektiğinde müdahale etmek, grubun güvenliğini sağlamak, rotayı çizmek, bireysel ve grup sorunlarını çözmektir. Bu nedenle konaklama işletmelerinde ihtiyaçlar doğrultusunda, devamlı (sürekli) ve geçici statüde uzman animatörler istihdam edilmelidir.

Gerek yöneten gerekse yönetilen konumundaki tüm animatörlerin taşınması gereken genel nitelikler şunlardır:

- Animasyon kaynaklarını, zamanı ve gönüllü hizmetlerini en ekonomik şekilde değerlendirebilmek, grup ekonomisinden maksimum düzeyde yararlanabilme yeteneğine sahip bulunmak,
- Sempatik, sıcakkanlı, hoşgörülü, sabırlı, kararlı, esnek, güvenilir, orijinal, çağdaş olmak,
- Ruhsal, fiziksel ve zihinsel açıdan sağlıklı olmak ve düzgün bir fiziki görünüme sahip bulunmak,
- İnsanları, işini ve ülkeyi sevmek,
- Mükemmel beşeri ilişkiler kurabilme yeteneğine sahip bulunmak,
- Etkili iletişim kurma ve üstün bir algılama yeteneğine sahip bulunmak,
- Turizm psikolojisi ve sosyolojisi, boş zaman psikolojisi ve sosyolojisi hakkında, mesleği ile ilgili teorik ve pratik konularda yeterli bilgi ve deneyime sahip bulunmak,

-Pazarlama bilgi ve becerisine sahip olmak, özellikle animasyon istasyonlarında ürünlerin tanıtımını ve reklam çabalarını yürütebilme yeteneklerini taşımak,

-Animasyonlara toplu katılımı sağlama, turistleri güdüleme ve teşvik etme becerisine sahip olmak,

- İşletmenin formel yapısı içinde iş tanımları, iş gerekleri ve hiyerarşik ilişkileri dikkate almak ve işletmeye uyum sağlamak,

- Amaçlara ulaşmada, formel ilişkilerin yarattığı olumsuzlukları en az düzeye indirgemedeneformel ilişkilerden yararlanmak,

-Örgütsel davranışlarda; formel kalıplar yanında enformel ilişki, kural ve beklentileri de dikkate almak,

-Açık kararlı olmak,

-Mantıklı karar almak,

- Objektif değerlendirme yapabilmek,

- Tehlikeli riskleri tahmin etmek ve girmemek, turistleri risklerden korumak,

- Grubun yapısını, ortak amaçlarını, değer yargılarını ve duygularını anlayabilmek ve şartlara uygun akılcı davranışları sergilemek,

-Turistik davranışları algılayabilmek ve değerlendirebilmek,

-Turistik ihtiyaçlardaki değişimleri önceden sezinleyebilmek, gerekli önlemleri almak, değişimlere uyum sağlamak, sorunları çözümlenebilmek,

-Animasyon planlarını ve programlarını hazırlayabilmek, uygulamaları değerlendirebilmek,

-Yenilikçi üretim, ürün çeşitliliği ve fırsatları değerlendirme yoluyla programların kalitesini artırma becerisine sahip olmak,

-Bilgi kaynağı olmak,

-İşletmeye gönülden bağlanmak ve görevi benimsemek,

-Hitap ettiği grubu, görev aldığı işletmeyi, yaşadığı ülkeyi en iyi şekilde temsil etmek,

-Grup oluşturma, grubu yönetme, gruba hitap etme, grubu yönlendirebilme yeteneğine sahip olmak,

-Animasyon istasyonlarının planlanmasını, hazırlanmasını ve hizmete konulmasını gerçekleştirilebilmek,

- Animasyon hizmetlerinin süre, nitelik, çeşit ve oranlarını imkanlar ölçüsünde turistik ihtiyaçlara göre ayarlayabilmek,

- Katılımcılara demokratik, insancıl davranmak;

- Animasyon programlarının başarısı için katılımcı veya izleyici tatmininin gerekli olduğunu kavrayabilmek,

-Sorumlu olduğu animasyon istasyonu veya görev alanı dışında da liderlik rolünü devam ettirmek; diğer animasyon etkinliklerine katılmak ve turistlerinde katılmalarını teşvik etmek,

-Uygun yer, zaman ve ortamlarda yeterliliğini gösterebilecek teknik, beşeri ve kuramsal becerilere sahip olmak, bu becerilerini kullanmak ve geliştirmek,

-Departman içi ve dışı kişi, grup veya birimlerle etkin iletişim, koordinasyon kurabilme yeteneğine sahip olmak,

- Rakip işletmelerin mesleki etkinliklerini izlemek, değerlendirmek.

Bu nitelikler, personel istihdamında dikkate alınmalıdır. İşe yeni alınanların veya mevcut kadroda bulunanların yukarıda sayılanlar konusunda eksiklikleri varsa; giderilmesi konusunda eğitim yoluyla gerekli önlemler (yabancı dil eğitimi, yurt dışı staj, işe başlama eğitim, rotasyon vb.) alınmalıdır (Hazar,2003:63).

2.4.3. Rekreasyon ve Animasyon Faaliyetlerinin Koordinasyonu

Rekreasyon ve animasyon faaliyetlerinde insan faktörü çok önemlidir. Her bireyin yaptığı iş birbirinden farklı gibi görünüyorsa da herkes faaliyetlerin amacına ulaşması için hizmet eder. Organizasyon içerisinde her bir birey diğerleriyle uyumlu çalıştığı takdirde o organizasyonun başarısından söz etmek mümkündür. Koordine edilmiş işler birbirine sıkı bir şekilde bağlanmış ve uyumlaştırılmış işlerdir. Animasyon ve rekreasyon faaliyetleri için başarısı için yapılmış bölümler birbirinden bağımsız hareket ederler, fakat bağımsız hareket etmek birbirinden tamamen, uyumsuz hareket eden birimler var demek değildir. Animasyon ve rekreasyon faaliyetleri içinde bulunan her bir birey ve bireylerin oluşturduğu gruplar, ortak amaç için birbirlerini tamamlayan faaliyetler haline gelir.

Koordinasyon (düzenleştirme, eşgüdüm); organizasyonlardaki kişi, grup ve birimlerin çabalarını; ortak amaçlar doğrultusunda bütünleştirmeyi, zaman bakımından ayarlamayı sağlayan bir yönetim sürecidir.

Animasyon ve rekreasyon hizmetleri; restoran, bar, disko, havuz, plaj, eğlence parkı, konser ve balo salonu vb. kapalı ve açık hava tesislerinde gerçekleştirildiğinden yardımcı servis niteliği taşır. Bu özelliği nedeniyle diğer birimler ve kişilerle olan ilişkilerde etkili bir koordinasyonun sürekliliğini gerektirir.

Animasyon ve rekreasyon hizmetlerinde koordinasyonu gerçekleştirmek için uyulması gereken başlıca kurallar şunlardır:

- Görev gereği birbiriyle ilgili kişiler, gruplar, bölümler arasında dolaysız görüşmeler yapılmalıdır. Bu konuda enformel ilişkilerden en iyi şekilde yararlanılmalıdır.

- Koordinasyonun sağlanması ve sürekliliğinin devam etmesi için çalışanlar; hissettirilmeden gözetim altında tutulmalı, zorlamaya dayalı koordinasyona gidilmemeli,

gönüllü koordinasyon özendirilmelidir. Bu konuda iş içi ve iş dışı beşeri ilişkilerin canlandırılmasının olumlu sonuçlar yaratacağı dikkate alınmalıdır.

- Planlar ve plan kapsamında yer alan programlar hazırlanırken, politikalar belirlenirken gerekli koordinasyon sağlanarak; plan, program ve politikalar sistem anlayışı içinde uyumlaştırılmalıdır.

- Örgüt yapısı koordinasyona uygun olmalıdır. Sorunların çözümünde sistem anlayışı içinde koordinasyondan yeteri kadar yararlanılmalıdır (Hazar,2003:80).

2.4.4. Rekreasyon ve Animasyon Faaliyetlerinde Yönelme

Yönelme fonksiyonu; planlanan amaçlara ulaşmak için organizasyona dinamizm kazandırmaya (harekete geçirmeye) yönelik karar alma ve uygulamanın sağlanmasıdır. Diğer bir ifadeyle organizasyonu hareket geçirici direktiflerin ilgili görevlilere verilmesi ve direktiflerin yerine getirilmesidir. Yönelme fonksiyonunun işlerliği geniş ölçüde emir verme biçimine bağlıdır.

Animasyon hizmetlerinin yönetiminde etkin bir yönelme için tüm işletmeler ve departmanlarca uyulması gereken kurallar şunlardır:

- Karar alma ve uygulama sistemine işlerlik kazandırmak için etkili bir iletişim sistemi kurulmalıdır. Örneğin; iletişimde geri beslemenin sağlanması, iletişim kanallarının (yukarıdan aşağıya, aşağıdan yukarıya, yatay iletişim kanalları vb.) iyi işlemesi, direktiflerin anlaşılır olması gibi.
- İşletmenin biçimsel yapısı içinde hiyerarşik ilişkilerden kaynaklanabilecek olumsuzlukları azaltabilmek için biçimsel olmayan ilişkilerden en iyi şekilde yararlanılmalıdır.
- Yazılı ve sözlü emirler kesin ve anlaşılır olmalıdır. Yazılı emirler, yasal belge olma niteliği taşır. Sözlü emirlerin süratli ve tam bir bilgi alış verişi potansiyeline sahip olma üstünlüğü vardır. Ancak, zihinde kalmama ihtimali sakınca yaratabilmektedir. Bu nedenle amaçlara uygun yazılı veya sözlü emir türü tercih edilmelidir.
- İş yerinde olumlu beşeri ilişkiler yaratılmalı, takım ruhu canlandırılmalı, çalışanların özellikleri iyi tanınmalıdır.
- Görev ve sorumluluk üstlenemeyecek derecede yetersiz olanlar işletmelerde istihdam edilmemeli, çalışanların eğitim ihtiyaçları karşılanmalıdır.
- Yöneticinin başkalarına iş yaptırma gücü; sadece yetkilerinden değil, astlarının kendisine duyduğu sevgi ve saygı ve güvenden de kaynaklanmalıdır. Diğer bir deyişle yöneticiler liderlik vasıflarına sahip olmalıdır.
- Uygun aralıklarla ast ve üst toplantılarına ağırlık verilerek çalışmalar değerlendirilmelidir.

Gerektiğinde yazılı ve sözlü raporlar alınmalıdır. Örneğin; önemli bir etkinlikten sonra veya uygun zamanlarda animasyon personelinin toplanarak değerlendirme yapması gibi.

- Gizlilik durumları dışında emirlerin amacı ilgililere açıklanmalıdır. Çünkü amacı bilinen emirler, ilgililerce daha iyi algılanır ve daha bilinçli şekilde gerçekleştirilir.
- Gerekli durumlarda astların görüşleri alınmalıdır.
- Gerçekleştirebilecek emirler verilmeli, astların başaramayacağı emirler verilmemelidir.
- Emirler uygun zamanda verilmeli ve gereğinin yapılması için yeterli süre tanınmalıdır.
- Personel-müşteri ilişkilerine dayalı olarak elde edilen veriler değerlendirilmelidir.
- Verilen emirlerin sonuçları takip edilmeli, geri besleme sağlanmalı, emirlerin gerçekleştirilmeme ve başarısızlık nedenleri araştırılarak gerekli önlemler alınmalıdır.
- İlgili kişi, grup veya birimler arasında koordinasyon sağlanmalıdır. Örneğin; animasyon personeli ile animasyon istasyonu olarak kullanılabilir restoranın personeli arasında koordinasyon sağlanması gibi.
- Animasyon personeli güdülenmen, dayanışma, fedakarlık, verimli çalışma ruhu canlı tutulmalıdır. Animasyon personeli, kendilerini geliştirmeleri konusunda teşvik edilmelidir.
- Emirlerin uygulanması konusunda astlara ihtiyaç duyacakları gerekli yardım ve destek sağlanmalıdır (Hazar,2003:80).

2.4.5. Rekreasyon ve Animasyon Faaliyetlerinin Denetlenmesi

Rekreasyon ve animasyon faaliyetlerinde saptanana amaçlara ulaşıp ulaşmadığının belirlenmesi ancak denetim fonksiyonunun yerine getirilmesiyle bilinebilir. Doğaldır ki, denetleme fonksiyonu yalnızca iş ve eylemlerin sona ermesinden sonra değil, başlangıcından itibaren sürekli olarak yerine getirilmelidir. Bu suretle amaca ulaşmak için harcanan çabalar sırasında nelerin hangi ölçülerde aksadığı ve aksama nedenleri saptanarak bu aksaklıkları önlemek için gerekebilecek önlemlerde belirlenmiş olur (Onal, 1998:1998).

Bir başka deyişle denetim; animasyon ve rekreasyon hizmetlerine ilişkin planlama, organizasyon, yöneltme çabalarının sonuçlarının değerlendirilmesi, amaçlara ulaşmayı engelleyen olumsuz faktörler için gerekli önlemlerin alınmasıdır. Örneğin; animasyon hizmetlerinin turistik ihtiyaçları karşılayıp karşılamadığının anket yoluyla belirlenmesi, sorunlar varsa düzeltici önlemlerin alınması gibi.

Denetim, animasyon ve rekreasyon faaliyetlerinin planlarına yön verici bir nitelik taşımaktadır. Denetim sonuçlarına göre alınan önlemler, planlama çabalarının başarısını artırmaktadır. Denetim sonuçları, planlama için veri niteliği taşımaktadır. Denetim astların faali-

yetlerinin ölçülmesi ve düzeltilmesine yönelik olduğundan, denetim sorumluluğu yöneticiye aittir.

Etkin bir animasyon veya rekreasyon faaliyetinin denetimi için uyulması gereken kurallar şunlardır:

Denetim; animasyon ve rekreasyon hizmetlerine yönelik planlama, organizasyon ve yönetimin ne derece başarılı olduğunu ölçmeye yönelik olmalıdır. Örneğin; Planlama aşamasında hazırlanan animasyon programlarının başarı derecesini tespit etmek için; uygulanan programların turistler tarafından ne derece beğenildiğinin ve turistlerin şikayetlerinin anket, gözlem vb. yöntemlerle belirlenmesi neticesinde düzeltici önlemlerin alınması, Denetim, objektif, demokratik, ekonomik, esnek, anlaşılır, akılcı olmalıdır. Denetim neticesinde ulaşılan sonuçlar, ileriye yönelik olarak değerlendirilmelidir. Diğer bir deyişle yeniden planlama için veri niteliği taşınmalıdır. Denetim yol gösterici, geliştirici, düzeltici, iş verimliliğini artırıcı olmalıdır. Denetim için uygun yer, zaman, yöntem ve değerlendirme ölçütleri seçilmelidir. Örneğin animatörlerin başarı derecesi sadece müşteri anketlerine göre değil, animatörlerin görevleri esnasında hissettirilmeden gözlem yoluyla da belirlenmelidir (Hazar,2003:78).

2.5. REKREASYON VE ANİMASYON FAALİYETLERİNİN ORGANİZASYONU

2.5.1. Rekreasyon ve Animasyon Faaliyetlerinde Organizasyon

Animasyon veya rekreasyon hizmetlerinin sunulmasını sağlayacak, donanım ve fiziki şartlarının yerine getirilmesine kadar bu hizmetleri programlayacak ve yönetecek personelin istihdamı ilgili bütün işleri içine alan organizasyon olayı çok önemlidir. Animasyon açısından bir turistik işletmenin faaliyetleri geniş ölçüde işletmenin çekiciliğine, kaynaklarına ve tesislerine bağlıdır. Yinede bu faaliyetlerin çoğunun uygulaması ve geliştirilmesi, hizmetlerin yaratılması, kolaylıkların sunulması ve genel olarak uygun bir organizasyonun oluşturulması ile desteklenir. Uygun bir organizasyon bazı doğal ekonomik ve kültürel zenginliklerin animasyon unsurları haline dönüşmesine yardımcı olur. Böylece uzun yürüyüşlerin ve ziyaretlerin tasarlanması gerçekleştirilmesi bir animasyon biçiminin odak noktası olan doğal ve insani çekiciliğin ortaya çıkarılmasını teşvik eder. El sanatları için turistlere atölyelerin kurulması, el sanatları merkezi ve butiklerin açılması, bölgenin zanaatlarını bir araya getiren bir serginin düzenlenmesi sayesinde bir animasyon faktörü haline gelebilir. Çeşitli karşılama ile turistlerin yerli halk tarafından karşılanması veya folklor gecelerinin düzenlenmesiyle değerlendirilen bölgesel geleneklerde birer animasyon unsurunu oluşturur. Ancak animasyon unsuru olarak mevcut olmayan suni bir geleneksel kültür arayışlarından tehlikelerinden kaçınmak gerekir. Dinamik bir organizasyon bir turistik istasyonun animasyon politikasının en büyük kozunu oluşturur. Organizasyon istasyonun ünü, ana kaynağı olabilir,

tatil süreleri ve doluluk oranlarını artmasına katkıda bulunabilir (Turistik İşletmelerde Animasyon, 1983:34).

Organizasyon hem faaliyetlerin yaratılması, hem uygulamaya konması hem de koordine edilmesiyle ilişkilidir. Gerçektende organizasyon bir projenin tasarlanmasını şekillendirebilir. Bu projenin gerçekleştirilmesi için gerekli araçların uygulamaya konmasını sağlayabilir. Özellikle istasyondaki genel animasyon düzeyinde projenin işleminde unsurların koordine edilmesinin ortamını hazırlar.

Öte yandan faaliyetleri turistlerin güdülerine ve eğlencelerin temel özelliği olan özgürlük kavramına ters düşmemesi gerektiğini belirtmek gerekir. Organizasyonun dinlenme, yalnız kalma ihtiyacına, turistlerin özel yaşamlarına saygı göstermesi ve onların tatmin olması önemlidir. Organizasyon bir dizi yasaklama ve uyulması zorunlu kurallar şeklinde değil bir takım olumlu önlemlerle yapılmalıdır. Animasyon faaliyetlerinin başlama ve bitiş saatlerinin iyi ayarlanması, animatörlerin görevlendirilmesinin iyi yapılması, konuların seçiminin iyi yapılması gerekmektedir.

Animasyonun sınırını çizmek mümkün değil otellerin salonundan, bahçelerinden, dışarıya çıkan animasyon efes antik kentinin içinde, Aspendos harabelerinde gerçekleştirilebiliyor. Osmanlıdan, Roma İmparatorluğuna hatta bir mekan içinde kurulan Las-Vegas dekoruna ve vestern ortamına göre çeşitlilik gösteriyor(Tursab Dergisi 1989:45).

Konaklama işletmeleri özellikle nisan Kasım ayları arasında işletme bünyesinde aktiviteler yaratarak misafirlerin güzel günler ve saatler geçirmesini sağlamak amacıyla değişik özel günler ve geceler düzenlemekte kimileri özel animasyon personeli istihdamı yaratarak, misafirlerin katılımını sağlamakta, gösteriler hazırlamaktadır.

Kitle turizmi yapan bilhassa büyük tesisler animasyon hizmetlerini bir departman seviyesinde kurmak gerekliliğini duymaktadırlar. Zira bu tesis geniş bir aktivite hizmetleri vermek zorundadır. Animasyon departmanı kurarken eğer tesis bir genel müdürlükle idare ediliyorsa aktivite müdürünü doğruca genel müdüre bağlamak hizmetlerin aksamadan yürümesini sağlar. Büyük bir tesiste aşağıda gösterilen hizmetlerin organizasyonun yapılması zorunlu ve idealdir.

Deniz Aktiviteleri

- Günübirlik yat gezileri
- Kısa süreli bot gezileri, gün batımı, mehtap gezileri
- Su kayağı
- Yelkenliler, sörf
- Balık avı malzemeleri ve tüplü, tüpsüz dalma kursları

- Havuz içinde yapılan organizasyonlar (su topu, voleybol, jimnastik gibi)

Kara Aktiviteleri

- Tenis kortları ve tenis malzemeleri,
- Binicilik, bisiklet ile ilgili geziler.
- Çevredeki yöresel köylere gezi düzenlemek
- Türk hamamı, masaj üniteleri, sauna üniteleri
- Koşu pistleri, jimnastik salonu organizasyonu
- Futbol, Basketbol, voleybol sahaları organizasyonu

Gece Aktiviteleri

Tatil merkezleri olsun, şehir otelleri olsun müşteri gün içinde kontrolünüz dışındadır. Geceleri onları kontrol etmek ve eğlenceye sevk etmek imkanınız vardır. Diskotekte özel bir gece, Türk folkloru gecesi, çingene gecesi, İspanyol gecesi, maskeli balolar bu tip geceler. Tesis durumunu göz önüne alarak istediğimiz kadar genişletmek mümkündür.

Tablo 2.5. Animasyon Faaliyetlerinin Çeşitleri

Animasyon Faaliyetleri				
Spor Faaliyetleri	Gösteriler	Sanat Faaliyetleri	Mutfak Faaliyetleri	Bar Faaliyetleri
Tenis	Kabere	Resim	Özel Geceler	Özel Kokteyller
Cimnastik	Dans	Baskı	Özel Yemekler	Özel Günler
Sörf	Tiyatro	Boyama		Özel İçkiler v.b.
Yelkenli	Yarışmalar	Çömlekçilik		
Golf	Müzik Konserleri	Makreme v.b.		
Futbol	Defile v.b.			
Ok Atma				
Plaj Voleybolu				
Su Kayağı				
Paraşüt				
Bocce v.b.				

2.5.2. Rekreasyon ve Animasyon Faaliyetlerinin Programları

Animasyon veya rekreasyon programı; rekreasyon imkanlarından yararlanacaklara sağlanacak olanakları veya bu amaçla yapılacak faaliyet ve animasyonlarla ilgili tüm bilgileri ve sunulan içeren programlardır. Turistlerin konaklama programlarını zevklerine göre düzenlemelerini, eğlence zamanlarını değerlendirmek için kendilerine sunulan imkanlardan gelir gelmez yararlanmalarını sağlamaktadır.

Her şeyden önce farklı grupların faaliyet alanına giren çeşitli faaliyetlerin organizasyonlarını gerektirmektedir. Yukarıda açıkladığımız animasyon alanları bu programların amaçlarını meydana getirir. Bazen de belirli türdeki animasyon alanına ilişkin aylık, haftalık, günlük programlar hazırlanır. Aynı şekilde ilgili olanlarına göre belirlenmiş grupların ve özellikle büyük gösterilere, sergilere gelmiş kongre üyeleri ve ziyaretçiler için animasyon programları vardır. Bu programlar genel olarak çeşitli işletmelerin ziyaret edilmesi geziler, yemekler, gösteriler ve kokteyller gibi bir çok eğlenceyi içine alır.

Bu sayılan çeşitli programlar mevcut animasyon programlarının başlıcalarıdır. Bunların dışında bir bölgenin ve işletmenin koşullarına ve faaliyetlerine uyarlanmış pek çok program bulunmaktadır. Bu programların bazıları turistik işletmelerde, turistler için eğlence faaliyetlerinin tasarlanması gerçekleştirilmesi ve koordinasyonunu sağlayacak bir kuruluşa bırakıldığı zaman bölgesel ve ulusal düzeyde organize edilir.

Bu programların en büyük özelliği eğlence kolaylıklarının uygulamaya konması bir turistik istasyondaki animasyonun gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Bu uygulama istasyona daha çok turist gelmesine ve gelenlerin tatil sürelerini uzatmalarına katkıda bulunmaktadır. Animasyon programlarının ortak amacı pazarlama, gelirin artırılması, tanıtımdır. Pazarlama yönü doğrudan doğruya animasyon faaliyetlerini satmak için ya da bir animasyon paketi ile çeşitli tatil beldelerine işletmelerine turist gelmesini sağlamaktır. Pazarlamacılar animasyon faaliyetlerinden sadece birini satarlar. Böylece aynı ilgi alanındaki potansiyel turistler toplanmış ve ortak amaçlı bir grup teşkil edilmiş olunur. Çeşitli amaçlarla yapılan toplantılar, kongreler, festival, sergi ve benzeri organizasyonların konukların gelişlerine ve gidişlerine değin yapılan programları içine alır. Animasyon programlarında zamanlama çok önemlidir.

Tatil turiste bir paket olarak sunuluyorsa pek çok animasyon konaklama tesisince yürütülür. Yürütülecek animasyonlarda faydalanmadan ve istek uyandıracak bir biçimde programlandırılarak müşteriye sunulur. Bu uygulama hem küçük gruplar hem de gruplardan bağımsız olarak gelen turistleri tatmin etmek kaygısıyla bir tatilden en iyi şekilde yararlanma imkanları öngören istasyonları tercih eden tatil organizatörlerini ilgilendirmektedir.

Programların en büyük özelliği işletmenin misafirlerine görkemli bir şekilde gösterilerle büyülemek ve onlara hayal ettikleri ya da edemeyecekleri bir ortam sağlayarak güldürmek, eğlendirmek, dans etmek bu şekilde rahatlama ve tatilin tadını çıkarma ihtiyacını gidermektir. Bu gösterilerde kimi zaman sahnede profesyonel animatörler tarafından başlatılmakta daha sonra izleyicilerin programa aktif olarak katılmalarını sağlamaktadır. İşletmenin profesyonel animasyon ekibi misafirleri yönlendirici, onların katılımını sağlayıcı bir rol üstlenmektedir (Aker,1987:2).

Tüm bunların dışında yeterli bir biçimde yönetilen ve organize edilen rekreasyon faaliyetleri ile otel işletmeleri en önemli iki pazarlama kavramını gerçekleştirmiş olurlar.

İlk olarak ciddi bir şekilde yüksek müşteri memnuniyeti yaratılırlar, bu otel işletmeleri için önemli bir olgudur. Tüm dünyadaki yüzbinlerce otel işletmesi müşteri memnuniyetini ölçen sayısal değerlendirmelere çok önem vermekte, otel işletmelerinin ekonomik başarısından hemen sonraki aşama olarak müşteri memnuniyetini öne çıkarmaktadırlar.

İkinci olarak, müşteri sadakati yaratılması gelmektedir. Otel içerisinde düzenlenen animasyon faaliyetleri sayesinde eğlenen ve mutlu olan turistlerin otel işletmesini çok daha fazla benimsediği ve sahiplendiği ortaya çıkmaktadır. Bu da önemli bir müşteri sadakati yaratmaktadır.

III. BÖLÜM

ANTALYA BÖLGESİNDEKİ BEŞ YILDIZLI OTELLERİN REKREASYON FAALİYETLERİNİN YÖNETİM VE ORGANİZASYON AÇISINDAN İNCELENMESİ

3.1. ANTALYA BÖLGESİNDEKİ BEŞ YILDIZLI OTELLERİN REKREASYON FAALİYETLERİNİN YÖNETİM VE ORGANİZASYONU BELİRLEMeye YÖNELİK ANKET ÇALIŞMASININ AMACI, KAPSAMI VE YÖNTEMİ

Turizm ülkemizde ve özellikle Antalya ilinde hızlı bir gelişim sürecindedir. Rekreasyon ve turizm birbiriyle yakından ilişkili hatta iç içedir. Turizm ve rekreasyon arasında ekonomik ortak çıkarlar söz konusudur. Rekreasyon faaliyetlerinin özellikle ticari rekreasyon işletmelerinin, turizmin geliştiği bölge ve alanlarda çok hızlı gelişmekte olduğunu görmekteyiz. Antalya ilindeki beş yıldızlı otellerin rekreasyon faaliyetlerinin yönetim ve organizasyonunu belirlemeye yönelik bu araştırmada anket çalışması yapılmıştır. Beş yıldızlı otellerin rekreatif aktiviteleri genellikle animasyon aktiviteleri olarak sunulmaktadır. Bu çalışmada da otel işletmelerinde yapılan tüm aktiviteler rekreasyon aktiviteleri olarak değerlendirilmiştir.

3.1.1. Araştırmanın Amacı

Türkiye’de turizmin geliştirilebilmesi için turistik işletmelerde yapılan rekreatif faaliyetlerin çeşitliliği ve hizmet kalitesi önemli bir yer tutmaktadır. Bu araştırmada Antalya ilindeki beş yıldızlı otellerde rekreatif faaliyetlerin; yönetici ve personelin özellikleri, tesislerdeki rekreasyon alanları, rekreasyon aktivitelerinin planlanması, koordinasyonu ve denetiminin belirlenmesi amacı ile yapılmıştır. Ayrıca tesislerdeki rekreasyonel aktivite yöneticilerinin, aktiviteleri uygulama aşamasındaki problemleri ve memnuniyetlerinin belirlenmesi de amaçlanmıştır.

3.1.2. Araştırmanın Kapsamı

Araştırma, Antalya il sınırları içerisinde bulunan beş yıldızlı 60 oteli kapsamaktadır. Çalışmada elde edilen bulgular 2006 yılı ve ankette yer alan sorular ile sınırlandırılmıştır.

3.1.3. Araştırmanın Yöntemi

Antalya ilindeki beş yıldızlı otellerin rekreasyon faaliyetlerinin yönetim ve organizasyonunu belirlemeye yönelik çalışmada anket yöntemi kullanılmıştır. Anket formunda; anket uygulanan otellerin ve rekreasyonel aktivite yöneticisinin demografik bilgilerini ve işletmelerdeki rekreasyon aktivitelerinin yönetim ve organizasyonunun işleyişini belirlemeye yönelik 28 soru sorulmuştur. Hazırlanan anket formu 60 otele uygulanmıştır.

Anket uygulanan oteller rasgele örneklem yöntemi ile belirlenmiştir. Söz konusu anket soru formunun başarısını denetlemek amacı ile “anket pilot çalışması” yapılmış olumlu sonuç alınmıştır. İstatistiksel değerlendirmeler frekans (f), yüzde dağılımı (%) teknikleri kullanılarak, SPSS 11.0 paket istatistik programında yapılmıştır.. Bu verilere dayanarak anket sorularının analizleri yapılmıştır.

3.2.ÇALIŞMANIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE ANALİZİ

Tablo 3. 1. Anket Yapılan Tesislerin Yatak Sayısına Göre Dağılımı

Tesisteki Yatak Sayısı	Sayısı (n)	Oranı (%)
500-750	11	18,3
751-1000	14	23,4
1001-1250	11	18,3
1251-1500	15	25
1501- +	9	15
Toplam	60	100

Araştırmaya katılan tesislerin yatak kapasiteleri 500 ile 3500 arasına değişmektedir. Yatak kapasitelerinin çoğunluğunu 1251 ile 1500 yatak kapasitesinde olan işletmeler oluşturmaktadır. 751-1000 arası yatak kapasitesi olan otellerin oranı % 23,4'dür. 1501 ve daha üzerinde yatak kapasitesi olan işletmelerin sayısı ise 9'dur.

Tablo 3. 2. Anket Yapılan Tesiste Yoğun Sezonda Çalışan Toplam Personel Sayısına Göre Dağılımı

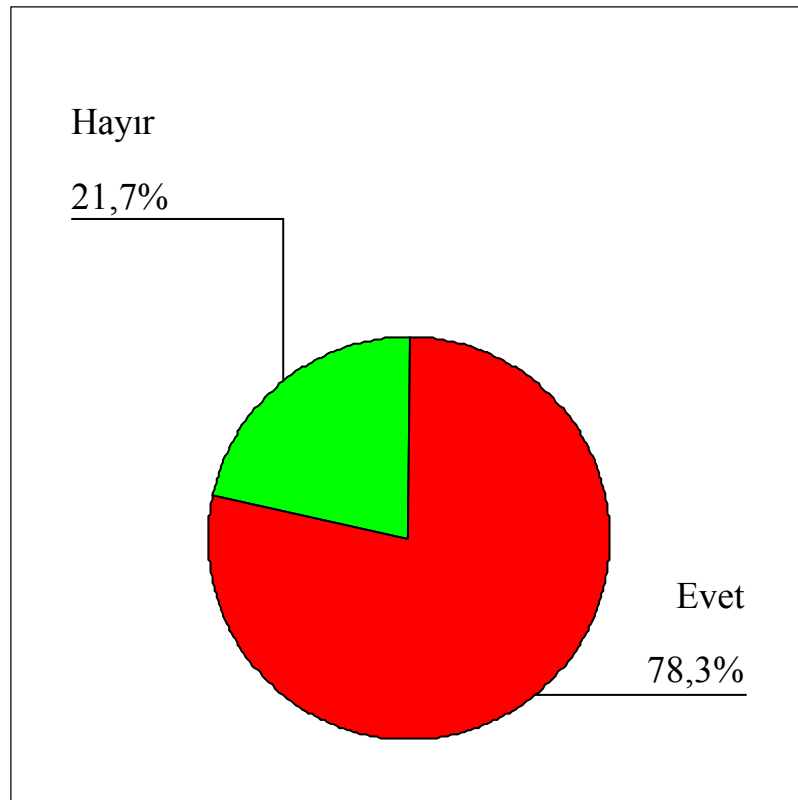
Personel Sayısı	Sayısı (n)	Oranı (%)
250 ve Altı	7	11,8
251-500	43	71,5
501-751	9	15
751 ve üstü	1	1,7
Toplam	60	100

Tablo 3.2. te görüldüğü gibi tesislerin yoğun sezonda çalıştırdıkları personel sayısına bakıldığında çoğunlukla 251 ile 500 arası personel çalıştıran işletmelerin çoğunlukta olduğunu görmekteyiz. 501 ve 750 arası personel çalıştıran otellerin oranı ise % 15'dir.

Tablo 3. 3. Anket Yapılan Tesisin Kalite Güvence Belgesine Sahip olma Durumlarına Göre Dağılımı

Kalite Güvence Belgesi	Sayısı (n)	Oranı (%)
Evet	47	78,3
Hayır	13	21,7
Toplam	60	100

Araştırmaya katılan tesislerin % 78'inde kalite güvence belgesi bulunmaktadır. Kalite güvence belgesi olmayan tesislerin oranı ise %21,7'dir.

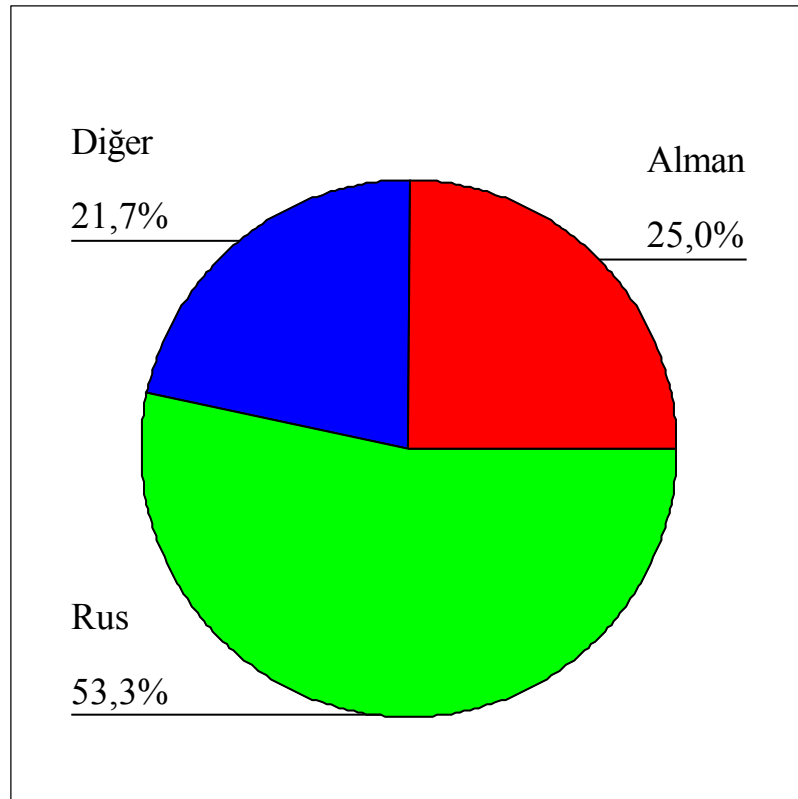

Şekil 3.1. Anket Yapılan Tesisin Kalite Güvence Belgesine Sahip olma Durumlarına Göre Oransal Dağılımı

Tablo 3. 4. Anket Yapılan Tesisin Ağırlıklı Misafir Dağılımına Göre Dağılımı

Müşteri Dağılımı	Sayısı (n)	Oranı (%)
Alman	15	25,0
Rus	32	53,3
Diğer	13	21,7
Toplam	60	100

Araştırmaya katılan tesisteki rekreatif aktivite yöneticisine ağırlıklı olarak hangi millet misafir geldiği sorulduğunda 32 tesise ağırlıklı olarak Rus, 15 tesise Alman ve 13 tesise de diğer milletlerden misafir geldiği belirlenmiştir.

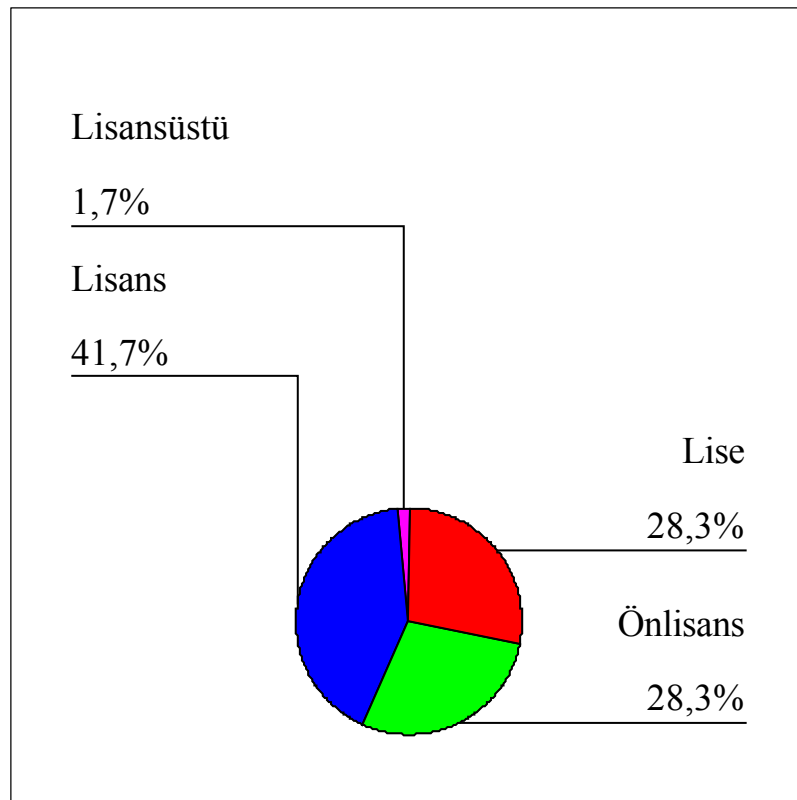

Şekil 3.2. Anket Yapılan Tesisin Ağırlıklı Misafir Dağılımına Göre Oransal Dağılımı

Tablo 3. 5. Anket Yapılan Tesisteki Rekreatif Aktivite Yöneticilerinin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Eğitim Durumu	Sayısı (n)	Oranı (%)
Lise	17	28,3
Önlisans	17	28,3
Lisans	25	41,7
Lisansüstü	1	1,7
Toplam	60	100

Tablo 3.5. de görüldüğü gibi araştırmaya katılan tesisteki rekreatif aktivite yöneticileri ağırlıklı olarak lisans mezunudur (% 41.7) . Rekreatif aktivite yöneticilerden lise ve önlisans mezunu olanları sayısı birbirine eşittir. Lisansüstü eğitim yapan aktivite yöneticisi de bir kişidir

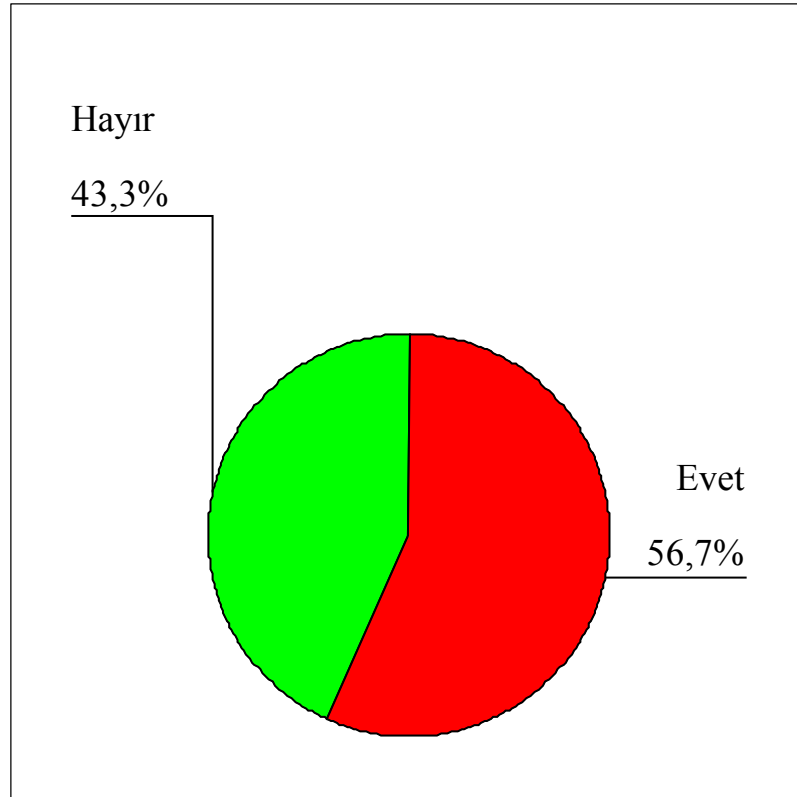

Şekil 3.3. Anket Yapılan Tesisteki Rekreatif Aktivite Yöneticilerinin Eğitim Durumuna Göre Oransal Dağılımı

Tablo 3. 6. Anket Yapılan Tesisteki Rekreatif Aktivite Yöneticisinin Rekreasyon Eğitimi Alma Duruma Göre Dağılımı

Rekreasyon Eğitimi	Sayısı (n)	Oranı (%)
Evet	34	56,7
Hayır	26	43,3
Toplam	60	100

Rekreasyon alanında çalışan yöneticilerin bu alanda eğitim almaları oldukça önemlidir. Araştırmaya katılan rekreasyonel aktivite yöneticilerinin % 56,7 ' si rekreasyon konusunda eğitim aldıklarını belirtmişlerdir. Rekreasyon eğitimi almayan yöneticilerin oranı ise % 43,3' tür.

Şekil 3.4. Anket Yapılan Tesisteki Rekreatif Aktivite Yöneticisinin Rekreasyon Eğitimi Alma Duruma Göre Oransal Dağılımı

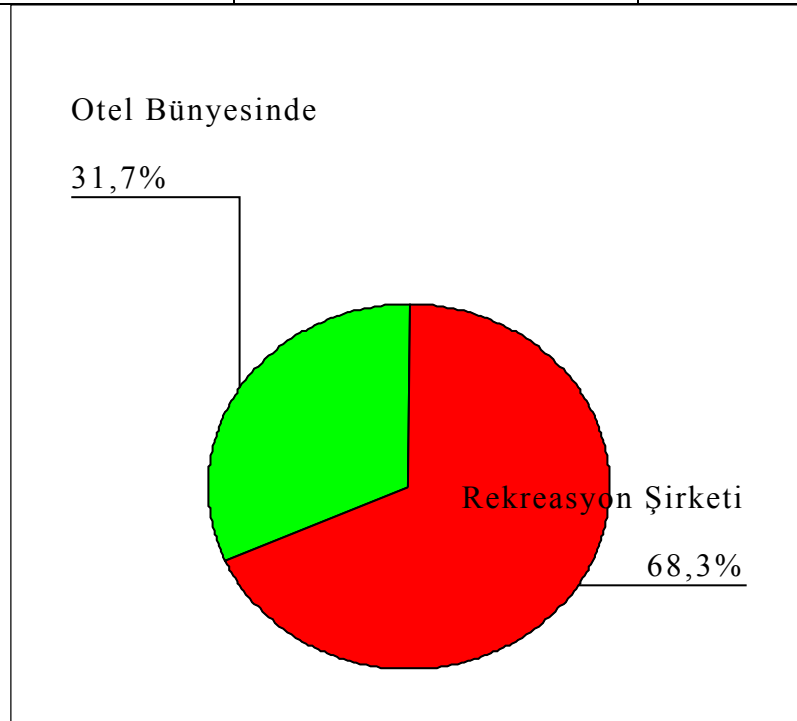
Tablo 3. 7. Anket Yapılan Tesisteki Rekreatif Aktivite Yöneticisinin Bu Alanda Çalışma Yılına Göre Dağılımı

Çalışma Yılı	Sayısı (n)	Oranı (%)
5 ve altı	5	8,3
6-8	33	55
9-11	7	11,7
11 ve üstü	15	25
Toplam	60	100

Araştırmaya katılan tesisteki rekreatif aktivite yöneticilerine bu alandaki çalışma süreleri sorulduğunda çoğunlukla 6 ile 8 yıl arası iş deneyimlerinin olduğunu belirtmişleridir. 11 yıl ve daha fazla iş deneyimi olan rekreatif aktivite yöneticilerinin oranı ise % 25'dir.

Tablo 3. 8. Anket Yapılan Tesisteki Rekreasyon Aktivitelerinin Yürütülme Şekline Göre Dağılımı

Aktivitelerin Yürütülme Şekli	Sayısı (n)	Oranı (%)
Rekreasyon Şirketi Bünyesinde	41	68,3
Otel Bünyesinde	19	31,7
Toplam	60	100

Şekil 3.5. Anket Yapılan Tesisteki Rekreasyon Aktivitelerinin Yürütülme Şekline Göre Oransal Dağılımı

Son yıllarda otellerde rekreasyon (Animasyon) faaliyetlerinin işletmesi profesyonel şirketlere verilmektedir. Araştırmaya katılan tesislerde rekreasyon faaliyetlerinin % 68,3'ü rekreasyon şirketi bünyesinde yürütülmektedir. Rekreasyon faaliyetlerini kendi bünyesinde yürüten tesislerin oranı ise % 31,7'dir.

Tablo 3. 9. Anket Yapılan Tesisteki Sportif Rekreasyon Tesislerine Göre Dağılımı

Sportif Rekreasyon Tesisleri	Evet Var		Hayır Yok	
	Sayısı (n)	Oranı %	Sayısı (n)	Oranı %
Yüzme Havuzu	60	100	-	-
Fitness Merkezi	60	100	-	-
Tenis Kortu	59	98,3	1	1,7
Squash Kortu	29	48,3	31	51,7
Basketbol Sahası	56	93,3	4	6,7
Voleybol Sahası	29	48,3	31	51,7
Mini Futbol	47	78,3	13	21,7
Mini Golf	30	50,0	30	50,0
Plaj Voleybolu	41	68,3	19	31,7

Araştırmaya katılan tesislerdeki sportif rekreasyon tesislerine bakıldığında tamamında yüzme havuzu ve fitness merkezi bulunduğunu görmekteyiz. Tesislerin % 51,7'sinde Squash kortu ve voleybol sahası bulunmamaktadır. Bu alanların azlığı rekreasyonel aktivitenin verimliliği ve çeşitliliği açısından olumsuz bir durumdur.

Tablo 3. 10. Anket Yapılan Tesisteki Sunulan Su Sporları Aktivitelerine Göre Dağılımı

Su Sporları Aktiviteleri	Evet Var		Hayır Yok	
	Sayısı (n)	Oranı %	Sayısı (n)	Oranı %
Yüzme	60	100	-	-
Sörf	34	56,7	26	43,3
Su kayağı	33	55,0	27	45,0
Rafting	18	30,0	42	70,0
Jet-ski	58	96,7	2	3,3
Sürat botu	40	66,7	20	33,3
Banana	48	80,0	12	20,0
Kano	48	80,0	12	20,0
Deniz bisikleti	40	66,7	20	33,3
Dalma	35	58,3	25	41,7
Katamaran	31	51,7	29	48,3
Yat turları	20	33,3	40	66,7
Rüzgar Sörfü	30	50,0	30	50,0
Yelken	44	73,3	16	26,7
Deniz paraşütü	44	73,3	16	26,7
Havuz oyunları	60	100	-	-

Özellikle deniz kenarında bulunan işletmelerde mevsime yönelik sportif faaliyetler daha yoğundur. Çünkü denizden yararlanılarak yapılan su sporları animasyon faaliyetlerinde geniş yer kaplamaktadır. Sörf, yelkenli, su kayağı, deniz bisikleti, sualtı dalgıçlığı...vb. Bu tip faaliyetlerin iyi organize edilmesi gerekir. Çeşitli aktivite programları çıkartılarak bunların müşteriye sunulması gerekir

Tablo 3. 10. de görüldüğü gibi araştırmaya katılan tesislerdeki su sporları aktivitelerine bakıldığında tamamında yüzme ve havuz oyunlarının olduğunu görmekteyiz. Tesislerin çoğunda bulunan su sporları aktiviteleri ise sırası ile Jet-ski, kano, banana, yelken ve deniz paraşütüdür. Rafting aktivitesi en az yapılan su sporları aktivitesidir (%30).

Tablo 3. 11. Anket Yapılan Tesisteki Sunulan Kara Sporları Aktivitelerine Göre Dağılımı

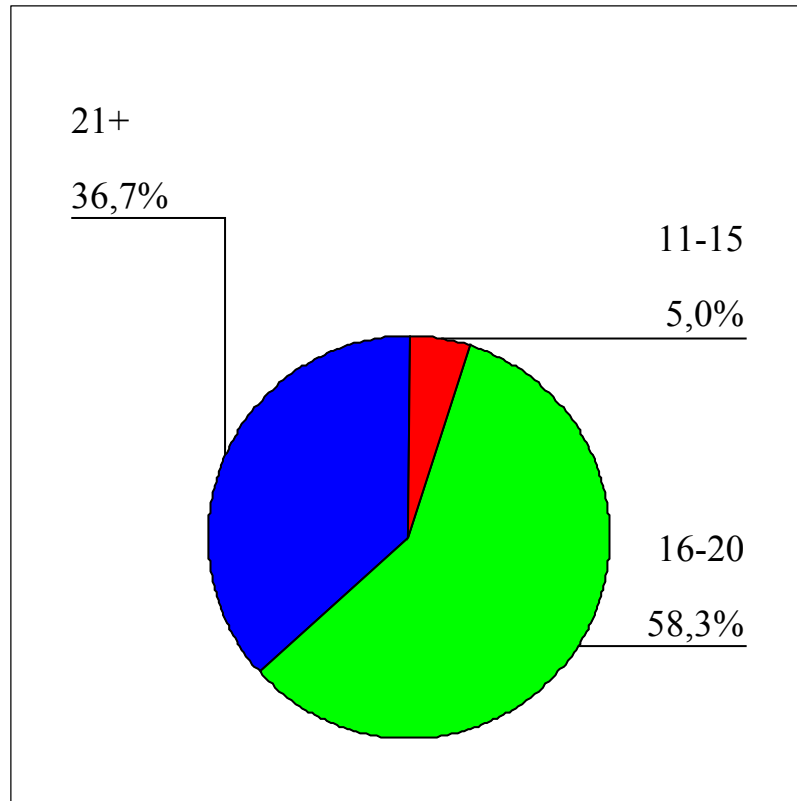
Kara Sporları Aktiviteleri	Evet Var		Hayır Yok	
	Sayısı (n)	Oranı %	Sayısı (n)	Oranı %
Jogging	12	20,0	48	80,0
Fitness	58	96,7	2	3,3
Aerobik-Step	59	98,3	1	1,7
Trekking	5	8,3	55	91,7
Safari	21	35,0	39	65,0
Dağ bisikleti	3	5,0	57	95,0
Tırmanma	25	41,7	35	58,3
Ata binme	5	8,3	55	91,7
Yamaç paraşütü	5	8,3	55	91,7
Okçuluk	27	45,0	33	55,0
Plaj futbolu	39	65,0	21	35,0
Mini futbol	36	60,0	24	40,0
Plaj voleybolu	38	63,3	22	36,7
Voleybol	44	73,3	16	26,7
Basketbol	29	48,3	31	51,7
Mini golf	26	43,3	34	56,7
Tenis	43	71,7	17	28,3
Squash	36	60,0	24	40,0
Masa tenisi	48	80,0	12	20,0
Bilardo	52	86,7	8	13,3
Dart	48	80,0	12	20,0
Boccia	44	73,3	16	26,7

Otel işletmelerinde rekreasyonel aktivite olarak en yaygın aktivitelerden birisi de kara sporları aktiviteleridir. Araştırmaya katılan tesislerde yapılan kara spor aktivitelerinde en yaygın fitness ve step-aerobik aktiviteleridir. Otel işletmelerinde en az uygulanan kara aktiviteleri ise sırası ile dağ bisikleti, trekking, ata binme, yamaç paraşütüdür. Bu aktivitelerin çoğunun işletmelerin bünyesinde bulunmadığı ve otel dışında başka işletmeler tarafından yürütüldüğü göz önüne alınırsa çıkan sonuç normaldir.

Tablo 3. 12. Anket Yapılan Tesiste Çalışan Rekresyonel Aktivite Ekibinin Sayısına Göre Dağılımı

Rekreasyonel Aktivite Ekibi	Sayısı (n)	Oranı (%)
6-10	-	-
11-15	3	5,0
16-20	35	58,3
21+	22	36,7
Toplam	60	100

Araştırmaya katılan tesislerdeki rekreasyonel aktivite ekibinin sayılarına bakıldığında 16-20 personel çalıştıran işletmelerin çoğunlukta olduğu belirlenmiştir (%58,3). 11 kişiden daha az personel çalıştıran otel bulunmamaktadır.

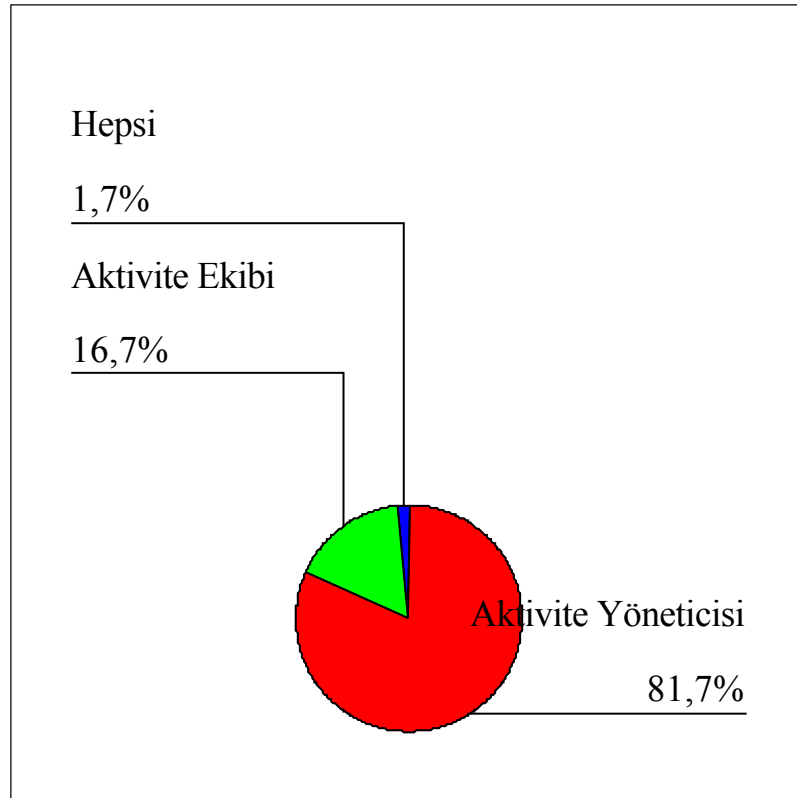

Şekil 3.6. Anket Yapılan Tesiste Çalışan Rekresyonel Aktivite Ekibinin Sayısına Göre Oransal Dağılımı

Tablo 3. 13. Anket Yapılan Tesiste Rekreatyonel Aktivitelerin Nasıl Belirlendiğine Göre Dağılımı

Rekreatyonel Aktiviteleri Kimler Belirler	Sayısı (n)	Oranı (%)
Tesis Yönetimi	-	-
Rekreatyon Aktivite Yöneticisi	49	81,7
Rekreatyon Aktivite Ekibi	10	16,7
Hepsi	1	1,7
Toplam	60	100

Araştırmaya katılan tesislerde rekreatyonel aktiviteleri belirlenmesini en çok rekreatyonel aktivite yönetimi yapmaktadır (81,7). Rekreatyonel aktiviteleri, rekreatyon aktivite ekibi tarafından belirleyen tesisin oranı ise % 16,7 dir. Araştırmaya katılan tesislerin hiçbirinde rekreatyonel aktivitelerin belirlenmesinde tesis yönetimi karışmamaktadır.

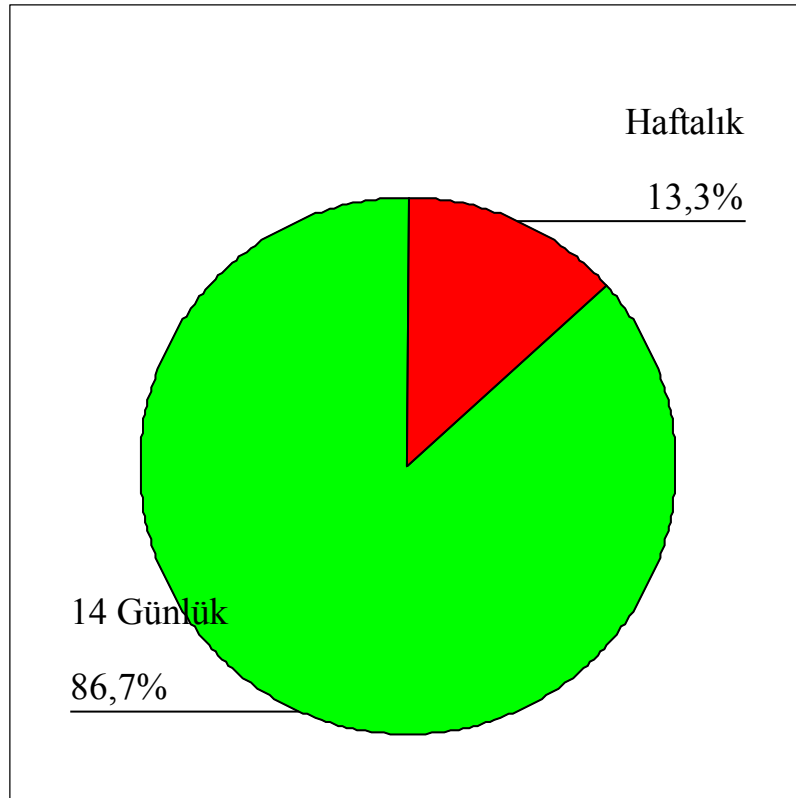

Şekil 3.7. Anket Yapılan Tesiste Rekreatyonel Aktivitelerin Nasıl Belirlendiğine Göre Oransal Dağılımı

Tablo 3. 14. Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivite Planlarının Sürelerine Göre Dağılımı

Rekresyonel Aktivite Planları	Sayısı (n)	Oranı (%)
Günlük	-	-
Haftalık	8	13,3
14 günlük	52	86,7
Aylık	-	-
Sezonluk	-	-
Toplam	60	100

Beş yıldızlı otellerde rekreatif aktiviteler genel turist gruplarının konaklama süresine göre planlanmaktadır. Araştırmaya katılan işletmelerde rekresyonel aktivitelerin planlaması çoğunlukla 14 günlük yapılmaktadır (% 86,7). Rekresyonel aktivitelerini haftalık olarak planlayan işletmelerin oranı ise %13,3 tür. Buradan işletmelerin çoğuna gelen turist gruplarının konaklama sürelerinin 14 günlük olduğu anlaşılmaktadır.

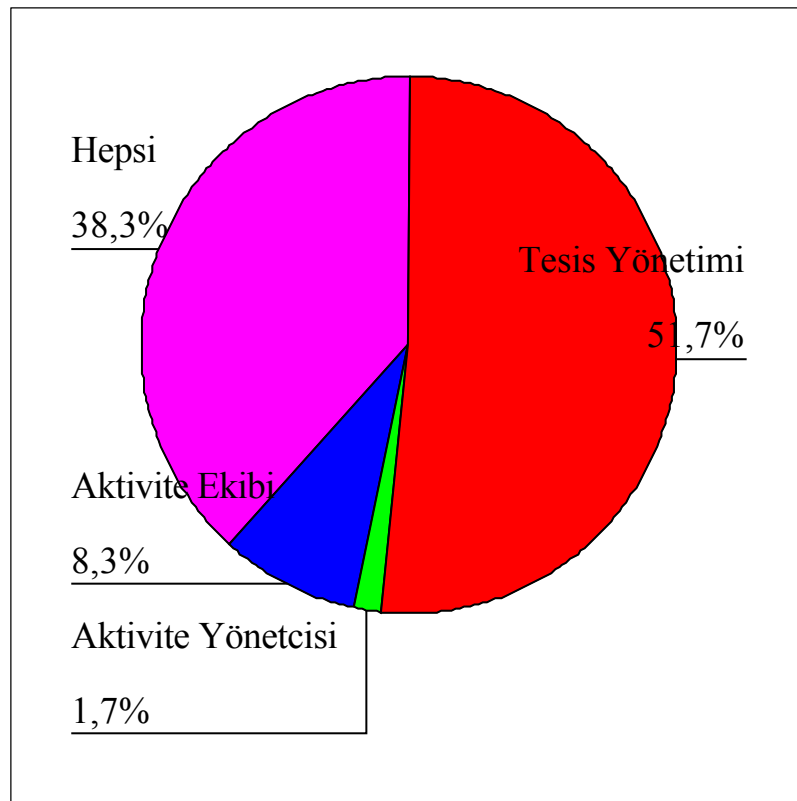

Şekil 3.8. Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivite Planlarının Sürelerine Göre Oransal Dağılımı

Tablo 3. 15. Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivitelerin Bütçelerinin Nasıl Belirlendiğine Göre Dağılımı

Rekresyonel Aktivitelerin Bütçeleri Nasıl Belirlenir?	Sayısı (n)	Oranı (%)
Tesis Yönetimi	31	51,7
Rekresyon Aktivite Yöneticisi	1	1,7
Rekresyon Aktivite Ekibi	5	8,3
Hepsi	23	38,3
Toplam	60	100

Rekresyonel aktiviteler profesyonel anlamda düşünüldüğünde başarı için en önemli etkenlerden birisi de bütçedir. Araştırmaya katılan tesislerin % 51,7'sinde rekresyonel aktivitelerin bütçesini tesis yönetimi belirlemektedir. Rekresyonel aktivitelerin bütçesini belirlemede tesis yönetimi, rekresyonel aktivite yönetimi, rekresyonel aktivite ekibi olarak ortak belirleyen tesis oranı ise % 38,3'tür.

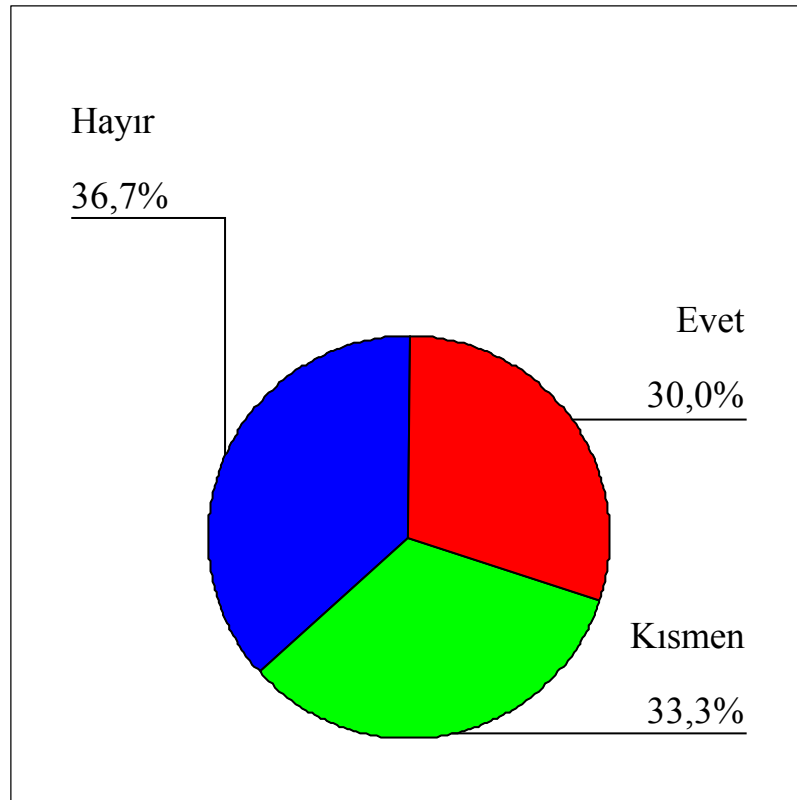

Şekil 3.9. Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivitelerin Bütçelerinin Nasıl Belirlendiğine Göre Oransal Dağılımı

Tablo 3. 16. Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivitelerin Bütçelerinin Yeterliliğine Göre Dağılımı

Aktivite Bütçeniz Yeterli mi?	Sayısı (n)	Oranı (%)
Evet	18	30,0
Kısmen	20	33,3
Hayır	22	36,7
Toplam	60	100

Araştırmaya katılan tesislerde rekreasyonel aktivitelerin bütçesinin yeterliliğine bakıldığında, rekreasyonel aktivite yöneticisi tarafından bütçelerinin yeterli olmadığını belirleyen işletme sayısı 22'dir (% 36.7). Rekreasyonel aktivitelerinin bütçesini kısmen yeterli olan işletme % 33,3, yeterlidir diyenlerin oranı ise % 30 olarak belirlenmiştir.

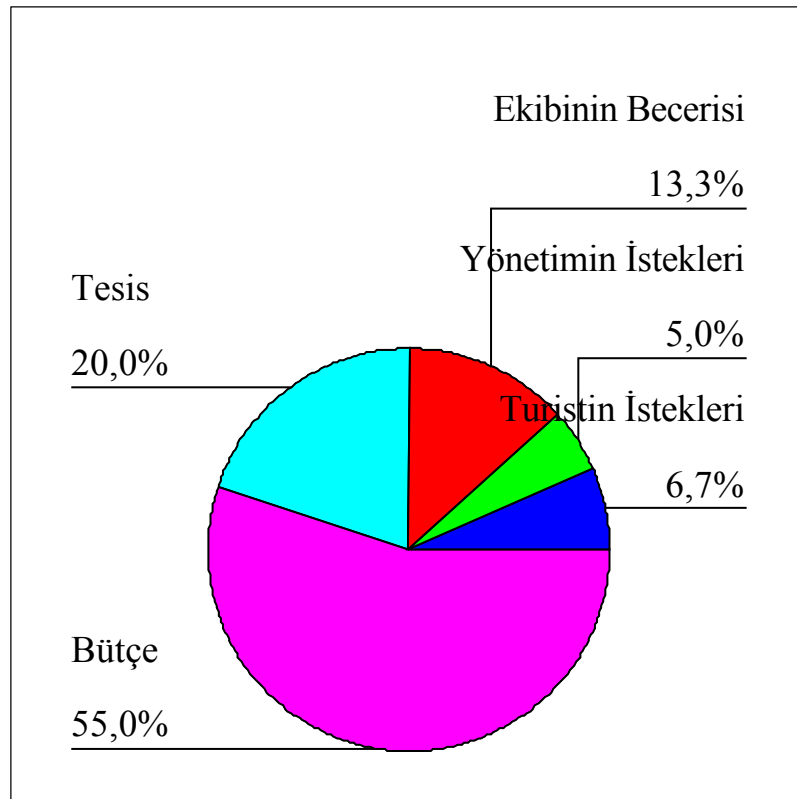

Şekil 3.10. Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivitelerin Bütçelerinin Yeterliliğine Göre Oransal Dağılımı

Tablo 3. 17. Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktiviteleri Belirlemede Etkili Olan Faktörlere Göre Dağılımı

Rekresyonel Aktiviteleri Belirlemede Etkili Olan Faktörlere	Sayısı (n)	Oranı (%)
Rekreatif Aktivite Ekibinin Becerisi	8	13,3
Tesis Sahibinin İstekleri	3	5,0
Turistlerin İstekleri	4	6,7
Bütçe	33	55,0
Tesis	12	20,0
Toplam	60	100

Araştırmaya katılan işletmelerde rekreasyonel aktiviteleri belirlemede etkili olan faktörlere bakıldığında çoğunun bütçe olduğu belirlenmiştir (% 55). Rekreasyonel aktiviteleri belirlemede etkili olan diğer faktörler sırası ile tesis % 20, rekreatif aktivite ekibinin becerisi % 13,3, turistlerin istekleri % 6,7, tesis sahibinin istekleri % 5'tir. İşletmelerde rekreasyonel aktivitelerin başarısını sağlamak için özellikle bütçenin genişletilmesi ve tesislerin çeşitlendirilmesi gerekir.

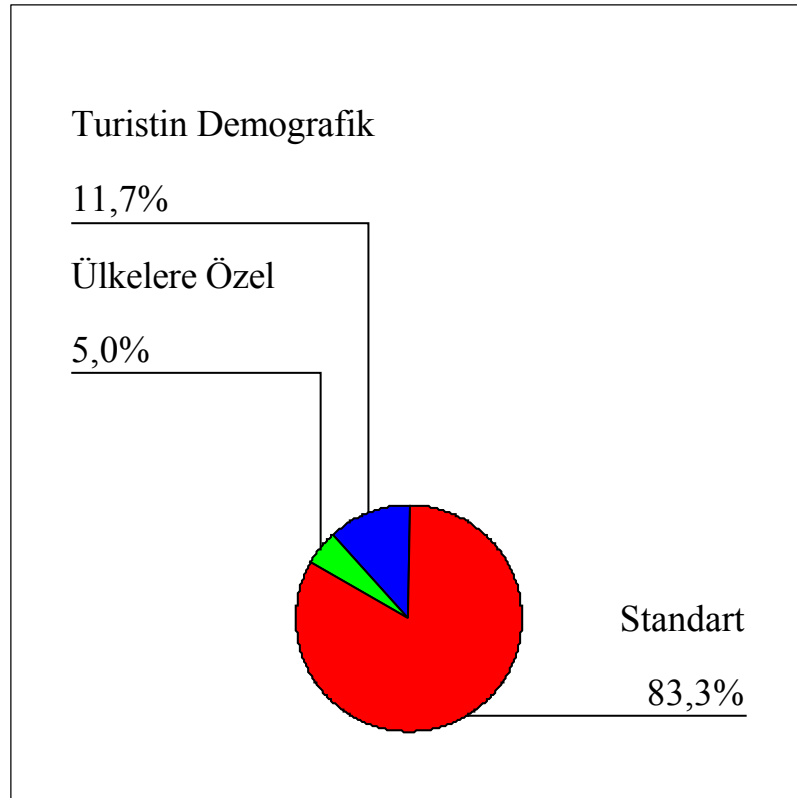

Şekil 3.11. Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktiviteleri Belirlemede Etkili Olan Faktörlere Göre Oransal Dağılımı

Tablo 3. 18. Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivitelerin Niteliklerine Göre Dağılımı

Aktivitelerin Nitelikleri Nasıldır ?	Sayısı (n)	Oranı (%)
Standart	50	83,3
Ülkelere Özel	3	5,0
Turistin Demografik Yapısına Göre	7	11,7
Toplam	60	100

Araştırmaya katılan işletmelerin rekresyonel aktivite programlarının niteliği çoğunlukla standarttır (% 83,3). İşletmeler çoğunlukla sabit bir program hazırlayıp o programı tüm sezon boyunca uygulamaktadır. Ülkelere özel rekreasyon programı hazırlayan tesislerin oranı ise % 5' tir. Turistin yaşına, cinsiyetine, sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik durumuna göre program hazırlayan işletmelerin oranı ise % 11,7'dir.

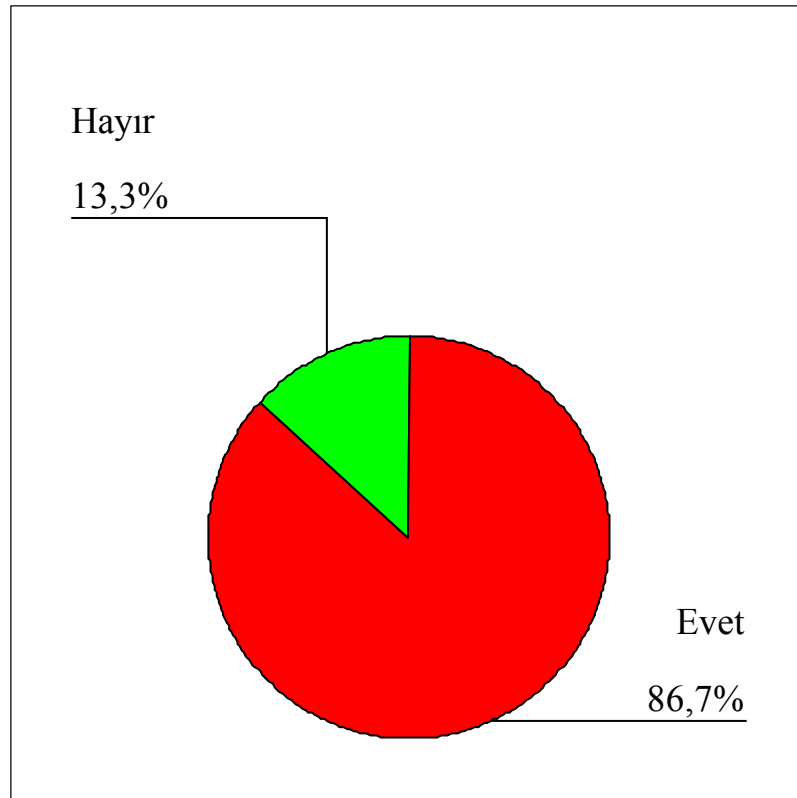

Şekil 3.12. Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivitelerin Niteliklerine Göre Oransal Dağılımı

Tablo 3. 19. Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivite Ekibine Hizmet İçi Eğitim Verilmesine Göre Dağılımı

Aktivite Ekibine Hizmet İçi Eğitim Veriyor musunuz ?	Sayısı (n)	Oranı (%)
Evet	52	86,7
Hayır	8	13,3
Toplam	60	100

Otel işletmelerinde rekreasyonel aktivitelerdeki en önemli amaçlardan biri de müşteri memnuniyetidir. Müşteri memnuniyetini sağlayacak olan program ve o programı uygulayacak olan personeldir. Rekreasyonel aktivite personelinin sürekli yenilikleri takip etmesi ve kendini geliştirmesi gerekmektedir. Araştırmaya katılan işletmelerin % 86,7' sinde rekreasyonel aktivite ekibine hizmet içi eğitim verilmektedir. Personeline alanı ile ilgili hizmet içi eğitim vermeyen işletmelerin oranı ise % 13,3'tür.

Şekil 3.13. Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivite Ekibine Hizmet İçi Eğitim Verilmesine Göre Oransal Dağılımı

Tablo 3. 20. Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivite Ekibinin Görev Bölümü ve İş Tanımının Olmasına Göre Dağılımı

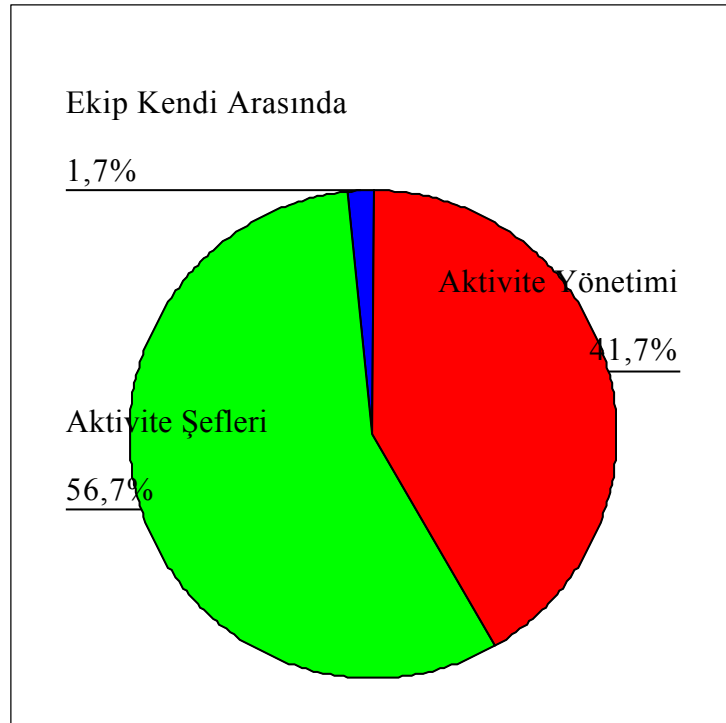
İş Tanımı ve Görev Bölümü Var mı?	Sayısı (n)	Oranı (%)
Evet	60	100
Hayır	-	-
Toplam	60	100

Araştırmaya katılan işletmelerin tamamında rekresyonel aktivite ekibinin iş bölümü ve görev tanımı olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3. 21. Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivite Ekibinin Görev Paylaşımının Nasıl Yapıldığına Göre Dağılımı

Görev Paylaşımı Nasıl Yapılır?	Sayısı (n)	Oranı (%)
Rekresyonel Aktivite Yöneticisi	25	41,7
Aktivite Birim Şefleri	34	56,7
Aktivite Ekibi Kendi Arasında	1	1,7
Toplam	60	100

Araştırmaya katılan işletmelerde rekresyonel aktivite ekibinin görev paylaşımı çoğunlukla aktivite birim şefleri tarafından yapılmaktadır (% 56,7). Rekresyonel aktivite yönetici tarafından görev paylaşımı yapılan işletmelerin oranı ise % 41,7' dir.

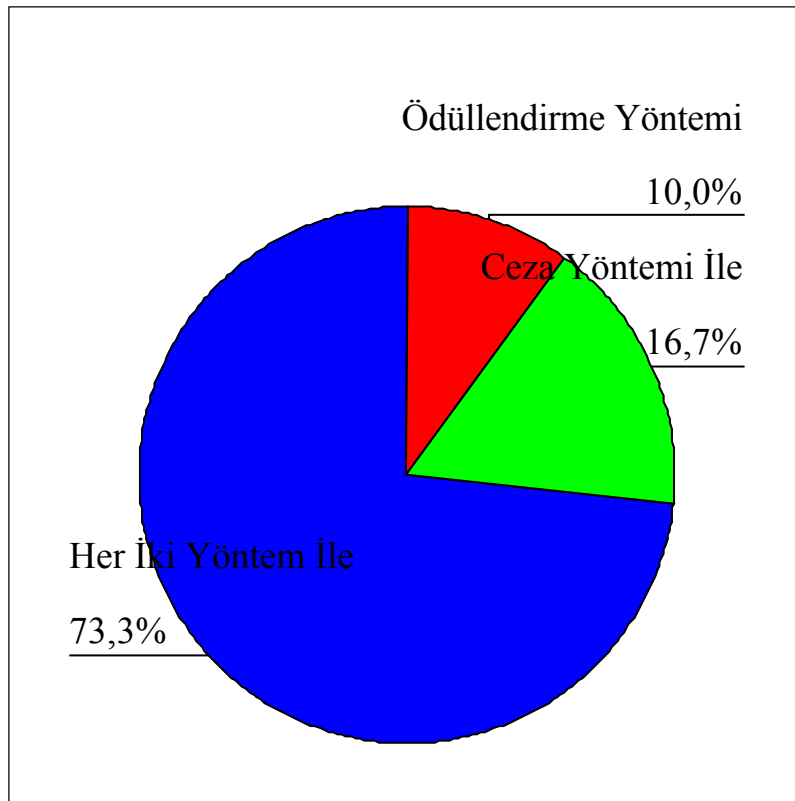

Şekil 3.14. Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivite Ekibinin Görev Paylaşımının Nasıl Yapıldığına Göre Oransal Dağılımı

Tablo 3. 22. Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivite Ekibinin İş Verimliliği Nasıl Sağlandığına Göre Dağılımı

Aktivite Ekibinde İş Verimliliği Nasıl Sağlanır?	Sayısı (n)	Oranı (%)
Ödüllendirme Yöntemi İle	6	10
Ceza Yöntemi İle	10	16,7
Her İki Yöntem İle	44	73,3
Toplam	60	100

Örgütlerde çalışan personelin iş verimini artırmak ve bunun devamını sağlamak için mutlaka özendiriciler ve caydırıcılar olmak zorundadır. Araştırmaya katılan işletmelerin rekresyonel aktivite personelinin iş verimliliği çoğunlukla hem ödüllendirme hem de cezalandırma yöntemini kullanmaktadır (% 73,3). Sadece ceza yöntemini kullanan işletmelerin oranı % 16,7'dir. Rekresyonel aktivite ekibinin motivasyonunda ödüllendirme yöntemini kullanan işletme sayısı sadece 6' dır.

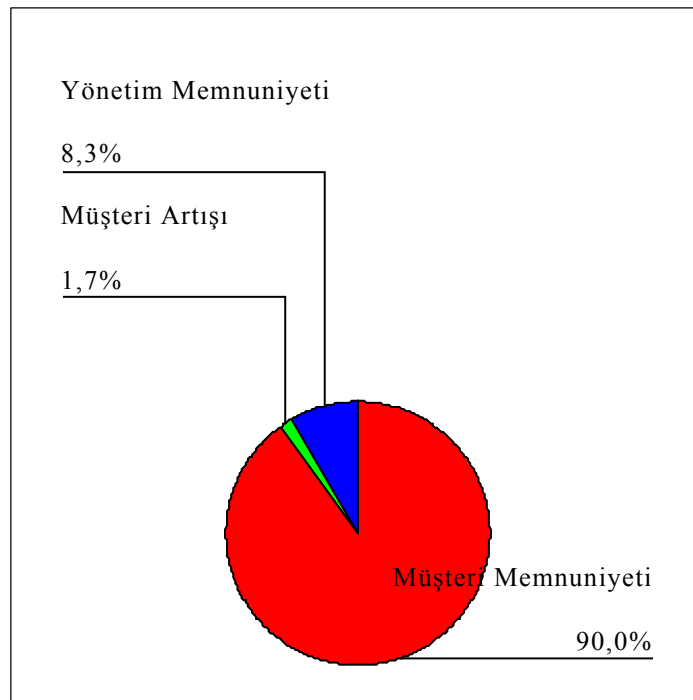

Şekil 3.15. Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivite Ekibinin İş Verimliliği Nasıl Sağlandığına Göre Oransal Dağılımı

Tablo 3. 23. Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivitelerinin Başarı Ölçütüne Göre Dağılımı

Aktivitelerin Başarı Ölçütü Nedir?	Sayısı (n)	Oranı (%)
Müşteri Memnuniyeti	54	90,0
Müşteri Sayısındaki Artış	1	1,7
Tesis Yönetiminin Memnuniyeti	5	8,3
Toplam	60	100

Otel işletmelerindeki rekreasyonel aktivite ekibinin başarı ölçütleri değişkenlikler göstermektedir. Araştırmanın sonuçlarına göre başarı ölçütü müşteri memnuniyeti olarak kabul eden işletmelerin oranı % 90'dır. Tesis yönetiminin memnuniyetini başarı olarak kabul eden işletmelerin oranı ise % 8,3'tür. Sadece bir işletmede müşteri sayısındaki artış başarı olarak kabul etmektedir.

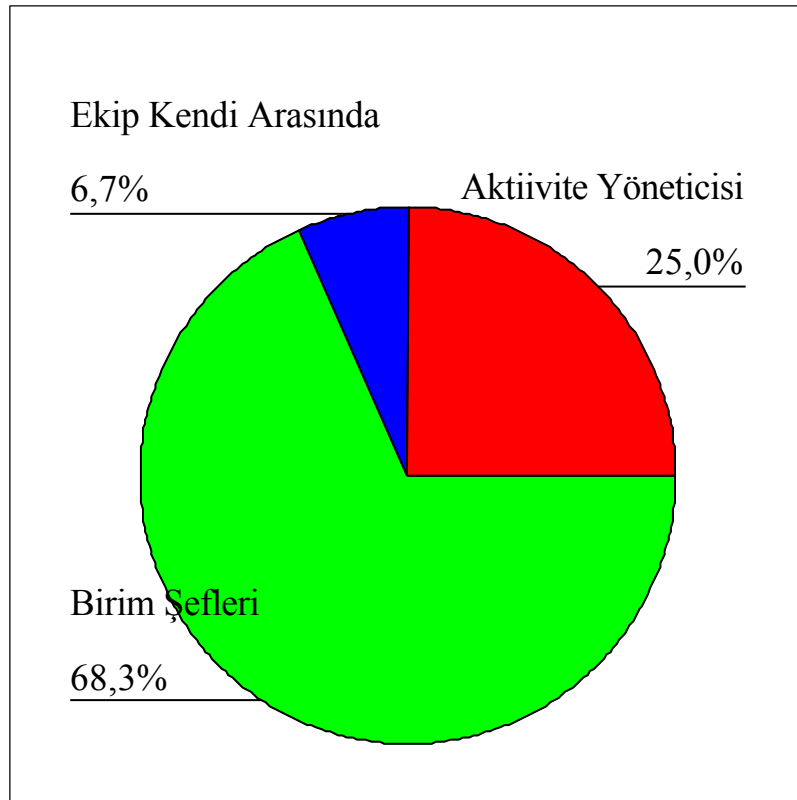

Şekil 3.16. Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivitelerinin Başarı Ölçütüne Göre Oransal Dağılımı

Tablo 3. 24. Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivite Ekibinin Koordinasyonunun Nasıl Sağlandığına Göre Dağılımı

Aktivite Ekibinde Koordinasyon Nasıl Sağlanır?	Sayısı (n)	Oranı (%)
Rekreasyonel Aktivite Yöneticisi	15	25,0
Aktivitelerin Birim Şefleri	41	68,3
Aktivite Ekibi Kendi Arasında	4	6,7
Toplam	60	100

Araştırmaya katılan işletmelerde rekreasyonel aktivite ekibinin koordinasyonunun nasıl sağlandığına bakıldığında en çok aktivite birim şefleri tarafından yapıldığını görmekteyiz (% 68,3). İşletmelerde koordinasyonu rekreasyonel aktivite yöneticisi tarafından yapılan tesis sayısı 15 olarak belirlenmiştir. Dört işletmede rekreasyonel aktivite ekibinin koordinasyonu aktivite ekibinin kendi arasında yapılmaktadır.

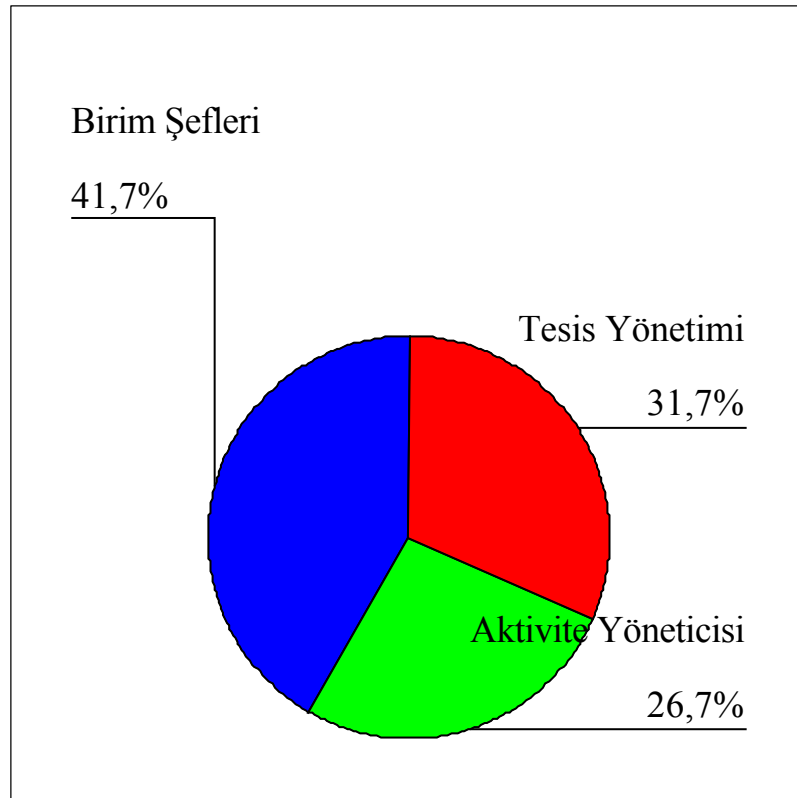

Şekil 3.17. Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivite Ekibinin Koordinasyonunun Nasıl Sağlandığına Göre Oransal Dağılımı

Tablo 3. 25. Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivite Ekibinin Denetiminin Nasıl Sağlandığına Göre Dağılımı

Aktivite Ekibinde Denetim Nasıl Sağlanır?	Sayısı (n)	Oranı (%)
Tesis Sahibi ve Yönetimi	19	31,7
Rekreasyonel Aktivite Yöneticisi	16	26,7
Aktivite Birim Şefleri	25	41,7
Toplam	60	100

Tablo 3.25 de görüldüğü otel işletmelerinin rekreasyonel aktivite ekibinin denetimi çoğunlukla birim şefleri tarafından yapılmaktadır (41,7). Denetimi tesis sahibi veya yönetimi tarafından yapılan işletme sayısı 19'dur. 16 işletmede denetim rekreasyonel aktivite ekibi tarafından yapıldığı belirlenmiştir.

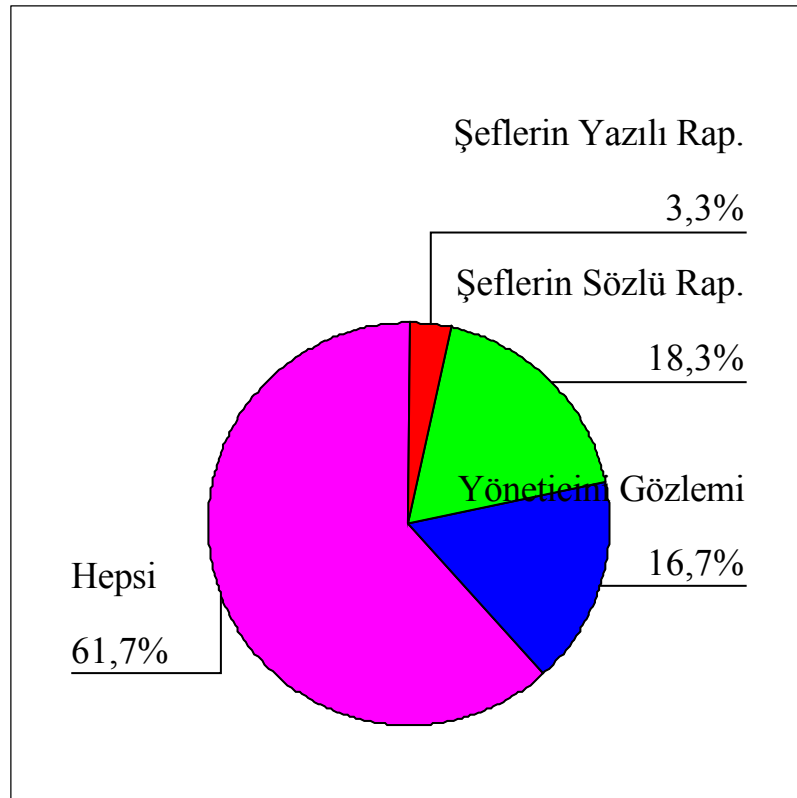

Şekil 3.18. Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivite Ekibinin Denetiminin Nasıl Sağlandığına Göre Oransal Dağılımı

Tablo 3. 26. Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivite Ekibinin Denetim Şekline Göre Dağılımı

Aktivite Ekibinde Denetim Ne Şekilde Yapılır?	Sayısı (n)	Oranı (%)
Aktivite Şeflerinin Yazılı Raporu	2	3,3
Aktivite Şeflerinin Sözlü Raporu	11	18,3
Rekreasyonel Aktivite Yöneticisinin Gözlemi	10	16,7
Hepsi	37	61,7
Toplam	60	100

Araştırmaya katılan işletmelerde rekreasyonel aktivite ekibinin denetim şekline bakıldığında, % 61,7'sinde denetim aktivite birim şeflerinin yazılı, sözlü raporu ve rekreasyonel aktivite yöneticisinin gözlemi ile yapılmaktadır. Rekreasyonel aktivite ekibinin denetimini sırası ile aktivite birim şeflerinin sözlü raporu ile yapan işletmelerin oranı % 18,3, rekreasyonel aktivite yöneticisinin gözlemi ile yapılan tesislerin oranı % 16,7, aktivite birim şeflerinin yazılı raporu ile yapan tesislerin oranı % 3,3 olarak belirlenmiştir.

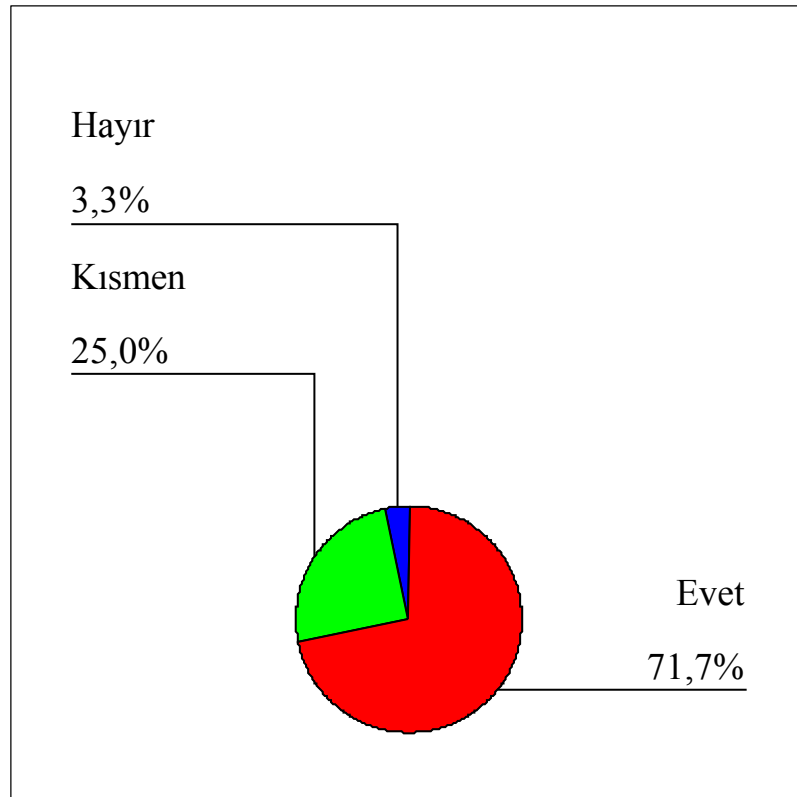

Şekil 3.19. Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivite Ekibinin Denetim Şekline Göre Dağılımı

Tablo 3. 27. Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivitelerden Sonra Turistlerden Geribildirim Alma Durumuna Göre Dağılımı

Misafirlerden Geribildirim Alıyor musunuz?	Sayısı (n)	Oranı (%)
Evet	43	71,7
Kısmen	15	25,0
Hayır	2	3,3
Toplam	60	100,0

Otel işletmelerinin % 71,7'sinde tesiste konaklayan turistlerden geribildirim alınmaktadır. Kısmen geribildirim alan işletmelerin oranı % 25 'tir. Tesiste konaklayan turistlerden geribildirim almayan işletme sayısı da sadece 2 olarak belirlenmiştir.

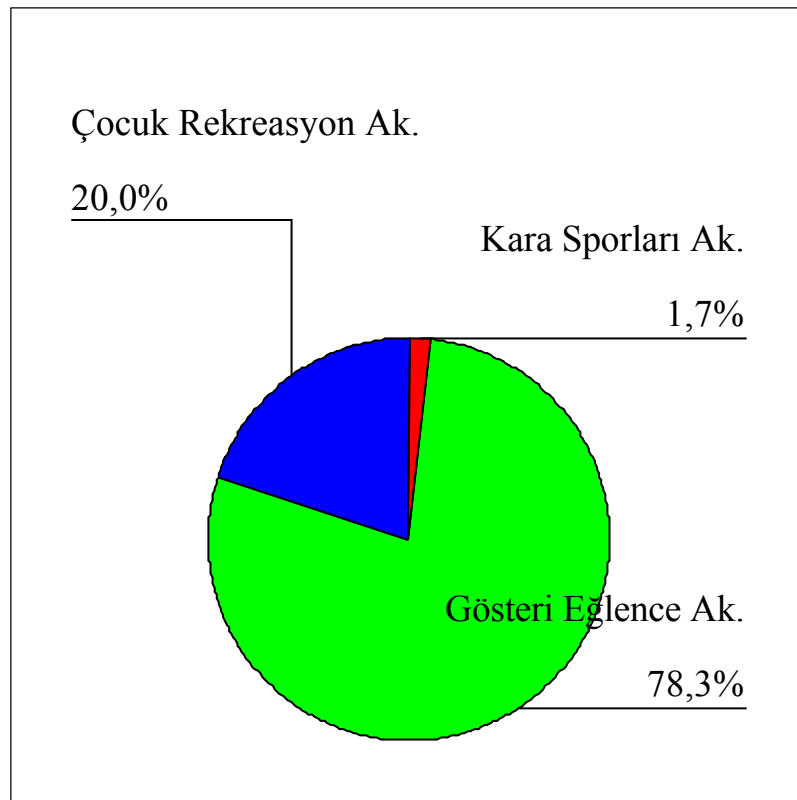

Şekil 3.20. Anket Yapılan Tesiste Rekresyonel Aktivitelerden Sonra Turistlerden Geribildirim Alma Durumuna Göre Oransal Dağılımı

Tablo 3. 28. Anket Yapılan Tesiste En Fazla Katılım Sağlanan Rekresyonel Aktiviteye Göre Dağılımı

En Fazla Katılım Sağlanan Aktivite Nedir?	Sayısı (n)	Oranı (%)
Su Sporları Aktiviteleri	-	-
Kara Sporları Aktivitesi	1	1,7
Gösteri ve Eğlence Aktiviteleri	47	78,3
Kültürel Aktiviteler	-	-
Çocuk Aktiviteleri	12	20,0
Toplam	60	100

Tablo 2.28 de görüldüğü gibi araştırmaya katılan işletmelerde en fazla katılım sağlanan rekreatif aktivitenin çoğunlukla gösteri ve eğlence aktiviteleri olduğu belirlenmiştir (%78,3). En fazla katılım sağlanan aktivitelerin çocuk aktiviteleri olduğunu belirten tesislerin oranı % 20'dir. Sadece bir tesiste kara sporları aktivitesi en fazla katılım sağlanan aktivitedir.

Şekil 3.21. Anket Yapılan Tesiste En Fazla Katılım Sağlanan Rekresyonel Aktiviteye Göre Oransal Dağılımı

3.3. SONUÇ VE ÖNERİLER

Modern kentlerde yaşamını sürdüren çağdaş insanlar için en önemli olgu, onların zorunlu gereksinimlerini karşılamak ve hayatını devam ettirmek için harcadığı iş ve iş dışı zamanlarda neler yaptığından çok boş zamanlarında yaptıklarıdır.

Nüfus artışı, hızlı kentleşme, çalışma saatlerinin azalması, ev ve iş koşullarının elektronikleşmesi, modernleşme ve teknolojik gelişmeler, eğitimin yaygınlaşması, değerlerde görülen değişimler, ekonomik şartlardaki düzelmeler ve sosyalleşen genelde devlet, özelde yerel yönetimlerin artan ilgileri günümüzde boş zamana verilen önemi oldukça artırmıştır. Bu kapsamda bireyler boş zamanlarını değerlendirmek amacı ile birçok yeni aktivitelere, profesyonel üretimlere yönelmişlerdir.

Rekreasyonel faaliyetler bir yandan bireylerde kişilik geliştirme, yaşamın zorluk ve sorunlarından kurtulma, olumlu bir geri bildirim sağlayarak, ruhsal dinginlik sağlarken diğer yandan rekreasyonel faaliyetlere katılan bireylerden oluşan toplumlardaki sosyalleşmeyi kolaylaştıran, suç oranını azaltıcı ve güçlü iletişim konuları oluşturma gibi olumlu etkileri yer almaktadır.

Rekreasyon faaliyetleri ile turizm faaliyetleri arasında çok yönlü ilişkiler kurulmakla birlikte bu tez çalışmasında özellikle ticarileşen rekreasyonel faaliyetlerin yönetim ve organizasyonu açısından bir değerlendirmesi yapılmak istenmiştir. Bu amaçla teorik saptamalar sonrasında turizm faaliyetlerinin en önemli unsuru olan turizm işletmelerinde yer alan rekreasyon faaliyetlerine yönelik yönetim ve organizasyon konuları değerlendirilmiştir.

Turizm faaliyeti tek başına rekreasyon faaliyeti olmasına karşın turistik işletmelerde sunulan rekreasyonel faaliyetlerin animasyon kavramı ile ifade edildiği görülmektedir.

Özellikle beş yıldızlı otel işletmelerinde ayrı bir bölüm olarak faaliyet gösteren animasyon bölümünün yönetim ve organizasyon açısından analizi amacıyla yapılan uygulama çalışması sonucunda şu bulgulara erişilmiştir:

? Araştırma kapsamında yer alan işletmelerin tümü beş yıldızlı oteller olmaları nedeniyle ağırlık 250-500 arası personel çalıştıran, 750-1000 yatak kapasitesine sahip, çoğunlukla kalite güvence belgesine sahip oldukları ve Alman-Rus ağırlıklı yabancı müşteri ağırladıkları belirlenmiştir.

? Rekreasyon hizmeti sağlayan bölümlerin otel işletmelerinde genellikle dışarıdan anlaşılan profesyonel bir rekreasyon işletmesi (%68) ile hizmet verdikleri görülmüştür. Bu nedenle rekreasyon bölümlerindeki yöneticilerin ağırlıkla lisans düzeyinde eğitilmiş oldukları (% 41) ve özellikle rekreasyon temelli bir eğitim aldıkları belirlenmiştir (%56,7). Araştırma sonuçlarına göre rekreasyonel aktivite yöneticilerinde lise düzeyinde eğitim alanların da, rekreasyon eğitimi aldıkları belirlenmiştir. Buradan rekreasyonel aktivite yöneticilerinin

alanları ile ilgili eğitim, sertifika programları ve bilimsel gelişmeleri de takip ettikleri ortaya çıkmaktadır. Profesyonel anlamda hizmet veren işletmelerin, profesyonellik gereği olan, alan bilgilerine sahip kişilerle çalışmaları işletme açısından olumlu bir durumdur.

? Otel işletmeleri bünyesinde bulunan rekreasyon hizmetleri Antalya bölgesinin coğrafik yapısı gereği çoğunlukla dış alan rekreasyonel faaliyetlerinin kullanımına yönelik gerçekleştirilmektedir. Tesislerin dış alan faaliyetleri çoğunlukla yüzme havuzu, tenis kortu ve basketbol sahası, mini futbol sahası ve plaj voleybolu olarak sunulmaktadır. Kapalı alan faaliyetlerinde ise tesislerin tamamında fitness merkezi bulunurken, step-aerobik salonları ve squash kortları da tesislerin çoğunda mevcuttur.

? Açık alan rekreasyonel aktiviteleri su sporlarına yönelik ağırlık kazanmaktadır. Birçok işletmede su sporlarına yönelik özel departmanlar olduğu bilinmektedir. Kara sporları aktivitelerinde ise fitness, step-aerobik aktiviteleri göze çarpmaktadır. Yamaç paraşütü, ata binme, doğa yürüyüşü gibi otel dışı alan kullanımına yönelik rekreasyonel aktiviteler fazla yapılmamaktadır. Bunun nedeni ise otel dışı rekreasyonel aktivitelerin dışarıda o alana yönelik rekreasyon işletmelerinin olmasından kaynaklanmaktadır.

? Araştırmaya katılan otel işletmelerinde rekreasyon aktivitelerini sunan personel 16-20 kişiden oluşmaktadır. Rekreasyon aktivitelerinin en az 15 kişilik personelle gerçekleştirildiği görülmektedir.

? Tesislerde uygulanan rekreasyon faaliyetlerinin süre, konu ve çeşit açısından belirlenmesinde otel yönetiminin görüş belirtmediği, rekreasyon aktivite yöneticisi ve rekreasyon aktivite ekibi tarafından kararların alındığı ortaya çıkmaktadır.

? Araştırma sonuçlarına göre rekreasyonel aktivitelerin planlamaları 14 günlük olarak yapılmaktadır. Bunun nedeni ise turistlerin 14 günlük paket turlar halinde tatile gelmelerinden kaynaklanmaktadır. Rekreasyon aktivite planlarının hayata geçirilmesindeki en önemli faktör aktivitelerin bütçesidir. Aktivite bütçelerini çoğunlukla tesis yöneticileri belirlemektedir. Birçok işletmede dışarıdan rekreasyon faaliyetlerine yönelik hizmet alındığı için bütçe çalışmaları ortaklaşa belirlenmektedir. Bu bütçenin yeterliliği tartışmalı bir konu olarak görülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre rekreasyonel aktivitelerin bütçesine yeterli diyenler ile yetersiz ve kısmen yeterli diyenlerin oranları eşite yakındır.

? Rekreasyon faaliyetlerinin içeriğini belirlemede en önemli faktör faaliyetlerle ilgili maliyet yani bütçedir. Bundan sonra önem sırasına göre tesisin fiziksel yeterliliği ve rekreasyon aktivite ekibinin becerisi gelmektedir. Yapılan aktivite programları ağırlıklı olarak standart içeriklere sahip olup, tesise konaklayan turistlerin sosyo-demografik yapısı bunu çok az etkilemektedir. Gelen turistlerin yoğunluğuna göre ülkelere özel program yapan tesis ise çok azdır.

? Rekreasyon aktivitelerini uygulayan personelin özellikle turistik davranışlar ve tüketicinin özelliklerinin yer aldığı bir hizmet içi eğitimden geçirilmektedir. Genel anlamda örgütlerde yönetim ve organizasyon açısından yapılan faaliyetin başarısı için personelin eğitimi çok önemlidir. Araştırma yapılan tesislerde bu tip eğitimlerin verilmesi olumlu bir durumdur. Ayrıca rekreasyonel aktivite ekibinde yapılan işlere ilişkin personelin iş tanımı ve görev bölümlendirmesi araştırma yapılan bütün otel işletmelerinde bulunmaktadır.

? Rekreasyon aktivitelerinin gerçekleşmesinde yönetim açısından aktivite ekibinin başarısı için personelin seçimi ve personeller arasında yetki ve sorumluluk ilişkilerinin düzenlenmesi çok önemlidir. Araştırmaya katılan rekreasyonel aktivite ekiplerinde rekreasyonel aktivite birim şefleri, aktivite yöneticileri ile birlikte karar vermektedir.

? Araştırmaya katılan işletmelerde rekreasyonel aktivitelerin verimliliğini sağlamak amacı ile sadece özendiriciler veya sadece caydırıcılar kullanmak yerine genellikle her iki yöntemin kullanılmasından kaynaklanan bir rekreasyon yönetimi benimsenmektedir (%73,3).

? Sunulan hizmetin temel başarı ölçütü müşteri memnuniyeti olarak görülmektedir (%90). Rekreasyon aktivitelerinin uygulamalarındaki otellerin sadece % 10'unda tesis yönetiminin memnuniyeti başarı ölçütü olarak kabul edilmektedir. Hizmet işletmelerinde öncelikli amaç, hedef kitlenin alınan hizmetten memnuniyetidir. Araştırmaya katılan işletmelerde azda olsa başarı ölçütünün tesis yönetiminin memnuniyeti olması, bu işletmeler için olumsuz bir durumdur.

? Rekreasyonel aktivite ekibinin koordinasyonunu aktivite birim şefleri tarafından yapıldığını, aktivite yönetiminin de buna destek verdiği gözlemlenmiştir. Tesislerde koordinasyonu aktivite ekibinin kendi arasında sağlayan işletme çok azdır.

? Yönetim fonksiyonlarının en önemlilerinden biriside denetimdir. Uygulanan aktivitelerin en sonunda yapılan denetim bir dahaki yapılacak aktiviteler için büyük önem taşımaktadır. Araştırma yapılan tesislerde denetim ve kontrol fonksiyonları birim şefleri ve rekreasyonel aktivite yöneticileri tarafından yerine getirilirken, otel yöneticilerinin işlerin genel düzeni üzerinde denetimlerini sürdürdükleri görülmektedir. Yapılan denetimler genellikle gözlem, sözlü ve yazılı raporlar şeklinde gerçekleşmektedir.

? Özellikle çoğu işletmelerde müşterilerden alınan geribildirimler ve müşteri memnuniyet anketleri önemli bir kontrol mekanizması olarak göze çarpmaktadır. Bu bildirimlerin sonucunda en fazla katılım sağlanan aktivitelerin gösteri ve eğlence aktiviteleri olduğu ortaya çıkmaktadır.

Elde edilen sonuçlar ışığında önerileri aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

? Araştırmanın sadece 5 yıldızlı işletmeler yerine farklı yapı ve statüde işletmelerde gerçekleştirilmesi önerilebilir.

? İşletme dışında yapılan rekreatif aktivitelerden gelen turistlerin yararlanması için organizasyonlar düzenlenebilir, bu amaçla rekreasyon işletmeleri ile yerel seyahat acentaları arasında daha fazla işbirliği olması gereklidir.

? Rekreasyon faaliyetlerinin bütçeleri imkanlar doğrultusunda genişletilerek daha kaliteli bir hizmet verilebilir.

? Turistlere uygulanacak hazır standart programlar yerine, turistin özellik ve istekleri doğrultusunda programlar hazırlanabilir. Turistlerin memnuniyetlerini ölçen anketler yerine beklentilerini belirleyen anketler uygulanarak programlarda revizyonlar yapılabilir.

? İşletmelerde sunulan aktivitelerin kaliteyi düşürmeden mümkün olduğu kadar çeşitli olması gerekir.

? Genel yönetim fonksiyonları (Planlama, örgütleme, koordinasyon, eşgüdüm ve denetim) aktivite ekibinin en alt düzeyinden başlayarak en üst yöneticisine kadar kusursuz bir şekilde uygulanabilir.

! Özellikle ani masyon hizmetlerinin dışarıdan sağlandığı durumlarda işletme yönetimleri ile rekreasyon bölümleri yönetimleri arasında işbirliği, veri transferi ve uyum sağlanmalıdır

KAYNAKLAR

- AKÇAKOYUN,F., Muğla Yöresinde Bulunan Turistik Oteller ve Tatil Köylerinde Sportif Animasyon ve Rekreasyon Faaliyetlerinin Hizmet Satışlarına Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla,2000
- AKER, A., Animasyon Antalyadaki Turistik Etkinlikler, Aktid Dergisi, Sayı 23, 1987
- AKTAŞ, A., Turizm İşletmeciliği ve Turizm,Azim Matbaa Fatih Ofset Ltd. Antalya, 2002
- ARDAHAN F., Yaşayan Herkes İçin Zaman Yönetimi, Antalya, 1999
- AYDIN, M., Eğitim Yönetimi, Hatiboğlu Yayınevi. Ankara,1994
- AYDOĞAN, F., Medya ve Serbest Zaman, Om Yayınevi, İstanbul, 2000.
- BERNE, E., Psikiyatri ve Psikanaliz Rehberi (Çeviren : Kapkın E.) Yaprak Yayınları, İstanbul,1988
- BAKIR, M., İstanbul Çevresindeki Rekreasyon İmkanları ve Turistik Cazibeler Hakkında Tavırların Belirlenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1987
- BATLAŞ, A., BATLAŞ, Z., Stres ve Başa Çıkma Yolları. Remzi Kitapevi,18. Basım, İstanbul, 1998.
- BAYRAKTAR, A., Ege Kıyılarında Batı Tatil Köylerinde Rekreasyon ve Peyzaj Planlaması Etüdü, Ege Üniversitesi Yayınları, İzmir, 1975
- BUCHER,A.C., Foundations of Physical Education, The Cu.Mosby Company, St. Lois, 1972
- BROTHERTON, B., Konaklama Turizm ve Eğlence Tanımları; Görüş Açılımları, Problem ve Çıkan Sonuçlar, Turizmde Seçme Makaleler,11. Tügev Yayını, Ankara, 1991.
- CANAN, İ., Vakfı En İyi Değerlendirme İslam'da Zaman Tanzimi, Cihan Yayınları, İstanbul, 1997
- ÇERİBAŞI S., Antalya İlindeki I. Sınıf Tatil Köyleri ve 4-5 Yıldızlı Otellerde Animasyon Hizmetleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm ve Otelcilik Anabilim Dalı, Ankara,1994
- DEMİR C., Milli Parklarda Turizm ve Rekreasyon Faaliyetlerinin Sürdürülebilirliği : Türkiye'deki Milli Parklara Yönelik Bir Uygulama, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir, 2001
- DONNELLY P., Coakley J., The Role of Recreationin Promoting Social Inclusion, Laidlaw Foundation, Toronto, 2002
- DONNELL MC., I., JOHNNY, A., O'TOOLE, W., Festival and Special Event Management, John Wiley & Sons Australia Ltd., Brisbane, 1998
- DRUCKER, P., F., Yeni Gerçekler, (Çev:Birtane Karanakçı),7. Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Yayın No:327, Ankara, 1998
- ECE E., Animasyon ve Rekreasyon Ders Notları, Antalya, 1987

- ERDEMLİ, A., Spor Felsefesi, E Yayınları, İstanbul, 2002
- EREN, E., Yönetim ve Organizasyon, İ.Ü. İşletme Fakültesi, Yayın No. 236, İstanbul, 1991
- EREN, E., Davranış ve Yönetim Psikolojisi, Beta Basım Dağıtım, İstanbul, 2000
- FARREL P., Lundergen, H.M., The Process of Recreation Programming Theory and Technique, Third Edition, Venture Publication, 1999
- GENÇ T., Kamu Yönetimi, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1998
- GETZ, D., FRISBY, W., Festival Yönetimi: Bir Durum Değerlendirme Perspektifi, Turizmde Seçme Makaleler:6, Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı Yayını:1-15, İstanbul, 1990
- GIBSON, J., WOOD, I., Vocational A Level Leisure and Recreation, Longman, Pearson Education Limited, England, 2000
- GÜLER, Ş., Turizm Sosyolojisi, Turizm Tanıtma Bakanlığı Yayını, Ankara, 1978
- GÜRDAL, M., Muğla İlinin Turistik Ürün Çeşitliliğinin Rekreyon Amaçlı Kullanımı, I. Gençlik Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Türk Hava Kurumu Basım Evi İşletmeciliği, Ankara, 2003
- HAZAR A., Rekreyon ve Animasyon, Detay Yayıncılık, Ankara, 2003
- HACIOĞLU.N., Gökdeniz.A., Dinç.Y., “ Boş Zaman & Rekreyon Yönetimi – Örnek Animasyon Uygulamaları “, Detay Yayıncılık, Ankara, 2003
- <http://www.e-sosder.com/dergi/> Dağlı, A., Toplam Kalite Yönetiminde Liderlik, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Erişim Tarihi: 05.12.2006
- http://www.sporbilim.com/t_rekreasyon.html, Erişim Tarihi: 25.09.2006
- <http://www.ccsd.ca/pubs/2001/ccsd-cprn/index.htm> Canadian Council on Social Development (CCSD Draft preliminary report of data and literature review: Recreation and Children and Youth Living in Poverty -Barriers and Benefits. Ottawa: CCSD.) 2001, Erişim Tarihi: 18.08.2006
- <http://www.tursab.org.tr/content/turkish/istatistikler/gostergeler/63TSTG.asp> Türkiye Seyahat Acentaları Birliği Resmi İnternet Sitesi, Erişim Tarihi: 01-10-2006
- <http://www.turizm gazetes i.com/articles/article.aspx?id=22232> Erişim Tarihi: 15-11-2006
- İMRE N., GÜRBÜZ A., Turizmin Çeşitlendirilmesi Projesi Kapsamında” Yayla Turizmi” Sorunları Çözüm Önerileri ve Nihars Çamici Yaylası, Turizm Yıllığı, Türkiye Kalkınma Bankası Yayınları, Ankara, 1994
- KARAKÜÇÜK, S., Rekreyon, Seren Ofset, Ankara, 1997
- KAYA, Y. K., Eğitim Yönetimi. Ankara: Set Ofset Matbaası, 1993
- KILBAŞ, Ş., Gençlik ve Boş zaman Değerlendirme, Anaca Yayınları, Adana, 2001.
- KOYCU, A., Çağımızda Değişen Sağlık Bilincinin Sportif Rekreyona Katılım Düzeyine Etkisinin Araştırılması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya, 2006

- KOZAK, N.,KOZAK,M.A., KOZAK,M., Genel turizm, Eda Matbaası, Ankara, 2000
- KÖFTEOĞLU, F., Tatile Katılıyorum, Türsab Dergisi, Sayı: 155, Aralık, İstanbul, 1996
- KRAUS, R.G., Recreation Today: Program, Planning and Leadership (Second Edition), California: Goodyear Publishing Company,1977.
- KRAUS, R.G., Recreaton and Leisure in modern Society, (Third Edition) Scott,Foresman and Company, 1984
- KRIPPENDORF J., Ecolocigal Approach to Tourism Marketing, Tourism Management, Vol 8,No:2, 1987,
- KÜÇÜKTOPUZLU, F., Turizm ve Rekreasyon İlişkileri ve Konaklama İşletmelerine Olan Etkileri, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1987
- KÜÇÜKTOPUZLU, F., GÖZEK, K., UĞURLU, A., Boş Zaman Rekreasyon İlişkisi Ve Üniveriste Öğrencilerinin Boş Zaman Faaliyetlerini Değerlendirmeye Yönelik Bir Çalışma, 1. Gençlik Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu, Türk Hava Kurumu Basımevi, Ankara, 2003
- LANGUAR, R., Turizm-Seyahat Sosyolojisi, İletişim Yayınları, İstanbul, 1991
- LEIGFIELD, M., Leisure 2001; Information for a Leisure Society, Europan Lournal of Education, Volume,22, 1987
- MANNELL, C. R., Iso-Ahola E. S., Psychological Nature Of Leisure And Tourism Experience, Annals Of Tourism Research Vol.14 Number 3 1987:314-331)
- MACLEAN J.N., PETERSON J.A., MARTIN W.D., Recreation Leisure, John & Sons, Inc., Canada, 1985
- MIECZKOWSKI Z., World Trends İn Tourism and Recreation, Peter Lang Publishing, New York, 1990
- MILL C. R., MORRISSON, M, A., The Tourism System An Introductory Text, Prentice Hall Inc., 1985
- MISIRLI, İ., Seyahat Acenteleri ve Tur Operatörlüğü, Detay Yayıncılık, Ankara, 2002.
- MULL,R.F., Bayless,K.G.,Ross,C.M.,Jamieson,L.M., Recreational Sport Management,b Human Kinetics, Third Edition,1997
- MURPHY, E.P., Tourism a Community Approach, Methnen and Co Ltd., Newyork, 1985.
- OZANKAYA, Ö., Toplumbilim Terimleri Sözlüğü, 2. Baskı, TD Yayını, Ankara, 1981
- OLALI, H., KORZAY, M, Otel İşletmeciliği,İstanbul, 1989
- OLALI, H., Turizm Ekonomisi, Ofis Ticaret Matbaacılık, Ltd. Şti. , İzmir, 1998
- ONAL, G., İşletme Yönetimi ve Organizasyonu, Türkmen Kitapevi, İstanbul,1998

- OREL, F., YAVUZ, C., Rekreeyonel Turizmde Müşteri Potansiyelinin Belirlenmesine Yönelik Bir Pilot Çalışma, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:11 Sayı:11, Adana, 2003
- ÖZSAMANLI, A.Y., Türkiye’de Kamu Yönetiminde Liderlik ve Lider Yöneticilik, Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:14, 2005
- ÖZHAN, M., Çocuk Oyunlarımız, Kültür Bakanlığı Halk Kültürü Araştırma Dairesi Yayınları, Ankara, 1990
- PARKER,S., The Sociology of Leisure,Unwin Ltd., London, 1979
- PASSMORE, A., French, D. “Development and Administration of a Measure to Assess Adolescents Participation”, Adolescence, Spring 2001, 36(141)
- PEKER, Ö., Yönetimi Geliştirmenin Sürekliliği, TODAİE Yayını no 258, Ankara , 1995.
- REDHAUSE, Milliyet Yayınları, İstanbul,1992
- ROSSMAN, R. J., Schlatter E. B., Recreation Programming Desing Leisure Experiences, Third Edition, Sagamore Publishing, United States, 2000
- RUSSELL, R., Leadership in Recreation, Times Mirror/Mosby College Publishing, Missouri, 1986
- SAĞCAN M., Rekreeyon ve Turizm, Cumhuriyet Basımevi, İzmir, 1986
- SALAH W., On Tourism Management London; Tourism International Press, 1975
- SHIVERS, J. S., Delilse, L. J. , The Story of Leisure, Australia,1997
- ŞENER, B., Modern Otel İşletmelerinde Yönetim ve Organizasyon, Şafak Ofset, İstanbul, 1997
- TDK Sözlüğü, TDK yayınları, Cilt 2, 7. Baskı, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1983.
- TEZCAN, M., Ülkemizde Ortaöğretim Gençliği Açısından Boş Zamanı Değerlendirme, T.D. Yayınları, Ankara,1985
- TEZCAN, M., Sosyolojiye Giriş, Yetmişiki Basımevi, Ankara, 1993
- TEZCAN, M., Sosyolojik açıdan Boş Zamanların Değerlendirilmesi, A.Ü.,Yayını Ankara, 1982
- TOFLER, A., Gelecek Korkusu, (Çeviri:Sorgut, S.) Altın Yayınevi, İstanbul, 1981
- TORKILDSEN,G., Leisure and Recreation, Third Edition, E&FN SPON, London, 1992
- TOSUN C., BİLİM Y., 2004 Şehirlerin Turistik Açıdan Pazarlanması, Anatolia Turizm Araştırma Dergisi Cilt 15 Sayı2, 2004
- TUNÇ, A., ve SAÇ, F. Genel turizm, Detay Yayıncılık, Ankara, 1998.
- TURİSTİK İŞLETMELERDE ANİMASYON, Kültü ve Turizm Bakanlığı Eğitim Dairesi Yayınları, No: 51, Ankara, 1983
- TURSAB DERGİSİ, Animasyon Kapsamı ve Türkiye, Ankara, 1989

UĞURLU,A., Rekreatyonel Amaçlı Doğa Sporlarının Turizm’de Kullanılması Antalya Köprülü Kanyon Rafting Uygulaması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 2005
WARN S., Recreation and Tourism, Stanley Thornes (Publishers) Ltd., 1999.

EKLER

EK-1 Antalya Bölgesindeki Beş Yıldızlı Otellerin Animasyon Faaliyetlerinin Yöneticileri ile Yapılan Anket Formu

ANKET FORMU

Rekreasyon; insanların gönüllü olarak serbest zamanlarında katıldıkları ve kişisel doyum sağlayan bireysel ve grup olarak yapılan aktivitelerdir.

Bu anket Antalya yöresinde beş yıldızlı otel ve tatil köylerindeki rekreatif aktivitelerin yönetim ve organizasyonunu belirlenmek amacı ile yapılmaktadır.

Soruları cevaplarken; şıklı sorularda size en uygun cevabı daire içine alınız ve doldurulmalı sorularda noktalı yerleri doldurunuz.

Ankete gösterdiğiniz ilgiden dolayı teşekkür eder iyi çalışmalar dilerim.

(Not : Anket formu tesisteki rekreatif aktivite yöneticisi tarafından doldurulacaktır.)

Arş. Gör. Şükrü YILMAZ
Akdeniz üniversitesi
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

1. Tesisteki toplam yatak sayısı kaçtır ? (.....)
2. Yoğun sezonda tesiste toplam personel sayısı kaçtır? (.....)
3. Tesisiniz kalite güvence belgesine sahip mi?
a) Evet..... b) Hayır
4. Tesisin müşteri yoğunluğu dağılımı nedir ? (Oransal)
a) Alman %..... b) Rus % c) Diğer %.....
5. Eğitim durumunuz nedir ?
a) İlköğretim b) Lise c) Ön lisans d) Lisans e) Lisansüstü
6. Rekreasyonla ilgili eğitim aldınız mı ?
a) Evet b) Hayır
7. Kaç yıldır bu alanda çalışıyorsunuz ? (.....)
8. Tesisinizde rekreasyon faaliyetleri nasıl yapılmaktadır?
a) Rekreasyon/animasyon şirketi bünyesinde b) Otel bünyesinde

9. Hangi Sportif Rekreasyon / Animasyon Amaçlı Tesisleriniz vardır?

a) Yüzme Havuzu ()	b) Fitnes Merkezi ()
c) Tenis Kortu ()	d) Squash Kortu ()
e) Basketbol Sahası ()	f) Voleybol Sahası ()
g) Mini Futbol ()	h) Mini Golf ()
ı) Plaj Voleybolu ()	J) Diğer

10. Tesisinizde hangi su sporları aktivitelerini sunuyorsunuz?

a) Yüzme	b) Sörf	c) Su kayağı	d) Rafting
e) Jet-ski	f) Sürat botu	g) Banana	h) Kano
ı) Deniz bisikleti	i) Dalma	j) Katamaran	k) Yat turları
l) Rüzgar Sörfü	m) Yelken	n) Deniz paraşütü	o) Havuz oyunları
ö) Diğer			

11. Tesisinizde hangi kara sporları aktivitelerini sunuyorsunuz?

a) Jogging	b) Fitness	c) Aerobik-Step	d) Trekking
e) Safari	f) Dağ bisikleti	g) Tırmanma	h) Ata binme
ı) Yamaç paraşütü	i) Okçuluk	j) Plaj futbolu	k) Mini futbol
l) Plaj voleybolu	m) Voleybol	n) Basketbol	o) Mini golf
ö) Tenis	p) Squash	r) Masa tenisi	s) Bilardo
ş) Dart	t) Boccia	u) Diğer.....	

12. Rekreasyonel aktivite ekibiniz kaç kişiden oluşmaktadır?

a) 1-5	b) 6-10	c) 11-15	d) 16-20	e) 21+

13. Tesiste rekreatif aktiviteleri kimler belirler?

a) Tesis yönetimi	b) Rekreasyon aktiviteleri yönetimi	c) Rekreasyon aktivite ekibi
d) Diğer		

14. Rekreatif aktiviteler için yapılan planlar ne kadarlık bir süreyi kapsıyor ?

a) Günlük	b) Haftalık	c) 14 günlük	d) Aylık	e) Sezonluk

15. Rekreasyonel aktivitelerin bütçesi nasıl belirlenir?

a) Tesis yöneticisinin kararı ile
b) Rekreasyonel aktivite yöneticisinin kararı ile
b) Rekreasyonel aktivite ekibinin görüşleri ile
d) Diğer.....
e) Hepsi

16. Rekreatif aktivitelere ayrılan bütçe ihtiyaçlarınıza cevap veriyor mu ?

- a) Evet b) Kısmen c) Hayır

17. Rekreatif programlarında yer alan faaliyetlerin neler olacağını belirlemede hangi faktörler etkili olmaktadır?

- a) Rekreatif aktivite personelinin becerisi b) Tesis Sahibinin istekleri c) Turistlerin istekleri d) Yöneticinin istekleri e) Bütçe f) Tesis g) Diğer.....

18. Sunduğunuz rekreatif aktivite programlarının nitelikleri nasıldır?

- a) Standart b) Ülkelere Özel c) Turistin Demografik yapısı d) Diğer.....

19. Rekreatif aktivite ekibine faaliyetlerle ilgili hizmet içi eğitim veriyor musunuz?

- a) Evet b) Hayır

20. Rekreatif aktivite ekibinde çalışan personelin iş tanımı ve görev bölümü var mıdır ?

- a) Evet b) Hayır

21. (20. Soru evet ise) Rekreatif aktivite ekibinin görev paylaşımı nasıl belirlenir ?

- a) Rekreatif aktivite yöneticisi
b) Aktivitelerin birim şefleri
c) Aktivite ekibi kendi arasında
d) Diğer

22. Rekreatif aktivite ekibi içerisinde iş verimliliği nasıl sağlanır?

- a) Ödüllendirme yöntemi ile
b) Ceza yöntemi ile
c) Her iki yöntem ile
d) Diğer.....

23. Rekreatif aktivitelerinin başarı ölçütü nedir ?

- a) Müşteri memnuniyeti
b) Müşteri sayısındaki artış
c) Tesis yönetiminin memnuniyeti
d) Diğer.....

24. Rekreeyonel aktivite ekibi arasındaki koordinasyonu nasıl sağlar ?

- a) Rekreeasyon aktivite yöneticisi
- b) Aktivitelerin birim şefleri
- c) Aktivite ekibi kendi arasında
- d) Diğer

25. Rekreeyonel aktivitelerinin ve personelinin denetimi kim tarafından yapılır?

- a) Tesis sahibi ve yönetimi
- b) Rekreeasyon aktivite yöneticisi
- c) Aktivitelerin birim şefleri
- d) Diğer.....

26. Rekreeyonel aktivitelerin ve personelin denetimi nasıl yapılır?

- a) Aktivite şeflerinin yazılı raporu ile
- b) Aktivite şeflerinin sözlü raporu ile
- c) Rekreeasyon aktivite yöneticisinin gözlemi ile
- d) Hepsi
- e) Diğer.....

27. Rekreeyonel aktivitelerin sonunda müşteriden geribildirim alıyor musunuz?

- a) Evet
- b) Kısmen
- c) Hayır

28. En fazla katılım sağlanan rekreeyonel aktivite programı hangisidir?

- a) Su sporları rekreeasyon aktiviteleri
- b) Kara sporları rekreeasyon aktiviteleri
- c) Gösteri ve eğlence rekreeasyon aktiviteleri
- d) Kültürel rekreeasyon aktiviteleri
- e) Çocuk rekreeasyon aktiviteleri

Başka görüşleriniz varsa ekleyiniz

.....

EK-2

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI : Şükrü YILMAZ

Doğum Tarihi ve Yeri : 16.11.1979

Medeni Durumu : Evli

Eğitim Durumu

Lisans Diploması : Akdeniz Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Y. O. Spor Yöneticiliği

Tez Konu : Rekreasyon Faaliyetlerinin Yönetim ve Organizasyonu ve Antalya Bölgesindeki Beş Yıldızlı Otellerde Rekreasyon Faaliyetlerinin Yönetim ve Organizasyon Açısından İncelenmesi

Yabancı Dil : İngilizce

Bilimsel Faaliyetler

Yayınları

1. Yılmaz Ş., Kaplan Y., Deda C., Erman A., Türkiye profesyonel 1.lig hakemlerinin Sosyo-kültüre yapısı 13, Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Komotini – YUNANİSTAN
2. Yılmaz Ş., Çetinkaya V., Özfidan Ö., Isparta İlindeki Bireylerin Rekreasyonel Faaliyet Yapma Durumu Ve Rekreasyon Alanlarından Memnuniyet Düzeyi, The 46 th ICHPER – SD Anniversary World Congress, Kasım, 2005, İSTANBUL
3. Yılmaz Ş., Küçüktopuzlu F., Çerez H., Antalya İlindeki Bireylerin Rekreasyonel Faaliyet Yapma Durumu Ve Rekreasyon Alanlarından Memnuniyet Düzeyi, 9. Uluslar arası Spor Bilimleri Kongresi, Kasım 2006, MUĞLA
4. Çerez H., Yılmaz Ş. , Dinçer Ö. Antalya Merkez Emniyet Teşkilatında Görev Yapan Emniyet Mensuplarının Rekreasyon Etkinliklerine Katılımlarının İncelenmesi, 9. Uluslar arası Spor Bilimleri Kongresi, Kasım 2006, MUĞLA

Sunu

1. Spor Psikolojisinde Bilimsel Araştırma Yöntemleri, 2004 Akdeniz Üniversitesi BESYO
2. Toplumsallaşmaya Teşvikte Rekreasyonun Rolü, 2004 Akdeniz Üniversitesi BESYO
3. Antalya İlindeki Bireylerin Rekreasyonel Faaliyet Yapma Durumu Ve Rekreasyon Alanlarından Memnuniyet Düzeyi, 2006 Akdeniz Üniversitesi BESYO

Katıldığı Bilimsel Toplantılar

1. 46. ICHPER – SD Dünya Kongresi - İSTANBUL
2. TÜBİTAK Ekoloji Temelli Doğa Eğitimi – Kaçkarlar Milli Parkı
3. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Kasım 2006, MUĞLA

İş Deneyimi

Stajlar : Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğü OBSİ
 Antalya Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü
 Hotel Sillyum - BELEK

Projeler :

- 1- Antalya da yaşayan 40-64 yaş arası bireylerin Fiziksel Uygunluk Düzeylerinin Belirlenmesi
- 2- Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Sosyo-Kültürel Profili Araştırması (Akdeniz Üniversitesi Örneği)
- 3- Toplumsal Duyarlılık ve Katkı Projeleri

Çalıştığı Kurumlar :

Hotel Sillyum Spa Merkezi Fitness Sorumlusu
 Akdeniz. Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Araştırma Görevlisi

Adres : Kızıllarık Mah. 1127. Sk. Arlıkent Sitesi L Blok No.14 ANTALYA
 Tel. : 0 242 310 17 89